POPULARNA BIBLIOTEKA HRV. PRIRODOSLOVNOG DRUŠTVA

KNJIGA II.

E. S. THOMPSON

ARNO

Varjačić

1933 g.

POPULARNA BIBLIOTEKA
HRVATSKOGA PRIRODOSLOVNOGA DRUŠTVA
UREDNIK: DR. FRAN TUĆAN.
KNJIGA II.

ERNEST SETON THOMPSON

ARNO
I DRUGI JUNACI.

ZAGREB 1917.
NAKLADA HRV. PRIRODOSLOVNOGA DRUŠTVA.

CIJENA K 2·40

2.40

1 forint i 2 ...

NASLOVNI LIST SASTAVIO LJUBA BABIĆ
TISAK I KLIŠEJI KRALJ. ZEMALJSKE TISKARE

UVOD.

Kad je koncem prosinca godine 1899. izašla u New-Yorku knjiga Ernesta Setona Thompsona »Wild animals I have known«, napisao je autor u predgovoru među ostalim i ovo: »Zbirka ovih istinitih pripovijesti svakako će mnogoga podučiti i jamačno će svaki čitalac naći u njima jedan moral prema svojim čuvstvima i ukusu; no ja se nadam, da će mnogi doći do spoznaje, koja je stara kao i Biblija — mi i životinje jednoga smo porijekla. Nema ništa u čovjeku, što se ne bi bar neznatno nalazilo i u životinji, a životinja nema nijednog običaja, nijednog svojstva, koje do neke granice ne bi i čovjek imao.«

»Pa ako su prema tome životinje bića, kojih se težnje i osjećaji razlikuju od naših tek u načinu izražavanja i po svojoj vrijednosti, to životinje za cijelo imadu također svoja prava, a mi opet imademo prema njima nekih obveza. Ovu staru istinu, koju pomalo počima priznavati i obrazovan svijet, izrekao je već Mojsije, a podučavao ju je Budha već prije dvije tisuće godina«.

Thompson se postavio na posve ispravno stanovište, da su i životinje članovi prirode, koje biju jadi i nevolje, i koje nije Bog samo zato stvorio, da ih čovjek proganja i uništava, već, koje imadu, kako kaže Thompson, i »svoja prava«. Malo je prirodoslovaca, koji su tako duboko proniknuli u sakrivene tajne životinjske duše kao naš autor, a još ih je manje, koji bi s tolikom poezijom i s tolikim osjećajem iznašali pred nas one, sad krvave, sad šaljive dogodovštine, što ih proživljuju naši junaci.

*

Thompson je u isti čas i prirodoslovac i pjesnik i umjetnik, koji nas svojim prikazivanjem tako zaokuplja, da mi, čitajući pojedine povijesti bud koje junaka iz carstva životinjskog, osjećamo s tim junakom kao sa svojim bratom, sa svojim supatikom; mi ne vidimo više u tom junaku krvoločnu zvijer, nego biće, koje se bori za svoj udes onim istim pravom, kojim se bori i sam čovjek. Silan je dojam njegovih pripovijesti i čovjek, kad se već jednom upoznao s onim odvažnim borcima, osjeti u svom srcu golemu ljubav spram svega, što živi i bitiše u prirodi. To je onaj veliki odgojni momenat tih pripovijesti, pa koje čudo, da su svagdje, gdje su se pojavile, naišle na potpuno razumijevanje i na najveće priznanje. Jedan je njemački kritičar, kad je pročitao Thompsonove pripovijesti napisao: »To je knjiga, kakove svijet još nije vidio.«

Onaj, komu iz srca nije nestao i zadnji trunak ljubavi i naivnosti, razumjet će Thompsonove junake; njega će do suza ganuti ona vruća težnja za domaćim ognjištem, što je tako majstorski prikazana u pripovijesti o golubu Arnu. »Domovino! Domovino! Slatka domovino!« klikće srce maloga Arna i mi klikćemo s njim, jer nam je ta domovinska ljubav svetija od svega na svijetu. Povijest o malom Arnu ujedno je i himna domovini, koju ne ljubi samo čovjek, nego svaki stvor Božji. — Vukanovo djetinstvo tako je puno naivnosti, ali zbilja života usjekla mu je mnogu gorku u dušu, da se od onog malog vučića razvio vremenom silan junak, koji je znao da prkosi svim progonima, koji ga odasvud okruživahu, pa kada kao pobjednik nad petnaestoricom pasa zagrmi muklim glasom ponad one provalije, obuzme i nas osjećaj ponosa i snage, jer držimo, da je pravo pobijedilo krivicu. A ona njegova pomajka, kako li ga je samo brižno odgajala, kako li ga upućivala u tegobe života! I ona onako oprezna i iskusna, pade u zamku ljudske domišljatosti i izgubi glavu. Težak je i grub ovaj život. — Tragičan je konac života odvažne Risovice, koja u brizi za svoj pomladak, dolazi u sukob s čovjekom, koji je nadvlada. — Zekan je pun lukavštine i domišljatosti, i to dvoje provlači ga u borbi za život kroz mnoge opasnosti. Mudračina je on, i ne mogu mu doći na kraj.

Po prvi put dobiva hrvatski narod u ruke knjigu ovoga američkoga prirodoslovca-spisatelja, a mi smo uvjereni, da će ga i on, kao i drugi kulturni narodi prihvatiti i s ljubavlju i s razumijevanjem. Donosimo samo četiri pripovijesti, a ostali veliki niz slijedit će do zgode. Svakako kanimo da izdamo sveukupna djela Thompsonova, pa ovaj svezak neka bude prvi u tom našem nastojanju.

Dr. Fran Tućan.

PREDGOVOR.

Junakom zovemo ono biće, koje se odlikuje neobičnom nadarenošću i vanrednim djelima. To vrijedi jednako, kako za čovjeka, tako za životinju. Dogodovštine junaka uzbuđuju i našu maštu i naše srce.

Svaka pojedina od ovih povijesti, što se nalaze u našoj knjizi, prikazuje zbiljski život pravoga junaka među životinjama. Podloga je tim povijestima život sad jedne, sad više životinja.

Povijest o Risu osnovana je na doživljajima, što sam ih sam kao dječak doživio u prašumama.

Nije tomu ni deset godina, što je Zekan okrunjen krunom junaka. Tisuće i tisuće stanovnika Kaskada sjećaju se njega i znadu, da su dnevnici češće o njemu pisali.

Povijest o Arnu odnosi se zaista samo na život jednoga goluba. Ta je povijest tako vjerno prikazana, da su mi ljudi, koji su maloga junaka poznavali, još koješta iz njegova života pripovijedali.

Gnijezdo razbojničkih sokolova skupa sa starima i mladima možemo još i danas vidjeti u prirodoslovnom muzeju u New-Yorku. Po obavijestima muzejskih činovnika nađene su u gnijezdu ove oznake i odlikovanja golubova-listonoša: 9970—S, 1696, —63, 77, J. F. 52, Ex. 705, 6—1894, C 20900. Možda će ovim putem budi koji uzgajač golubova saznati sudbinu svoga divnoga goluba, za koga je u njegovim knjigama napisano, da se »nije nikada povratio«.

ARNO.

Povijest jednog goluba listonoše.

I.

Ušli smo na pokrajna vrata u veliku staju, što se nalazila u zapadnoj četvrti grada New-Yorka. Kad smo se ljestvama uspeli na prostrani tavan, nestalo je vonja lijepo uređene staje, a zamijenio ga slatki miris sijena. Prama južnoj strani bio je tavan otvoren, a poznati glasovi »gu-u, gu-u, gugu!« i lepet krila potsjetio nas je odmah, da se nalazimo kraj golubinjaka.

Vlasnik toga golubinjaka bio je vanredan uzgajatelj golubova, te je baš danas priređivao utrku u lijetanju. Natjecalo se pedeset mladih golubova, a mene je vlasnik pozvao, da budem pravičnim sudijom. Ova je utrka imala da bude let za vježbu onih mladih golubova, koji su tek nekoliko puta sa starijima odnešeni u bližnju okolicu i odanle pušteni, da se u pratnji odraslih povrate kući. Danas valja da prvi put okušaju svoja krila bez pratnje iskusnih letioca. Uzletište bilo je u gradu Elizabeti u državi New Jersey. Ovakova je daljina naporan let za prvi samostalni pokušaj. »No vidite,« primijeti uzgajatelj, »ovako mi uklanjamo lošije; samo najbolji golubovi mogu da svladaju taj napor, a baš te želimo zadržati.«

Nije to bila jedina svrha utrke, to je ujedno bilo natjecanje za one golubove, koji će se sretno povratiti. Uzgajateljevi pomoćnici i neki susjedni golubari platili su neke svote i svaki se kladio budi

o kojeg goluba. Sve što je uplaćeno, dobiva onaj, kojega golub stigne prvi ne samo u ovaj kraj, već se i prvi povrati u sam golubinjak. Samo su oni golubovi dobri listonoše, koji se bez okolišanja povrate točno u svoj stan.

Najbolji listonoše nisu baš osobito lijepa perja, a nemaju na sebi nikakovih osobitih uresa, kako ih redovno imaju golubovi na izložbama. Uzgajač se ne brine za izvanje lice goluba, no su mu važne brzina i sposobnost ptice; golubovi moraju da su vjerni svom golubinjaku i stalnošću ga moraju opet naći. Po najnovijim znanstvenim izučavanjima nalazi se osjećaj za snalaženje u prostoru u košticama labirinta u uhu. Dobar golub-listonoša ima med svim životinjama najrazvijenije pamćenje za mjesto i smjer, pa stoga možemo takoga goluba prepoznati po velikim izbočinama na obim stranama glave nad uhom i po krasnim krilima, s kojima je on podoban, da utaži silnu ljubav za domajom. Danas se imaju iskušati duševne i tjelesne sposobnosti pedesetorice mladih golubova.

Premda je bilo dosta svjedoka, koji su nadgledali dolazak golubova, smatrao sam ipak zgodnim, da otvorim samo jedna vratašca golubinjaka. Čim bi prvi putnik stigao, zatvorio bih odmah vratašca.

Ne ću tako skoro da zaboravim taj dan. Upozorili su me već prije: »U dvanaest sati ispustit će ih u Elizabeti, a u 12 sati i 30 časova moraju da ovamo stignu. No pazite dobro, oni će doletjeti brzo

kao oluja. Jedva da ćete ih prije zapaziti no što su već unutra.«

Stajali smo na tavanu. Jednim smo okom gledali na pola zatvorena vratašca, a drugim smo pozorno promatrali jugozapadno obzorje. Najednom sam začuo povik: »Pazite! Dolaze!« Poput bijela oblaka lebdili su tik nad visokim krovovima velegrada i približavali se; sad su obašli neku veliku skupinu dimnjaka i nisu prošla dva hipa, što ih zapazismo, a već su bili ovdje. Blistava bjelina njihovih krila tako je iznenada i naglo došla, da sam usprkos opomene bio osupnut. Stajao sam kraj otvorenih vratašca. Zviždajući doleti modra strjelica, krilima se dotakne moga lica i već je nestade mimo mene. Jedva sam dospio da zatvorim vratašca, kad začuh viku: »Arno! Arno! Zar nisam kazao? To je pravi biser; tek su mu tri mjeseca i već pobjednik — to je alem kamen među gloubovima!« Arnov je vlasnik skakao od radosti, ne toliko radi novca, što ga je dobio pobjedom mladoga brzoplovca, već radujući se, što je vlasnik takvoga goluba.

Ljudi su stajali, neki klečali oko ovog malog stvorenja, te promatrali, kako je najprije popio gutljaj vode, a zatim pošao do zdjele s hranom.

»Pogledajte samo to oko! Kakva su to krila, pa ova vanredna prsa! Ta on je zlata vrijedan!« Hvalio se vlasnik pokunjenim i nijemim golubarima, koji nisu bili tako sretni kao on.

To bijaše prvo Arnovo djelo. Kao pobjednik nad pedesetoricom, koji su svi rođeni u dobrom golubinjaku, imao je pred sobom sjajnu budućnost.

New-yorški klub golubara stavio mu je na nogu srebrni prsten s brojem 2590 C. Kasnije je u životu golubara bio ovaj broj od velika zamašaja.

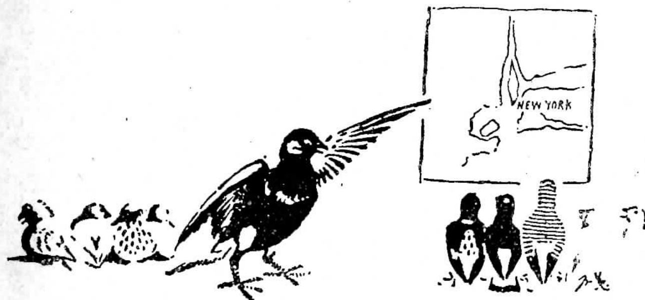
Kod ovoga leta iz Elizabete povratilo se samo četrdeset golubova. Tako se to događa redovito. Neki nisu bili dosta snažni, neki opet dosta lukavi, pa se razletiše. Ovakim strogim odabiranjem poboljšavaju golubari golubinju pasminu. Od onih deset, što zaostadoše, ne povratiše se petorica uopće nikada, a petorica stigoše još istoga dana, ali jako kasno. Posljednji je doletio neki velik, nezgrapan, plav golub. Kad se spustio, rekao je konjušar: »Evo dolazi luckasti plavojko, o koga se Jakob kladio. Nisam mislio, da će se povratiti, mada bi mi to bilo milo, jer držim, da je on nešto nalik na gušastog goluba.«

Veliki plavi golub nazvan po svom gnijezdu, koje se nalazilo u kutu (budžaku) golubinjaka, Budžak, bio je već od mladosti svoje vrlo jak. Mada su svi bili jednake dobe, to je on ipak brže rastao, a bio je i ljepši od drugih, premda golubari ne polažu na to velike važnosti. On je bio svjestan svojih vrlina, pa se stoga vladao kao kaki napržica spram svojih drugova. Njegov mu je vlasnik proricao velika djela, ali Billy, konjušar, mahao je značajno glavom, jer mu se nije sviđao njegov dugi vrat, prevelika guša, pa stas i veličina. »Ptica s velikom gušom ne može da pobijedi. Dugačke su joj noge samo na teret, a ovaj vrat također nije ni zašto,« mrmljao je on, kad je nekog jutra čistio tavan.

II.

Sad je započelo redovito vježbanje golubova. Svaki su ih dan puštali da lete trideset do četrdeset kilometara dalje, a i smjer se često mijenjao tako, da su naši golubovi doskora upoznali čitavu okolicu na dvjesta kilometara u okrug. Od onih pedeset golubova preostalo je sada samo dvadeset, jer ovoj strogoj kušnji nisu mogli da odole samo slabi i nesposobni, već i oni, koje je iznenada zahvatila bolest, ili nezgoda, a i oni, koji su se neoprezni prejeli prije leta. U ovoj po izbor četi bijahu mnogi lijepi golubovi širokih prsa, sjajnih očiju i dugačkih krila spremni na najbrži let u požrtvovnoj i plemenitoj službi, jer oni imaju da služe čovjeku kao glasnici, kad ga zadesi nevolja. Većinom im je perje bijelo, plavo i smeđe. Pa ako i nemaju posebne odore, to te izabranike lako prepoznajemo po vatrenim očima, krasnim krilima i naboru nad uhom, što sve odaje čistu pasminu goluba listonoše.

Najbolji, najodabraniji među svima, a uvijek prvi na cilju bio je naš mali Arno. Kad su počivali, jedva se među ostalima zapažao, pogotovo sada, kad su već skoro svi imali na nogama srebrni prsten. Ali u letu pokazao je Arno svoja plemenita svojstva. Kad je otvaranjem vratašca dan znak za uzlet, prvi je na djelu bio Arno; lebdio je visoko, kao da se želi ukloniti svakom utjecaju toga mjesta i besvjesno je našao put svojoj domaji. Letio je brzo

i nije ga mogao da zaustavi ni glad ni žeđa, kao ni zamamljivo zazivanje družica. Usprkos Billy-evog proročanstva, bio je i onaj plavi golub iz budžaka, među ovom dvadesetoricom. Često se je kasno povratio, a nikada nije bio prvi na cilju. Kadikad je doletio nekoliko sati kasnije od ostalih, te nije bio ni žedan ni gladan, što je jasan znak, da se usput skitao. Ali do sada se uvijek povratio, te je i on poput ostalih nosio posvećen znak s određenim klupskim brojem, po čem se moglo zaključiti, da će i daljne lovorike ubirati. Billy ga nije mnogo cije-

nio, jer mu je Arno bio nedostiživ uzor. Vlasnik Budžaka branio je svoga štićenika: »Dajmo mu vremena; što se brzo steče, brzo se i rasteče, a dobra stvar polagano napreduje. Dosele sam uvijek iskusio, da je onaj golub dobar, na komu se to u početku i ne opaža.«

Nije prošla ni godina dana, a mali je Arno izvršio takovih djela, koja dosele nije mogao da učini još nijedan golub. Najtegotniji je let preko mora, gdje nema nikakovih putokaza, kako ih ima na kopnu; osobito je težak let, ako je more pokrila magla, jer se tada ne vidi ni sunca, pa nema ama ništa, što može služiti kao putokaz. Pa kad pamćenje, oko i uho ostave ovakav stvor na cjedilu, to golubu listonoši preostaje još nešto, u čemu se baš i sastoji njegova vrlina, a to je prirođeno pamćenje smjera. To pamćenje može da uništi samo strah i zato mora da pod onim vitim krilima kuca odvažno srdašce.

U vrijeme vježbanja prenijeli su Arna sa dva druga na parobrod, koji je plovio u Evropu. Kad im kopno nestade iz vida, trebali su da puste golubove; no pala je gusta magla, tako da ih nisu htjeli da ispuste. Parobrod ih je ponio sa sobom dalje u nadi, da će ih predati drugom brodu, što će ga sastati i koji će se vraćati u Ameriku. Kad je već parobrod bio deset sati na pučini morskoj, slomi se parostroj, gusta neprozirna magla slegla se nad morem, a brod je lutao pučinom kao komad pluta, a nikako da si pomogne. Samo parna zviždalica dozivala je u pomoć, no kapetan bi jednako uspio, kad bi sa zastavama davao znakove. Tada se netko sjeti na golubove. Prvi je odabran Zvjezdovid 2592 C. Na nepromočiv papir napisana je molba za pomoć; papir bi smotan i privezan golubu za pero u repu. Kad su pustili goluba, nestade ga u zraku. Nakon po sata obješeno je velikom plavom golubu »Budžaku« 260 C. pismo za rep. Golub je uzletio, ali se smjesta povratio i sjeo na prečku jarbola. Bijaše to jadna slika kukavičluka. Ništa ga nije moglo odagnati s broda. Strah je bio toliki, da su ga lako uhvatili i uz pogrdne riječi zatvorili u krletku.

Sada su donijeli trećega goluba. Bio je malen i neugledan. Mornari ga ne poznavahu, ali su na prstenu pročitali ime i broj: »Arno 2590 C.« Za njih ova oznaka nije bila od važnosti, no časnik, koji je držao malog goluba, primijetio je, da njegovo srdašce ne kuca ni izdaleka onako žestoko kao u plavoga goluba. Skinuli su pismo s onog kukavice, koje je glasilo:

»Utorak, 10 sati prije podne.

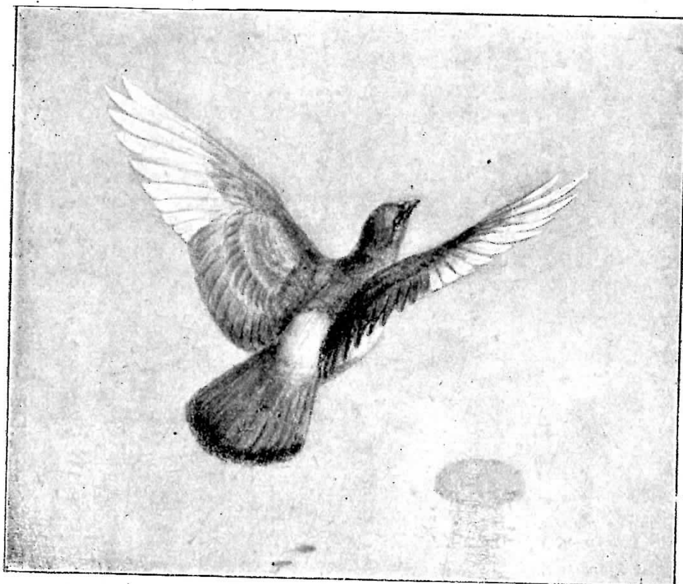
300 kilometara daleko od New-Yorka slomio nam se parostroj. U magli lutamo, a ne možemo si pomoći. Šaljite nam što prije parobrod u pomoć! Svaku minutu dajemo dugačak znak zviždalicom, a zatim kratki.

Kapetan.«

Pismo su smotali i stavili u nepromočiv omot, napisali naslov parobrodarskog društva i privezali na srednje pero Arnovog repa.

Kad su Arna pustili s broda, okružio je on u zraku parobrod, a tad se dignuo visoko u zrak, ponovno opisao još veći krug i nato ga nestade s vida. Magla mu je otela sva sjetila do jednoga. To ga je sjetilo, koje ni strah nije mogao da uništi, vodilo. Let mu bijaše stalan poput magnetske igle. Ni časa nije kolebao, ni časa nije sumnjao. Jednu minutu nakon što je ostavio kavez, letio je već poput sunčane zrake ravno prama svojoj domaji. Ondje se on rodio i samo je ondje bio zadovoljan.

Istoga dana obavljao je Billy svoj posao, kad začuje šum oštrih krila; golub-listonoša doleti u golubinjak i pođe ravno do zdjelice s vodom. Pio je gutljaj za gutljajem, a istodobno je Billy začuđen kliknuo: »Što, zar si to ti, moj mili Arno!« Kao iskusan golubar pogleda odmah na uru i zabilježi: 2 sata i 40 minuta. Odmah je opazio listić na repu, smjesta zatvori vratašca golubinjaka i prebaci preko

goluba mrežu. I za tren već je imao u rukama svitak papira, a za dvije minute već je bježao do parobrodarskog društva, jer je bio uvjeren, da će ga zapasti lijepa nagrada. Ondje je saznao, da je Arno preletio trista kilometara u magli preko mora za 4 sata i 40 minuta. Nakon jednog sata plovio je već punom parom jedan parobrod u pomoć.

Trista kilometara u magli i preko mora za 4 sata i 40 minuta to bijaše vanredno djelo! U čast Arnu bi to zapisano u analima kluba; a i na desnom Arnovom krilu, na snježnom bjelilu prvog letnog pera udaren je žig sa trajnim crnilom. O onom drugom glasniku, Zvjezdovidu, nije se nikad ništa saznalo. Zacijelo je negdje na moru poginuo. Plavojko Budžak donešen bi parobrodom natrag u New-York.

III.

To bijaše prvo javno djelo Arnovo; doskora su slijedila i druga djela, te je u starom golubinjaku došlo često do čudnih prizora, kojima je uvijek uzro-

kom bio Arno. Jednoga dana zaustavi se pred stajom otmjena kočija. Neki sijedi gospodin izađe iz kočije i popne se preko zaprašenih ljestava na golubinjak. Cijelo prije podne sjedio je ondje s Billy-em. Kroz zlatne naočare gledao je u svoje bilješke, a čas opet preko krovova prama obzorju. Čekao je i čekao i opet čekao. A našto, na koga? Na vijesti iz nekog malog mjestanca, kojih šezdest i pet metara daleko, na vijesti, koje su bile za nj od neprocjenjive vrijednosti; one će ga usrećiti, ili uništiti. Te vijesti treba da stignu do njega brže od brzojava, jer moramo imati na pameti, da će brzojavka na krajnim postajama barem jedan sat čekati. Kako da se vijest brže dobije? U ono doba mogao je taj put da preleti samo izvrstan golub-listonoša. Kad bi golub samo stigao na svoj cilj, tada ne bi žalio nikakova troška. Morao je dobiti pod svaku cijenu najboljeg goluba, pa stoga je i odabran Arno sa sedam sjajnih odlikovanja na perju svojih krila. Prošao je jedan sat, a i drugi, kad se najednom na nebu pojavi modri meteor, koji je uz šum krila doletio poput munje u golubinjak. Billy zatvori vratašca i uhvati glasnika. Ravnodušno odreže uzicu i pruži novčaru pisamce. Starac otvori pismo, a bio je blijed kao smrt. No pomalo se povratio u nj život. »Hvala Bogu!« promuca i odjuri veselo na sjednicu kao pobjednik. Mali ga Arno spasio.

Novčar je htio kupiti toga glasnika sreće, da može tu plemenitu životinju, kojoj ima da zahvali svoju sreću, milovati i njegovati. No Billy i njegov gospodar ni da čuju o tom. »Pa šta bi vi s golubom?« rekao vlasnik. »Vi ne možete kupiti duše golubinje. Arna možete držati zatvorena u kavezu, ali ništa više. Svoga golubinjaka, u kom je rođen i othranjen, ne će on nikada zaboraviti. Nema te sile, koja bi mogla oteti tu ljubav spram mile domaje.« Tako ostade Arno u svom golubinjaku, ali novčar nije na nj zaboravio.

Kao što u drugim zemljama, tako ima i u Ujedinjenim Državama sjev. Amerike ljudi zle duše, koji drže, da je golub-listonoša divljač, jer lijeta po najudaljenijim krajevima, kao da nema stalna doma. Drže, da ga smiju ubiti i misle, ako ga i ubiju, da se to ne će saznati. Koliko je plemenitih glasnika stavljalo svoj život na kocku, ali su pali žrtvom takovih ljudi, pogođeni ubojitim tanetom! Koliko su već taki ljudi poubijali plemenitih glasnika, samo da udovolje pohlepi svoga želuca. Tako je pao Arnov brat Arnolf, koga su resila već tri časna odlikovanja. Pao je noseći važno pismo s molbom za što bržu liječničku pomoć. Kad je smrtno ranjen pao pred noge ubojice, raširio je svoja krila i pokazao svjedočanstva svojih požrtvovnih i sjajnih djela. Ugledavši to ubojica, pokaja se. Predao je list liječniku, a mrtvog je goluba odnio u golubarski klub, kojega je srebrni prsten resio glasnikovu nogu. Pripovijedao je, da je goluba našao, no vlasnik ga je strogo preslušao, te je napokon morao priznati, da je goluba ubio, ali samo poradi bolesnoga susjeda, koji je zaželio golubinje juhe.

Razgnjevljenu vlasniku poteku suze. »Moj golub, moj lijepi Arnolf! Dvadesetak puta donio mi je najvažnije vijesti, tri puta je stekao nagradu, dva put je spasio život ljudski, a vi ste ga ubili zbog jedne juhe! Ja bih vas mogao tužiti, ali takova osveta nije po mojoj ćudi. Ako imate bolesnog susjeda, koji bi želio golubinje juhe, tada dođite do mene, a ja ću vam drage volje dati toliko mladih golubova, koliko samo uzhtijete, ali ako je u vas samo trun muževnosti, tad ne ćete više nikada pucati na ove stvorove, koji su posvećeni tako plemenitoj službi.«

Ovaj je razgovor slučajno čuo i onaj novčar, koji tako zavolio golubove-listonoše. Bio je to uvažen čovjek, komu je uspjelo, da se u newyorškoj državi uzàkoni poznati zakon za zaštitu golubova.

IV.

Billy ne bijaše nikada prijatelj onom plavojku Budžaku. Premda su ga i dalje vodili u klupskim zapiscima, to je on ipak bio uvjeren, da taj golub ne vrijedi mnogo. Na parobrodu pokazao se kukavicom, a i inače je uvijek bio avanica i napržica.

Kad je Billy jednog jutra došao golubinjaku, vidio je, kako se dva goluba ljuto svađaju i tuku. Jedan je bio velik, a drugi malen. Držali se čvrsto, kljuvahu jedan drugoga, uzvitlali su prašinu, a perje je vrcalo na sve strane. Odmah ih je rastavio, te opazi, da je to bio Budžak i Arno. Mališ se branio, koliko je samo mogao, ali nadmoćni protivnik bio je za polovicu teži i jači.

Doskora je saznao uzrok toj svađi. Bijaše to mala krasna golubica, najčišće pasmine. Veliki Budžak bio je uvijek na zloj nozi s Arnom zbog svoje svadljive ćudi, a pogotovo ih je ova maljušna gospodična natjerala u smrtonosni dvoboj. Billy nije smio da zakrene Budžaku vratom, ali je svog ljubimca uzeo u zaštitu, koliko je samo mogao.

Goluban nađe sebi družicu vrlo jednostavno. Odabrani par pusti se da neko vrijeme zajedno živi, a sve ostalo dolazi samo po sebi. Tako je sada Billy zatvorio Arna i malu golubicu u posebnu škrinjicu, a da bude što sigurniji, učinio je to isto sa Budžakom, kojemu je dao drugu golubicu. Držao ih tako zatvorene tri nedjelje i sve je proteklo onako, kako je očekivao. Ova dva para složiše se, pa su sada i jedan i drugi stali da savijaju gnijezdo. Budžak je bio jako lijep i velik. Mogao je svoju gušu naduti i po suncu oholo koracati. Oko vrata prelijevahu mu se dugine boje tako ljupko, da bi i najtvrđe golubinje srce mogao da umekša.

*

Arno bijaše prema svojoj veličini također jak, no malen, a osim vatrenih očiju nije imao nikakova pernata nakita. Zbog važnih posala morao je Arno češće odilaziti od kuće, dok se naprotiv Budžak samo oholo šetao i lijenim se krilima igrao na sunčanom ljesku.

Kad propovjednici morala žele ljudima da pokažu uzor ljubavi i vjernosti, tada uzimaju redovno kao primjer životinje, a osobito golubove. To oni čine punim pravom, no žalibože svagdje ima izuzetaka. Arnova ženica već je isprva bila sklona velikom Budžaku, pa kad je Arno bio opet jednom od kuće, iznevjerila mu se.

Kad se jednog dana vratio iz Bostona, vidio je na svoje oči, kako je njegov plavi suparnik oteo njegovo gnijezdo i milu ženicu, a usto je zadržao i svoje gnijezdo. Radi toga razvio se bijesan boj. Jedini svjedoci boja bijahu obje ženkice, koje su to hladnokrvno i mirno promatrale. Arno se hrabro borio svojim slvanim krilima, no ni ta nisu bila nakon dvadeset pobjeda jače oružje. Njegov kljun i noge bijahu maleni, kako i pristaje pravom golubu-listonoši, a njegovo hrabro maleno srce nije moglo nadjačati veću težinu svoga protivnika. Bojna je sreća ostavila Arna. Njegova se ženica nije ni maknula, kao da se to nje i ne tiče i Arno bi za cijelo svršio svoj život, da nije baš u pravi čas došao Billy. Razgnjevljen htio je Budžaku zakrenuti vratom, ali taj se nekako spasio bijegom. Billy je nekoliko dana brižno njegovao svoga ljubimca. Za nedjelju dana već se Arno oporavio, a nakon deset dana bio je već na putovanju.

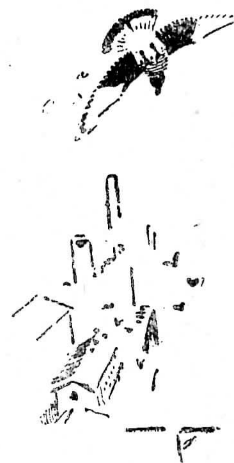
Zacijelo je sve oprostio svojoj nevjernoj ženici, jer je i nadalje živio s njom u istom gnijezdu.

Upravo taj mjesec ubrao je Arno još dvije lovorike. U osam minuta donio je pismo iz daljine od 15 kilometara, a put iz Bostona u New-York preletio je za četiri sata. Kod svih tih letova gonila ga je neka nadnaravna strastvena ljubav prema miloj domaji. A ono, što je našao kod kuće, bilo je i opet samo žalost i briga, jer mu se ženica i opet iznevjerila, prevarila ga s onim Budžakom.

Mada je bio umoran, navali smjesta na svoga suparnika; iznova nasta dvoboj, koji bi zlo prošao po Arna, da i opet nije nadošao u pravi čas Billy. Rastavio je borce. Budžaka je zatvorio u posebnu škrinju i tvrdo je odlučio, da će ga prvom prilikom posvema odavle maknuti.

Primicao se dan velike utrke iz Chicaga u New-York, to jest na daljinu od kojih 1500 kilometara. Već prije šest mjeseci javljeno je, da će Arno biti u tom natjecanju i platili su za nj upisninu. Morao se dakle natjecati usprkos obiteljskih jada i nevolja.

Golubove su otpremili željeznicom u Chicago, a ondje ih pustili u razmacima — već prema njihovim sposobnostima, da odlete, no tako, da je najprije odletio najlošiji, a za tim sve vrsniji i vrsniji. Arno je bio posljednji. Bez oklijevanja uzletiše svi i nedaleko Chicaga sakupila se ova četa najboljih listonoša na svijetu, da prelete isti nevidljivi put. Kad goluba-listonošu vodi njegov osjećaj smjera, tada on leti ravno prema određenom cilju; uoči li gdje poznati kraj, tada se on rado drži tog poznatog kraja. Već

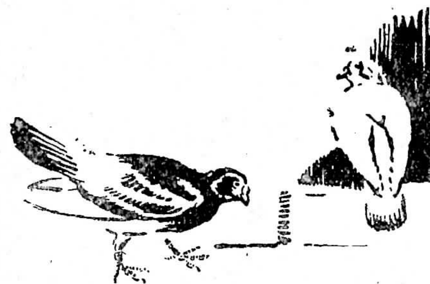
dio natjecatelja poznavao je put iz Columba u New-York. On je odabrao potonji put. Kada je preletio preko jezera Michigan, udari ravno na Detroit. Na taj si je način uštedio priličan broj kilometara i tako nadoknadio ono vrijeme, koje je izgubio, jer je zadnji pušten na utrku. Preletio je Detroit, Buffalo, Rochester s poznatim tornjevima i dimnjacima i već je bio blizu Syracusi. Bilo je poslije podne; gotovo tisuću kilometara prevalio je u 12 sati, te je jamačno bio ispred svih ostalih. Mučila ga silna žeđa, pa kako je letio preko grada, opazi jedan golubinjak. Zaokruživši nekoliko puta, spusti se i pođe zajedno s drugim golubovima u golubinjak, te si je požudnim gutljajima tažio žeđu. To je on već češće tako radio i nijedan prijatelj golubova ne će to stranom golubu da uskrati. Vlasnik golubinjaka opazi slučajno malog stranca i približi se polagano, da ga bolje promotri. Jedan od njegovih golubova okrene se prema Arnu i htjede ga otjerati od zdjelice. Arno se stavio pokraj zavidnika i po golubinjem običaju raširio jedno krilo. Tako je pokazao dugačak niz svjedočanstva svojih slavnih djela. Vlasnik golubinjaka bio je strastven uzgajač golubova, njegova se znatiželja uzbudi, on povuče za konopac, vratašca se zatvore i Arno je bio uhvaćen.

Otimač je polagano raširio Arnova krila, začuđen je čitao o tolikim slavama, zatim je bacio pogled na srebrn prsten na nozi, gdje je bilo ubilježeno ime i broj, te uskliknuo: »Arno! Arno! Ah čuo sam o tebi, ti mali biseru! Veoma mi je milo, da sam te uhvatio.« Tada je odrezao svitak s repnog pera, odmotao ga i pročitao: »Arno je jutros u četiri sata odletio iz Chicaga. — Utrka Chicago—New-York.«

»Tisuću kilometara u 12 sati! Bože mili, ta to je nečuveno!« Kradljivac stavi oprezno i nekim poštovanjem nemirnog Arna u lijepi kavez. »Zaista,« reče, »ja dobro znadem, da se ti nikad ne ćeš priučiti na moj golubinjak, ali odgojiti ću od tebe mlade golubove i moja će se pasmina poboljšati.«

Tako je Arno bio sada zarobljen u jednom velikom, udobnom golubinjaku, gdje je bilo i drugih raz-

nih golubova. Vlasnik je bio nepošten čovjek, ali prijatelj golubova, pa stoga našem Arnu nije ništa nedostajalo. Tri ga je mjeseca držao zatvorena u golubinjaku. Isprva je Arno čitav dan hodao iza rešetke i neprestano tražio kakav otvor, kroz koji bi mogao, da se dočepa slobode i domaje. Čini se, da je četvrti mjesec uvidio napokon nemogućnost svoga pothvata, pa ga stoga i napustio. Njegov ga je uzničar pomno promatrao, te je sada započeo drugi dio svoje osnove. Pridružio je Arnu mladu krasnu golubicu. No uzalud; Arno s njom nije ni najmanje ašikovao. Nakon nekog vremena oduzeo mu je golubicu i pustio ga opet mjesec dana nasamo. Sada mu je dao drugu golubicu, ali je bio iste sreće kao i prije. Tako je prošla godina

dana, a Arna nije primamila ni jedna dražest; ili je neznanku oštro potjerao, ili se posve ravnodušno ponašao. Kadikad ga spopala tako vruća želja za domajom, da je kao pomaman trčao iza rešetke, ili je na nju svom snagom jurišao. Kad je počeo da se mitari, spremio je njegov uzničar ispala pera kao skupocjenu uspomenu, a na nova pera zapisao je ponovno opise Arnovih slavnih djela.

Prošlo je dvije godine i uzničar zatvorio Arna u novi kavez i dao mu je novu družicu. Slučaj je htio, da je ova golubica bila vrlo nalična na onu nevjernu ženicu kod kuće. Arno stoga nije započeo nikakovih neprijateljstva s novom drugaricom. Jednom je da-

pače vlasnik golubinjaka opazio, da njegov slavni uznik posvećuje neku pažnju svojoj nametnutoj drugarici; ona je već počela savijati gnijezdo. Sada je bio tvrdo uvjeren, da se ovaj par potpuno sporazumio i složio. Prvi put nakon dvije godine pustio je vratašca otvorena i Arno se mogao slobodno kretati. Zar je on razmišljao, što će da uradi? Je li kolebao? Nije, ni časka! Kad su se vratašca dignula, a njegovo bistro oko ugledalo slobodno obzorje, izletio je iz kaveza, raširio svoja proslavljena krila i za uvijek odletio iz omražena ropstva, ne osvrnuvši se nijedanput na zadnju Kirku.

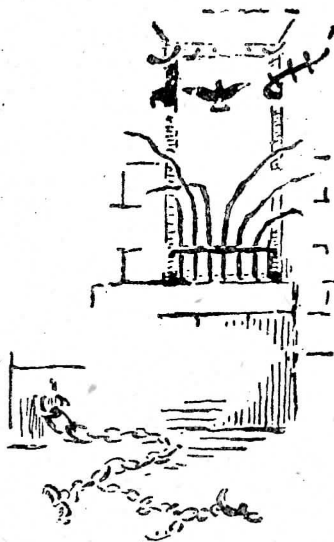
V.

Mi ne možemo znati, što se zbiva u golubinjoj duši. Možda griješimo, ako joj pripisujemo duboku ljubav i težnju za rođenom grudom, ali je istina, da ne možemo perom opisati, ne možemo dosta ocijeniti i nahvaliti ono čudesno osjećanje za domovinom, koje je golubu prirođeno, a uzgajač ga nastoji, da još i usavrši. Taj osjećaj, koji živi u toj plemenitoj životinji, ne može se nikako da uništi. Zovi ga, kako god hoćeš; zovi ga nagonom, što ga uzgojiše ljudi za svoje sebične svrhe, zaniječi ga makar posvema, raščini ga, rastavi ga, pa ipak on ostaje snažan i neuništiv tako dugo, dok još kuca u tijelu hrabro malo srdašce, dok se mogu još da giblju laka krila.

Domovino! Domovino! Slatka domovino! Nijedno ljudsko srce nije bilo zaokupljeno većom ljubavi za rođenom grudom od našeg malog junaka. Pomisao na kućne brige i nevolje, posve je iščezla ispred ove svemoćne snage njegove naravi. Ovu snagu nije umanjilo ni dvogodišnje ropstvo, ni nova ljubav, ni strah pred smrću. Kad bi Arno bio vješt pjesmi, zacijelo bi sada zapjevao himnu slobodi, kao junak u času svog najvećeg slavlja. Otisnuo se od daščice, u krugu se dizao u vis, mašući slobodno krilima, a tjerao ga jedino nagon k slavi onamo gore, još više i više u sve većim kruzima, koji se na

modrom nebu sivkasto odražívahu. Proslavljenim svojim kao snijeg bijelim krilima mahao je tako dugo, dok se ne prometnuše u velikoj visini u dvije sjajne točkice. Tako je letio rođenoj grudi vjeran i odan samo njoj.

Mogao bi da leti i zatvorenih očiju i zatvorenih ušiju i pritajena osjećaja, jer ga je vukao jedino glas srca. Taj glas srca nije ušutkalo dvogodišnje robovanje; polovicu svoga vijeka sproveo je u tuđini, pa ipak je sada, prepuštajući se osjećaju srca svoga kao blagi pustinjak, hrlio rođenoj grudi, ploveći modrinom nebeskom. Arno je bio kapetan broda, no provodič, pomorski zemljovid i magnetska igla, to bijaše onaj duboko usađeni nagon. Kad je lebdio nad drvećem i tisuću stopa visoko, tad ga je tihano upućivao neki prikriveni glas njegove unutarnjosti i poput sigurno odapete strjelice letio je Arno domu svome. Sićušne točkice nadahnutih krila, izgubiše se u visinama i kradljivac iz Syracuse ne ugleda nikad više svoga roba.

Brzi je voz jurio dolinom, daleko, daleko pred Arnom, no on ga je dostigao i prestigao, kao što prestigne brza antilopa troma nosoroga. Letio je visoko nad dolinama i ponad bregova Chenanga, gdje istočni vjetar hladi tankovrhim jelama.

S vrha hrasta ugledao je kobac našega Arna, poželio ga i već je tiho zaplovio prama njemu. Arno nije skrenuo ni lijevo, ni desno, ni gore, ni dolje, nijedanput nije uzalud mahnuo krilima. Daleko sprijeda iščekivao je kobac svoju žrtvu. No Arno

proleti pokraj njega kao jelen u naponu svoje snage pokraj medvjeda. Rođenoj grudi! Rođenoj grudi! Samo je na to mislio, samo je k njoj težio njegov neobuzdani nagon.

Blistavim krilima mahao je neumorno, lebdeći već na poznatoj stazi. Za jedan sat doći će do Catskill gorja, a za dva sata već će biti to gorje daleko iza njega. Prijatna mjesta, koja su brzo prolazila ispred njegovih očiju, još više nadahnjivahu njegova brza krila. Kući! Kući! nijemo je kliktalo njegovo srce. Kao što žedna putnika opajaju daleke, zamamljive paome, tako je i Arno svojim bistrim očima gutao maglu nad dalekim New-Yorkom.

S rebra Catskill gorja spuštao se sivi soko. Svijestan svoje snage i brzine, kojom natkriljuje sve ptice grabljivice, zakliktao je od radosti, kad je ugledao lijep plijen. Koliko je on već golubova odnio u svoje gnijezdo! Sada dolazi s vjetrom sustavljajući svoju snagu i čekajući na pravi čas. Spustio se kao sjajna sulica — nije mu mogla izbjeći nijedna divlja patka, nijedan kobac, ta on je soko! Povrati se, Arno, spasi se, obađi ovu opasnu pećinu! Zar on skreće s puta? Ni za dlaku! Pa kako bi to Arno i mogao da učini! Kući, kući, kući! To bijaše jedina njegova misao. Samo je nešto brže počeo letjeti, da izbjegne ovoj opasnosti, a soko se spusti — a našto se spusti? Nešto sjajno, blistavo, šareno, snježno zašušti tamo gore u zraku, a gordi soko vraća se postiđen, praznih pandža. Arno mu je umakao, sjeknuvši zrakom ponad doline, kao što sjekne kamen u nepovrat, kad ga bacimo praćkom u vis. Kao snijeg bijeli golub pretvori se za čas u hrpicu blistavih točkica i domala nestade te prikaze. Samo napred niz ubavu Hudsonovu dolinu po dobro poznatom putu!

Kad se podigao podnevni vjetar i uzlelijao srebrnastu površinu goleme rijeke, letio je nešto niže. Kući! Kući! Kući! I već je ugledao u daljini tornjeve velegrada. Domajo! Domajo! Letio je kraj velikog mosta, koji se kod Poughkeepsie diže u golemi luk; letio je nisko kraj obale, gdje je vjetar lelijao. Ah, na žalost prenisko. Kakovu li naopaku namjeru ima onaj tamo strijelac, što lijenčari po ljetnom danu na dnu brežuljka i promatra blistavu točku, koja presijeca ondje na sjeveru modrinu nebesku? Ej, Arno! Arno! Zašto ti tako nisko letiš? Zar se ti ne sjećaš lovca iz svoje prošlosti? Prenisko letiš preko ovog brežuljka. Prenisko . . . ali prekasno! Bum! smrtonosan ga je grâd obasuo, ali ga nije svladao. Slomljena letna pera, označena Arnovim pobjedama, leprše po zraku, spuštajući se lagano na zemlju. Tane je uništilo zadnju ništicu na broju, koji je govorio o njegovoj pobjedi na moru; ne kazuje on više 360 km, već samo 36. Oj tužne li sudbine! Na njegovim prsima pojavila se tamna pjega, ali njega to nije ništa smetalo. Još uvijek on leti kući, no silna njegova brzina nešto se smanjila. Jedva da može preletjeti u jednoj minuti podrug kilometra, jer vjetar posve drugačije sada zuji i šumi kroz njegova razderana krila. Mrlja na njegovim prsima znak je slomljene njegove sile, ali on još uvijek leti ravno prama svojoj domaji. Ta njegova rođena gruda, njegova mila domaja leži pred njegovim očima i taj pogled smjesta je utažio svu njegovu bol. Njegovo bistro oko vidi posve jasno visoke tornjeve New-Yorka. Kad je letio iznad klisura Jersey-a, njegovo je bistro oko jasno vidjelo visoke tornjeve New-Yorka. Samo napred! Napred! . . . . . pa nek pada krilo, neka oko postaje mutnije, ljubav za domom postaje sve većom i većom. Letio je uz visoke klisure, koje ga zaštićivahu od vjetra, letio je ponad blistavih valova, ponad zelena drveća, a sada leti ispod onog sokolovog gnijezda, gdje gordi sivi zračni razbojnici gnijezdo saviše. Kao lupeži izvirkuju na sve strane i opaziše samotnog golubana. Arno ih je već od prije poznavao. Mnoga pisamca

njegovih drugova ležala su u tom gnijezdu, mnoga lovorikom ovjenčana pera lepršahu iz tog gnijezda. No Arno im je bio već prije dorastao u brzini i lukavosti, pa je i sada letio kao i prije kraj toga gnijezda. Napred! Napred! Brzo napred, no ne tako brzo kao prije; ubojito zrno slomilo je njegovu snagu, pa mu let nije bio više tako brz. Napred! Napred! Oba se sokola, dočekavši pravi čas, spuste kao dva groma, brzo poput munje na slaboga i iznemogloga samca. . . . .

Što da zborim o tom lovu? Što da crtam očaj hrabrog malenog srca, kad je ugledalo svoju pogibiju baš na domaku rođene grude? Jedan čas i sve je

bilo svršeno. Slavodobitno kliktali su sokolovi. Klikćući i udarajući krilima, podigoše se k svome gnijezdu, a plijen u njihovim pandžama bijaše tijelo, bijaše zadnje, što je preostalo od našeg plemenitog malog Arna. Ondje u gnijezdu, visoko na klisuri, zacrvenio se kljun i pandže tih razbojnika od krvi malog junaka. Proslavljena krila rastrgaše na komadiće i razbacaše, ne brineći se za svjedočanstva slavnih djela Arnovih. Dugo ih je ondje obasjavalo sunce i močila kiša, dok i ove razbojnike ne stiže zaslužena kazna. Ubojito tane učinilo je, da je i to gnijezdo opustilo i propalo. I nitko ne bi znao, koja je zla kob stigla našeg junačkog Arna, da se nije jedan čovjek uspeo do gnijezda i duboko pod granjem razbojničkog gnijezda našao među ostalim i srebrni prsten, amajliju goluba-listonoše, a na tom prstenu bilo je upisano proslavljeno ime:

»Arno 2590 C.«

VUKAN.

Doživljaji jednog vuka.

I.

Noćno zavijanje.

Kad je vuk u lovu, zavija na tri razna načina. Otegnuto, duboko zavijanje znači, da je nanjušio divljač, ali je ne može sam da uhvati. Kada čopor vukova leti za svježim tragom, tad zavija visokim glasom, koji se ori i ječi čitavom dolinom. Oštro štektanje, koje svršava kratkim zavijanjem, pjesma je slavlja — ma da ni malo tako ne zvuči — a vuk bi tim zavijanjem htio da kaže: »Uhvatili smo dobar zalogaj, naslađujte se i vi!«

King i ja jašili smo preko valovite prerije, a čopor preraznih lovačkih pasa okruživao nas. Sunce je već sjelo, a grimizna pruga označivaše mjesto, tamo iza one uzvisine, gdje je ono zašlo. Brežuljci bijahu kao u magli, a doline već posve tamne. Najednom začusmo nedaleko otegnuto zavijanje, koje je svatko odmah prepoznao. Nije to bio odvratan glas, ali se tako orio, da su čovjeka trnci prolazili, ma da smo znali, da se nemamo ničesa bojati. Časak smo prisluškivali, a tada prekine lovac King šutnju: »To je on, stari Vukan! Taj imade grlo, zar ne? Sada ide po komad govedine za večeru.«

To je on!

II.

Prošla vremena.

U prijašnja vremena išao je za svakim stadom bivola, čopor vukova. Ranjeni, bolesni i slabi bivoli padali su kao plijen toga čopora. Kad je nestalo bivola, nadošlo je i za vukove tužno doba. No doskora eto goveda, koja nadomjestiše bivole i tako riješiše životno pitanje vukova. A to bijaše uzrokom, da je nastao sveopći rat protiv vukova. Vlasnici goveda udariše na svaku vučju glavu golemu ucjenu, a svaki Cowboy imao je uza se otrova i stupica, da tamani vukove. Neki su bili u tom lovu veoma vješti, pa ga tako zavolješe, da su se samo tim lovom bavili. Ti su se ljudi zvali vučji lovci. I King Ryder bio je takav lovac. Bijaše on hladnokrvan, miran čovjek, oštrih očiju, a osobiti poznavalac životinjskih običaja. Zbog toga je imao veliku moć nad konjima i psima, a vukove i medvjede izvrsno je znao naći i do njih se došuljati. Već godine i godine bavio se lovom, pa sam se stoga vrlo začudio, kad mi je kazao, da još nikada nije doživio, e bi sivi vuk navalio na čovjeka.

Dok su drugi spavali, sjedili smo mi kraj vatre i kratili čas razgovorom. Pripovijedao mi je sve, što znade o Vukanu. »Šest sam ga puta vidio, a kladio bih se, da ću ga u nedjelju sedmi put vidjeti. Dulje vremena se onda ne ćemo više sastati.« Slušao sam ovu pripovijest o velikom crnom gorskom vuku, na onom istom tlu, na kom se ona i odigrala. Uz lagani noćni povjetarac čuli smo, kako prerijski vuci ili kojoti[1]) klopotaju svojim snažnim čeljustima, a junak ove pripovijesti, gordi Vukan prekinuo bi kadikad to klopotanje svojim strašnim zavijanjem.

---

[1]) Kojot (coyote) ili prerijski vuk najstarija je odlika vukova, a ističe se debelim krznom, koje je žutkastosive boje.

III.

U kanjonu.

Pred nekoliko godina, u proljeću godine 1892. išao je jedan vučji lovac po istočnoj strani »Stražbebenice«, da lovi vukove. Krzna u svibnju nisu baš mnogo vrijedna, ali su zato velike ucjene — pet dolara za vuka, a deset za vučicu. Kad se lovac u zoru spustio do rijeke Creeka, opazio je na drugoj strani

obale vuka, kako polagano koraca do vode. Sigurnim hicem ubije vuka, pa kad ga je kasnije iz bliza pregledao, opazi, da je to bila vučica, koju su još mladi sisali. Jamačno da njen ležaj i mladi nisu bili daleko; lovac je zato nekoliko dana tražio po čitavom kraju taj vučji ležaj, ali o njemu i mladima ni traga ni glasa.

Nakon dva tjedna silazio je taj lovac niz susjedni kanjon,[1] pa je opazio, kako jedan kurjak izlazi baš iz neke rupe. Puška bijaše uvijek spremna i doskora je drugi »skalp« vrijedan deset dolara, visio na uzici. Sada je lovac raskopao rupu i našao vučji ležaj, koji je zaista bio čudan. Redovno imade vučica pet do šest mladih, no u tom ležaju bilo ih je jedanaest, ali svi nisu bili jednako veliki. Petero vučića bilo je jače i starije od ostalih. To bijahu dvije obitelji s jednom hraniteljicom. Dok je lovac nizao »skalpe« na uzicu, nenadano se dosjeti, odakle to čudno leglo. Jedan je dio vučjeg pomlatka očito pripadao onoj vučici, koju je prije dva tjedna ubio. Mladi su jamačno čekali na svoju majčicu, pa kad se ona nije povratila, mučio ih glad i tužno su štektali. Ona je druga vučica slučajno prolazila mimo vučjaka i čula, kako mladi vučići uzdišu i stenju. Samilost se u njoj probudi, jer je i sama imala mlade, te se ona pobrinula za ove sirote. Odnijela ih je u svoj vučjak i brinula se sada za dvije obitelji, dok lovac i toj brizi nije učinio kraj.

[1]) Kanjon (Cañon) je neobično uska, a jako duboka dolina (sutjeska) posve ustobočenih stijena. Najveći i najljepši kanjoni nalaze se u zapadnim krajevima sjeverne Amerike, u Arizoni, Utahu i Koloradu. Ti su krajevi visoke ravnice iskićene mnogim terasama; mjestimice posve puste i bez ikakove vegetacije, a mjestimice pune gustih šuma; površje je tih visokih ravnica sad gotovo posve ravno, sad opet valovito, a sagrađeno je od vodoravnih naslaga vapnenca. Preko tih naslaga protiče rijeka Kolorado, koja je svojim dugotrajnim tokom — kroz milijune i milijune godina — urezala duboko korito u tvrdom kamenu i stvorila golemu sutjesku, k a n j o n, koji mjestimice zalazi u dubljinu od 2000 metara.

Desilo se već često puta, da je lovac na vukove raskapao vučju rupu, ali nije ništa u njoj našao. Roditelji, a možebiti i sami mladi, iskopaju često pobočne hodnike i rupe, u koje se sakriju, kad im prijeti pogibao. Često se sipka zemlja uruši i zatrpa pobočne hodnike i rupe, pa sakrije tako mlade vučiće. Pa i sada, kad je ovaj lovac s bogatim plijenom otišao, nije ni u snu mislio, da je baš najveći vučić ostao u vučjaku sakriven. Tek tri sata iza toga, kad je već sunce zašlo, začulo se na dnu rupe tiho grepkanje. Najprije su se usred mekog pijeska na dnu špilje pokazale dvije male sive šapice, a zatim crni nosić. Napokon eto i čitavog vučića. Kad je lovac počeo da raskapa rupu, bio se prestrašio mladi vučić i zatrpao se u pijesak; sada je smeteno gledao, što se to s njihovim ležajem zbilo.

*

Vučjak je bio sada tri puta veći no prije, a odozgo posve otvoren. Nedaleko su ležali nekakovi predmeti, koji su mirisali kao njegova braća i sestrice, ali taj mu je miris bio sada nekako oduran. Kad je njuškao oko njih, spopao ga neki strah. Ugledavši napokon noćnog kopca, sakrije se brzo u gustu travu. Čitavu je noć ležao ondje; nije se usudio da se povrati u vučjak, a nije ni znao, kamo da krene. Slijedećega jutra spustila se na mrtve vučiće dva strvinara, a kad je to naš mali vučić opazio, pobježe od straha, što je samo dalje mogao. Prošao je kroz neku guduru i stigao napokon u jednu široku dolinu. Najednom se iz trave pomoli ogromna vučica, nalika na njegovu majčicu, ali ipak malo drugačija. Kad se stara vučica približila, legne ovo osamljeno, zalutalo stvorence na zemlju. Za cijelo je stara vučica mislila, da je našla dobar zalogaj, no njuh ju je drugačije podučio. Časak je nad njim stajala, a on ju je dotle gladio po njezinim nogama.

Odustala je od svoje nakane, da ga ubije, ili barem malo strese; ta on je mirisao kao mladi vučić. I ona je imala mlade, gotovo isto tako velike i jednake dobe, pa se njezino srce umekšalo. Kad se vučić ohrabrio, dignuo se i počeo njuškati oko njenog nosa. Vučicu to nije ni najmanje uznemirilo, tek je nehajno zarežala. No sada je vučić nešto nanjušio, za čim je već dulje vremena težio. Od jučer nije ni kapi mlijeka okusio, pa kad se vučica okrenula i pošla dalje svojim putem, tapkao je on svojim nespretnim nožicama za njom. Da je ležaj vučice bio daleko, za cijelo bi mladi vučić doskor zaostao negdje na putu, no srećom se u blizoj špilji nalazio vučjak ove vučice, pa je zato odmah iza majčice stigao i naš sirotan do ulaza u vučjak.

Svaki je stranac neprijatelj, pa je zato i stara vučica skočila na obranu svojih mališa. No i opet je umiri neko čuvstvo probuđeno mirisom mladog vučića. Mališ se skromno i ponizno bacio na leđa, ali sada je i opet nanjušio nešto tečno, što je mogao go-

Vučica je malo zarežila...

tovo da dosegne. Vučica se povratila u vučjak i legla, da nahrani svoje mališe, a naš mali vučić pođe bezazleno za njom. Vučica je malo zarežila, kad se on približio njenim mladima, no njegova bezazlena odanost i poniznost umiri je posvema. Vučić se doskora nalazio među ostalim mališima i ma da ga nitko nije

ponudio, počeo je sisati mlijeko, koje mu tako nužno bijaše. Tako se on sam pridružio mališima i postao članom ove vučje obitelji. On je bio stariji jedno dva tjedna, bio je jači, a na vratu i leđima izrasla mu je dlaka, koja se kasnije pretvorila u tamnu veliku grivu.

Naš si je mališ vrlo sretno izabrao pomajku, jer je žuta vučica bila dobra lovkinja i nadarena osobitom lukavošću. Povrh svega toga bila je ova vučica, tako reći, zadojena modernim nazorima o životu. Znala je, kako će nadmudriti prerijske pse, kako treba konjima pregristi žile, ili kako se može bika otjerati od stada. Ovi vučji majstorluci bili su joj nešto prirođeni, a nešto ih je naučila od iskusnijih drugova i družica. No ona je stekla mnogo znanja i iskustva, što je danas veoma potrebno svakomu vuku. Iskustvo ju je podučilo, da svaki čovjek imade pušku, protiv koje se ne može da bori vuk, i da se po danu može toj pogibli samo tako umaći, da se odviše ne približi čovjeku. Po noći ne prijeti nikakova opasnost od pušaka. Ona je imala i neki pojam o stupicama, jer se već jednom uhvatila u gvožđa i jedva jedvice spasila, izgubivši kod toga jedan prst na šapi. No time baš nije ni skupo platila ovo iskustvo. Ona nije poznavala djelovanje stupica, ali je pred njima imala silan strah, jer je znala, da su one neobično opasan predmet.

Jednom je s pet drugih kurjaka nakanila navaliti na krdo ovaca. U zadnji čas zaustavi se ona, jer je opazila nekoliko tek nedavno nategnutih žica. Ostali vuci nahrupili su prema krdu, ali nisu stigli do ovaca, jer su zapali u smrtonosne zamke.

Tako je vučica znala i za moderne opasnosti, pa ako ih ona i nije prozrela, to se ipak bojala svega, što je strano i nepoznato, a neki joj predmeti bijahu upravo odvratni. Taj strah bijaše za nju pravi spas i jedino njemu imala je da zahvali, što je dosele izmakla svim većim opasnostima. Svake je godine odgojila sretno novi pomladak, tako da se družba

žutih vukova znatno umnožila. Dosele je poznavala puške, stupice, ljude i nove životinje, što su ih ljudi sa sobom vodili, ali jednu je veliku pogibao imala tek da iskuša.

Kad su polubraća našega vučića mrke grive imali već mjesec dana, povratila se jednoga dana stara vučica u svoj vučjak jako bolesna. Na gubicu joj navrla pjena, noge su joj drhtale, a tik pred ulazom u špilju spopali su je grčevi i ona je pala na tle. Tek kad se malo oporavila, dovukla se u špilju. Čeljusti su joj još uvijek drhtale, a zubi zacvokotali, kad je htjela da liže svoje mališe. Zubima je pograbila svoju prednju nogu i grizla je, samo da ne bi nehotice ugrizla male vučiće. Napokon se i ona malo umiri i sabere. Mališi, koji su se isprva sakrili u strahu u dnu špilje, došli su sada bliže i utažili svoj glad kao i prije. Jedno dva tri dana bila je vučica teško bolesna, no zatim se i ona oporavila. Ovi dani bijahu za njen pomladak kobni. Dok je još otrov u njenom tijelu djelovao svom snagom, oboliše svi mališi. Samo se najjači othrvao toj bolesti, pa kad je prošlo ovo teško doba, bila su u vučjaku samo dva živa bića: stara vučica i vučić crne grive, njezin posinak. Vučica je sada posvetila svu brigu i njegu ovom jedinom mališu; svu snagu svoju trošila je u njegov odgoj, pa je on zato i napredovao i rastao veoma brzo.

U nekim su stvarima vuci veoma učeni, a njuh im je najosjetljivije sjetilo. Zato je sada i staru vučicu i malog vučića spopalo nesvijesno čustvo straha i odvratnosti od mirisa strihnina.

IV.

Što sve mora da nauči vučić.

Naš je mladi vučić lako i brzo rastao i napredovao; ta bilo je sada mlijeka za sedmoricu. Kad je u jeseni počeo s pomajkom da ide u lov, bio je već gotovo tako velik kao i ona. Sada su morali potražiti

sebi drugi kraj za stanovanje, jer je mnogo mladih vučića poodraslo. Dugi gorski lanac, kamenito prerijsko gorsko rebro bijahu puni snažnih i velikih vukova, tako da su se slabije živótinje — a među njima i naša dva kurjaka — morale odseliti.

Vuci nemaju dar govora poput ljudi; vjerojatno se njihov govor sastoji tek od desetak glasova zavijanja, štektanja i režanja, kojima oni izražuju najjednostavnije osjećaje. Svoje osjećaje mogu oni i na druge načine priopćiti, a osobito oni to rade vučjim »telefonom«. U kraju, gdje oni obitavaju, nalazi se nekoliko »centrala«, koje oni svi dobro poznavaju. Kadikad je to oveće kamenje, kadikad bivolje lubanje — u kratko, to je kakav vidljivi predmet nedaleko njihovog glavnog puta. Svaki vuk, koji dođe do ovakove centrale, učini ondje isto što i pas kraj brzojavnoga stupa ili ondatra[1]) na muljevitom tlu; on ostavlja ondje miris svoga tijela. No on kod te »centrale« pročita, tko je od njegovih drugova u zadnje vrijeme bio ovdje, odakle su došli i kamo idu. Zatim saznaje također, u kakvom su duševnom raspoloženju bili njegovi drugovi, da li ih je tko progonjao, je su li bili gladni, ili siti, jesu li bili zdravi, ili bolesni. Ovako uređenim dojavljivanjem vijesti doznaje kurjak također, gdje ima da traži svoje neprijatelje. Naš crnogrivi vuk naučio je uz žutu vučicu, gdje sve leže te »centrale«, i koja je korist od tolikih postaja, a stara se vučica tim podučavanjem nije ni najmanje mučila. Najbolja škola za našeg vučića bio je dobar primjer, koji je uvijek pao na dobro tlo, jer je on bio od naravi nadaren. Čini se,

[1]) Ondatra (Fiber zibeticus, Zibetratte, Bisamratte) rođaka je našoj voluharici. Uz rijeke i jezera gradi stanove u skupinama, a love je poradi skupocjena krzna, što ga zovu „bizam". Živi u Americi, a udomili su je i u Češkoj, odakle se sada brzo širi na sve strane. No njezino krzno nije u Evropi ni iz daleka tako dobro, kao u pravoj domovini, dakle nije donijela nikakove koristi, a pravi silnu štetu, pošto ruje nasipe, koje onda voda provali. Kušaju je tamaniti na sve načine, ali njezino je razmnažanje brže, od uništavanja.

da je jednom prilikom podučavala svog posinka isto onako kao i žene, kad hoće da svoje dijete očuvaju od pogibli.

Mladi je vučić naučio temelje vučje znanosti. Sa psom se ne smije vuk upustiti u prostu tučnjavu, već ga treba samo tu i tamo ugristi i tada pobjeći u kršan, gorovit kraj, kamo ne mogu da dođu konji s jahačem.

Naučio je, da prerijski vuci idu u lov samo za otpacima, pa se na njih ne treba ni obazirati, jer oni mogu brzo da trče, a ne čine im ništa na žao.

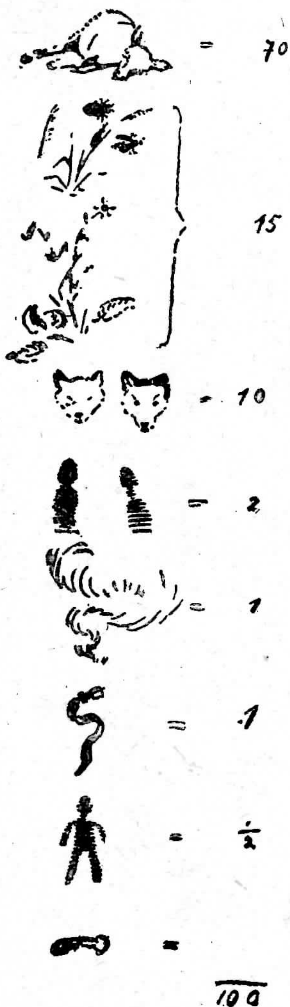
Znao je, da nije dobro dangubiti lovom na ptice i da se ne smije dirati u one male crno-bijele životinje kitnjastoga repa[1]), jer njihovo meso nije točno, a zaudaraju odurno, vrlo odurno. I otrov je vučić poznavao. Od onoga časa, kad su njegova polubraća nastradala, nije on zaboravio onoga mirisa.

Naučio je zatim, da se, navaljujući na ovce, mora ovce najprije rastjerati, jer je pojedina ovca nemoćna, pa se lako zadavi, a stado goveda stjera se najlaglje na hrpu, ako se jedno tele uplaši.

Na vola treba uvijek da se otraga navali, na ovcu sprijeda, a na konja sa strane, na bokove. Na čovjeka se ne smije nikada naviliti, a najbolje je, da mu se ne dođe ni na oko. Osim toga naučio je još nešto osobito. Pomajka ga je naumice upoznala s jednim potajnim neprijateljem.

[1]) Ta je životinja skunk, rođak našem jazavcu.

V.

Kako je mladi vučić upoznao stupice.

Jedno je tele poginulo, pa je sada — nakon dva tjedna — bilo za vučji ukus najtečnije: ni odviše svježe, ni prestaro, a vjetar je nadaleko raznašao ovu vijest. Žuta vučica i njen posinak pošli su u lov, da sebi priskrbe večeru i nisu baš znali, kamo da krenu, kadno im vjetar donese zamamljiv miris teleta. Odmah su krenuli proti vjetru za tim mirisom. Za čas su našli tele, kako leži na širokoj livadi, na mjesečini. Pas bi odmah skočio na ovu lešinu, a možda bi isto učinio i vuk starog kova, no vječna je borba podučila vučicu, da se nikada ne može biti dosta opreznim. Nije nikomu i ničemu vjerovala, osim svome njuhu, pa je sada zato išla to polaganije, što se više približavala. Kad je došla dosta blizu teleta, da ga je mogla dobro promotriti i pomirisati, počela je da pomnije ispituje zrak, raširivši nozdrve. Ona je vjetar na ovaj način točno kemijski analizirala. Naprezala je svoj njuh, što je više mogla, češće je ponovno udisala kroz nozdrve zrak i napokon joj je

njuh javio ovaj zaključak: Povrh svega jak i tečan miris teletine, recimo 70%; miris po travi, kukcima, drvetu, cvijeću, pijesku i ostalim neutralnim predmetima 15%; miris njenog posinka i nje 10%; miris po ljudskim stopama 2%; miris po dimu 1%; miris po remenju 1%; miris ljudskog tijela (samo se na mahove primjećuje) ½%; miris po gvožđima samo neznatni tragovi.

Stara vučica polagano se vukla amo tamo i neprestano je uzdignutim nosom njušila; mladi ju je vuk u svemu oponašao. Tada se ona malo natrag povukla, no vučić je ostao na svom mjestu. Kad je ona počela tihano štektati, zlovoljno ju je poslušao i pošao za njom. Obašla je tečnu lešinu; sada je otkrila nov miris po tragu prerijskih vukova, a malo zatim taj se miris pretvorio u miris po tijelu tih vukova. Zaista eno ondje vucaju se oni uz jednu uzvisinu, no sada, kad su stigli na protivnu stranu lešine, miris se posve promijenio; u vjetru jedva da bijaše mirisa po teletini, ali zato su osjetili miris izmiješan različitim običnim i bezazlenim mirisima. Miris po ljudskim stopama bio je još jednako jak, mirisa po remenju je nestalo, ali je ono pol postotka po gvožđima i ljudskom tijelu naraslo na gotovo dva postotka.

Ovo ju je vrlo uznemirilo. Strah, koji se raspoznavao po ukočenom držanju vučice, po njenom napetom izražaju i nakostrušenoj dlaci, prešao je i na mladoga vuka.

I ona je nastavila svoj put oko lešine. Na jednoj maloj uzvisini pojačao se ljudski miris za dvostruko, a kad su stigli opet u udubinu, nestalo ga je. Ovdje im je vjetar opet nanio snažan miris po teletini, pa i po kojotima i raznim ptičjim tragovima. Sada se ona nešto umirila i pošla u sve užim krugovima prema tečnom zalogaju. Bijaše udaljena od lešine tek nekoliko koračaja, kadno li se miris po remenju snažno isticao, a usto se pojave opet jasni tragovi mirisa po dimu i gvožđima. Svu svoju pažnju posvetila je tom mirisu i približila se tako teletu na dva koraka. On-

dje je na tlu tik do teleta ležao komad remena, koji je jako mirisao po čovjeku. Miris po gvožđima i dimu, koji je bio primiješan snažnom mirisu po teletini, pričinjao joj se sada kao trag zmije, koja je prešla preko traga čitavih stada goveda. Za mladog crnogrivog vuka bio je taj neugodan miris tako neznatan, a njegov tek i mladenačka neustrpljivost tako velika, da je gurao staru vučicu i htio poći do teleta, da se odmah naužije slasna zalogaja. No ona ga pograbi za šiju i baci natrag. Slučajno je kod toga nogama udario o kamen, koji se zakotrljao i udario o neki predmet, koji je čudno zazvečao. Sada se žuta vučica jače zastrašila, te je polagano odmicala od zamamljivog zalogaja, a mladi vučić slijedio ju je veoma nerado.

Kad se mladi vučić okrenuo, vidio je, kako se približuju lešini prerijski vuci. Oni su se tek sada usudili da približe, jer su se bojali svojih snažnih bratića. Oprezno su se šuljali prema lešini, no ni izdaleka ne onako polagano kao žuta vučica. Vučicu je sada udario u nos val po izbor mirisa vrlo tečnog, zaklanog teleta; kojoti su naime upravo sada rastrgali lešinu. No doskora se dolinom razlijegnu oštra pucnjava i silan lavež kojota. Noćnu tamu ispresijecahu svijetle zrake i najednom nasta usred noćne tišine silna buka i lomljava. Mnogo je hitaca palo, koji su pogodili i tele i kojote. Kojoti se razbježaše poput isprebijanih pasa i tužno zavijahu. Jedan je kojot ostao mrtav; pogodilo ga ubojito tane; a drugi se jedan uhvatio u stupicu marnoga vučjega lovca. Zrak je sada bio upravo krcat onim odvratnim, opasnim mirisima, koji su se prije jedva mogli da zamijete.

Stara vučica brzo odmagli u sustjesku i povede sa sobom svoga posinka. Dok su oni trkom trčali, opazili su, kako se jedan lovac spušta s uzvisine i to baš s one strane, odakle je njuh vučice primijetio najjači ljudski miris.

Stara vučica brzo odmagli . . .

VI.

Kako se žuta vučica uhvatila u stupicu.

Život je teška i opasna igra. Tisuće i tisuće puta možemo u toj igri da dobijemo, a izgubimo li samo jednom, tada je izgubljeno sve, što smo dosele dobili. Stotine i stotine puta prošla je vučica prezirno pokraj stupica, a koliko je mladih vučića toj vještini naučila! Od svih opasnosti, koje su prijetile njezinom životu, najviše je poznavala stupice, pa ipak!

Nadošla je jesen. Mladi vuk bio je sada već mogo veći od svoje pomajke. Jednom ih je opazio lovac. Žuta vučica išla je s još jednim vukom, koji je jamačno tek ove godine uzrastao, jer je imao dugačke nespretne noge, tanku šiju i neugledan rep. Po tragovima u pijesku i prašini opazio je lovac da stara vučica na desnoj prednjoj šapi nema jednog prsta i da je njezin pratilac golema rasta.

To bijaše onaj isti lovac na vukove, koji je one noći postavio lešinu i stupice, ali mjesto kurjaka uhvatio samo kojote. U listopadu su krzna najbolja, pa lovci na vukove postavljaju tada silu stupica. Neiskusan lovac postavlja često meku na stupicu, no iskusniji to nikad ne će da uradi. Stupica treba da je bar deset do dvadeset stopa daleko od meke, ali na takovom mjestu, na koje će vuk po svoj prilici nabasati, motajući se oko meke. Iskusan lovac sakriva redovno tri, ili četiri stupice na kojem slobodnom mjestu i pobaca između tih stupica komadiće mesa. Gvožđa treba neko vrijeme držati u dimu, da se tako ukloni miris čovjeka i željeza, a zatim se tek sakriju, da se nikako ne mogu opaziti. Kadikad ne postavljaju meke, već se baci samo komad krpe, ili šaka perja na ono mjesto. Ove predmete zapazi vuk i oni podraže njegovu znatiželju, pa će on poći na ovo mjesto, da vidi

pobliže, što je to. Dobar lovac postavlja svoje stupice svaki čas drugačije, tako da se ne mogu vuci priučiti na njegov način lova. Jedini je spas vucima vječna opreznost i bojazan od svih mirisa, koji dolaze od čovjeka.

King Ryder započeo je jesenji lov s bezbroj ocalnih stupica u nekom jasiku. Nedaleko odavde sjekla je rijeku bivolska staza, koja je dalje išla jarkom uz brijeg sve do visoravni. Po ovoj su stazi prolazile razne životinje, vuci, lisice, pa goveda i jeleni. To su, tako reći, državne ceste. Nedaleko mjesta, gdje je ta staza ulazila u rijeku, bijaše jedan jasikov panj, na kom s opažahu vučji tragovi. Jamačno je to vučji »brzojav«. To je vrlo zgodno mjesto za postavljanje stupica. King je postavio ondje stupice, no ne na samoj stazi, kojom prolaze goveda, već jedno dvadeset metara postrance na ravnom pjeskovitom mjestancu. Na prostoru od dvanaest stopa u četvorini razmjestio je četiri stupice. Kraj svake stupice postavio je nekoliko komadića mesa, a u sredini je na svežanj trave stavio tri do četiri bijela pera. Nijedno ljudsko oko ne bi moglo da otkrije ovih stupica, a rijetko bi koja životinja bila podobna da nanjuši sakrivenu pogibao na ovom pjeskovitom tlu, gdje je sunce i vjetar doskora izbrisalo svaki ljuski trag.

Žuta je vučica već tisuće puta zamijetila ovake stupice i klonila ih se, pa je i svog golemog posinka naučila to isto.

Za podnevne žege došla su stada goveda i spuštahu se sada niz onu stazu, kao što su nekada onuda prolazili čopori bi-

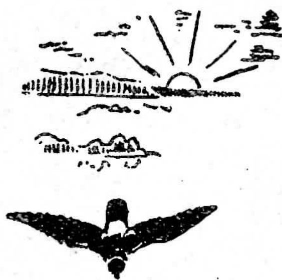

vola. Malene zebe lepršahu oko njih, a ptice pastirice sjedile su na govedima, kao što su nekada skakutale i po bivolima. Sa sivkaste zelene valovite prerije spuštahu se nizbrdice ponosnim i svečanim dostojanstvom svijesni svog cilja. Neka objesna telad naganjala se pokraj staze, no kad je došla bliže rijeci, smirila se i stupala razdvojeno za svojim majčicama. Stara krava, predvodnica, koja je išla na čelu povorke, sumnjivo je njuškala, kad je prolazila blizu stupica; no one su bile dosta daleko od staze, jer bi inače krava udarala nogama po krvavom mesu tako dugo, dok se ne bi sve stupice odapele i postale neškodljive.

Tako je krava išla dalje sve do obale. Kada se čitavo stado napojilo, polegaše krave na nedalekoj uzvisini i plandovahu ondje do kasno popodne. Nečujni glas njihova želuca digao ih je na noge i goveda se povratiše na sočnu pašu.

Neke male ptičice kljuvale su po razbacanom mesu, modre muhe zujale su oko njega i sunce je zašlo, ostavivši ovo pjeskovito mjestance netaknuto.

Kada su zlatni traci večernjega sunca obasjali grimiznom bojom nebesku modrinu, letjela je nad površinom vode smeđa lunja. Drozdovi brzo pobjegoše u guštik i tako lako izmakoše nespretnoj navali grabežljive lunje. Za miševe je još bilo rano, no dok je lunja nisko letjela, opazi njeno oštro oko ono perje kraj stupica i upravi let onamo. Još prije no je stigla do samoga mjesta, vidjela je, da je to samo pusto perje, ali je opazila, da imade ondje i komadića mesa. U svojoj nedomišljatosti spusti se, i kad je baš htjela da drugi zalogaj proguta, šklocne stupica, prašina se uzdigla, a lunju pograbi za nogu snažna vučja stupica. Stupica je nije ozlijedila, ali se ona

uzalud naprezala, da se je izbavi. Kadikad je zamahnula širokim krilima, da se oslobodi, no ona bijaše u toj stupici upravo tako nemoćna kao miš u mišolovki. Kad se dovršila igra sunčanih boja, kad se sunce oprostilo zadnjom zrakom ovoga kraja, stao se nečujno šuljati lagani suton na ovaj tužan prizor, gdje u golemoj stupici stradava slaba lunja. S oniskog gorskog rebra zaori sada dubok pun glas, komu se odazove drugi, oba samo kratka i nisu se više čula, a čini se da to dozivanje nije bilo naumično, već posve slučajno.

Prvim lavežem zvao je neki običan vuk druga na sastanak, a onaj drugi lavež bio je odgovor njegovog golemog druga. Nije to bio bračni par, već majka i sin, žuta vučica i crnogrivi vuk, koji su se spuštali niz bivolsku stazu. Zaustavili su se ondje gore kod

»telefonske postaje«, kod stare jasikine trupine i već se približavali vodi, kadno li lunja začne krilima mahati. Stara se vučica okrene: zaista, ranjena ptica leži na zemlji — i ona skoči onamo. Sunce i pijesak već su davno izbrisali sve tragove, te vučica nije ništa primijetila i ona je skočila na pticu, koja je lepršala krilima, te snažnim raljama brzo učini kraj njezinoj muci. No začu se strašno, opasno hrskanje: njezini zubi naišli su na gvožđa. Ispustila je odmah lunju i skočila je natrag s opasnog mjesta, ali je uto zapala u drugu stupicu. Visoko za nogu zahvate je smrtonosna gvožđa. Svu je snagu uložila, da se skokom napred riješi okova, no sada joj i prednja noga pade u

druga čelična gvožđa. Srce njeno bilo je puno straha i bijesa, lance je trgala, vukla i grizla, zavijala je i pjenila se. Možda bi ona mogla sa sobom odvući jednu stupicu s čitavim teretom, no protiv dviju bila je nemoćna. Njeno trganje i naprezanje imalo je za posljedicu, da su okrutna željezna zubala još dublje zašla u njezine noge. Kao bijesna hvatala je raljama zrak; mrtvu je lunju rastrgala na komadiće i kratkim lavežem i zavijanjem pokazivala sav svoj bijes. Grizla je stupice, htjela bi da ugrize i svog posinka, pa i samu sebe. Očajno je trzala sapetim nogama, bezumno se je grizla u svoje bedro i u ludosti svojoj odgrizla si rep; sve je zube smrvila na čeliku, a ralje svoje, iz kojih je tekla krvava pjena, napunila je zemljom i pijeskom. Tako je bjesnila, dok se nije sva slomila; okretala se amo, tamo, ili je ležala kao mrtva, dok nije sabrala opet dostatno snage, da se digne i svojim oštrim zubima počela ponovno gristi gvožđa.

Tako je prošla noć.

A crnogrivi vuk? Gdje je on bio? U njegovoj se uspomeni pojavila opet slika njegove pomajke, kad se je ono povratila otrovana kući; sada se je nje još više bojao. Čini se, kao da ju je posve ispunjala bijesna mržnja. On se zato držao podalje, tiho zavijajući, pa kad mu se pomajka malo primirila, došuljao se bliže, ali se odmah natrag povukao, jer je ona bijesno skočila prema njemu i zatim opet počela najvećim naprezanjem trgati stupice. On nije mogao da shvati sve to, tek je znao, da se ona nalazi u velikoj nevolji, a pričinjalo mu se, da je tomu uzrok isto ono, što ju je one noći, kod onog zaklanog teleta onako jako uplašilo.

Crnogrivi je čitavu noć ostao u blizini nemoćan kao i njegova pomajka i nije znao, što da učini.

Kad je počelo svitati, došao je jedan pastir, tražeći zalutale ovce, te već s obližnjeg brežuljka opazi vučicu. Zrcalom je dao znak lovcu i dozvao ga amo. Crnogrivi opazi novu pogibao. Ma da je on bio velik,

bio je još uvijek dijete; protiv čovjeka se nije mogao boriti i zato je pobjegao, kako se lovac približio.

Lovac je dojašio, nanišanio ojađenu, izmrcvarenu i iskrvarenu vučicu, koja se mučila u gvožđima i učas je dokrajčio njeno očajno naprezanje. Kad je točnije ispitao trag, razabrao je, sjetivši se onoga, što je prije vidio, da je to vuk s onim velikim posinkom — da je to vučica sa »Stražbenice«. Crnogrivi je čuo prasak puške, sakriven i šćućuren u zaklonjenom mjestancu, ali jedva da je slutio, što taj prasak znači. Svoju prijaznu, staru pomajku nikada više nije vidio i odsada morao je sam da se probija kroza svijet.

VII.

Mladi vuk dobi ime i postade gospodarom lovišta.

Jamačno je nagon najbolji i prvi vodič u vučjem životu, no svakako su vrline roditelja također važne po vučji odgoj. Crnogrivi vuk imao je nadasve vrsnu pomajku, te mu je dobro došla njena vanredna lukavost. Od majke je dobio neobično dobar njuh, a i njenim se uputama posve povjeravao. Čovjek jedva može da zamisli, što sve može njuh da otkrije. Sivi vuk njuhom pita jutarnji povjetarac za savjet, upravo onako, kao što čovjek iz novina saznaje, što je nova u svijetu. Kad vuk ide raširenih nozdrva, tada on točno znade, koji je živi stvor ovuda prolazio pred više sati. Njegov mu nos kaže,

*

kojim je putem taj stvor udario, ukratko, nos mu sve dojavi o svakoj životinji, koja je križala njegovu stazu, i odakle je došla, i kamo ide.

Ova je vrlina bila u crnogrivog vuka vanredno razvijena; dobri poznavači vukova razaznavali bi to po njegovom širokom i vlažnom nosu. Povrh toga bio je naš crnogrivac neobično snažna i ustrajna tijela, a napokon priučio se već iz rana na duboko nepovjerenje naprama svemu stranom. Mi bismo mogli to da okrstimo strahom, opreznošću, ili nepovjerenjem, no svakako je to čuvstvo bilo vrijednije od sve njegove lukavosti. Upravo to njegovo svojstvo i njegova tjelesna snaga učiniše, da je izveo tako velika djela.

U vučjem je carstvu sila nad pravom, pa stoga su onomadne crnogrivi i njegova pomajka morali pobjeći sa »Stražbenice«. No ono je bio kraj, u kom se dalo vrlo lijepo živjeti, pa zato on sada krene natrag u svoju domovinu. To nije bilo po volji nekolicini odraslih vukova; oni su ga češće protjerali, ali svaki put, kad se opet povratio, bio je sposoban da se snažnije njima odupre. Prije no što je prošlo osamnaest mjeseci, natjerao je sve svoje suparnike u bijeg i stalno se udomio na svojoj rođenoj grudi. Ovdje je on živio kao pravi hajduk; bogata krajina morala mu je plaćati krvavi danak, a kad bi mu zaprijetila pogibao, sklonio bi se u nepristupne špilje.
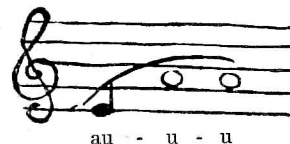
Lovac Ryder češće je lovio u tom kraju i nepotraja dugo, te on otkri golemog vuka, komu je stopa mjerila pet i po palaca. Obično možemo uzeti, da na svaki palac vučje stope otpada dvadeset i pet funti težine i šest palaca visine. Stoga mora, da je ovaj vuk težak sto i četrdeset funti, a visina mora da je trideset i tri palca. To je najveći vuk, na koga je Ryder do sada nabasao. Kad si je on toga orijaša predočio, uskliknuo je: »Boga mi, to je vukan!« Tako je crnogrivi dobio ime »Vukan«.

Ryder je dobro poznavao, kako se vuci dozivaju na sastanak otegnutim, glatkim zavijanjem, no Vukanovo zavijanje prelazilo je tako lagodno iz dubine

u visinu, da ga je čovjek po tom glasu odmah prepoznao. Lovac ga je već prije čuo u jasiku, pa kad je napokon vidio svojim očima velikog vuka crne grive, znao je tada, da je to potomak one bijesne stare vučice, koju je uhvatio u gvožđa.

To je eto sve, što mi je King pri svijetlu ognja pripovijedao.

Znao sam, da se u prijašnja vremena mogao uhvatiti svaki vuk na otrovu, ili u stupice, no to je vrijeme prošlo, jer tako nedotupavih vukova danas više nema. Poznavao sam vukove novoga kova, koji su mnogo lukaviji, i koji se rugaju svakom nastojanju govedara. Sada mi je pripovijedao lovac na vukove o raznim pokušajima, koje je neki posjednik Penroof obavio s raznim psima. Za taki lov imadu psi lisičari pretanku kožu, a hrtovi nisu ništa vrijedni, ako ne vide divljači, doge su opet nezgrapne u bregovitim

krajevima. Isti je taj posjednik pokušao s čitavim čoporom raznih pasa da lovi vukove i čini se, da je najbolji bio jedan bullterrier. Pripovijedao mi je nadalje o lovu na kojote. Kod takovog lova ubiju redovito po nekoliko kojota, jer su kojoti tako neoprezni, da pobjegnu u ravnicu, gdje ih hrtovi lako dostignu. Pripovijedao mi je također, kako su prevejani neki sivi vuci. I kod ovog lova uzeo je taj posjednik isti čopor pasa sa sobom, no redovito je vođa čopora pao u lovu. Najrađe mi je lovac pripovijedao o kletom, starom, crnom Vukanu sa »Stražbenice«. Pripovijedao mi je, kako su ga već mnogo puta kušali nagnati u smrt, ili bar u škripac natjerati, no uvijek bez ikakova uspjeha. Veliki ovaj vuk tvrdokornom je ustrajnošću i nadalje izabirao najljepše komade Penroofog blaga i svake je godine naučio mnogo vukova, kako će svoja razbojstva izvesti nekažnjeno.

VIII.

Glas u noćno doba i veliki trag u zoru.

Jedne večeri mjeseca rujna, kad su već zadnji traci sunca nestali na zapadnom obzorju, a kojoti započeli svoje klopotanje čeljustima, zaori otegnut, zvučan glas. King izvadi lulu iz usta, okrene se i reče: »To je on, to je stari Vukan. Čitav nas je dan s neke uzvisine promatrao, a sada, kad mu puške ne mogu više ništa da naude, došao je, da nam se malo izruga«.

Nekoliko pasa skoči nakostrušene dlake, jer su dobro znali, da to nije kojot. Pohrliše u tamu, ali nisu daleko otišli. Izazovno njihovo lajanje doskora bude ispremiješano oštrim, bolnim zavijanjem i oni doletješe natrag, da se sklonu kraj sigurne vatre. Jedan je od njih došao sa strašnom ranom na plećima, te nije više bio sposoban za lov. A i drugi jedan bio je nagrižen u bedro. Ta rana nije bila baš strašna, no ipak je taj pas slijedećega jutra uginuo.

Ljudi su bili upravo razjareni. Zavjeriše se, da će se

što prije ljuto osvetiti. Pa eto ih već u praskozorju, kako traže Vukanov trag. Kojoti zaklopotaše jutarnju pjesmu, ali se doskora izgubiše po brežuljcima, čim je zadanilo. Lovci su marljivo tražili veliki vučji trag, nadajući se, da će psi poći za tim tragom i naći Vukana. No psi, ili nisu mogli to da učine, ili nisu htjeli.

Psi su našli jednog kojota i već nakon nekoliko stotina metara uhvatili ga i zaklali. I to je bila neka lovina, jer kojoti također kolju telad i ovce, no ja držim, da smo svi u onaj čas mislili: »Hrabri su psi moćni prema malenim kojotima, ali velikoga vuka, kojega je glas noćas orio, ne će nadvladati«.

Mladi se Penroof okrenuo, te nas upita: »Recite mi, ljudi božji, ima li Vukan uza se čopor vukova?«

»Vidio sam samo jedan trag«, promrmlja King.

Tako je prošao čitav listopad. Cio dan od jutra do mraka bili smo na konjima, jašeći po sumnjivim tragovima. Psi su više puta izgubili trag, a možda da su ga se i bojali. I svaki dan smo čuli o novim štetama, koje je Vukan počinjao. Kadikad nam je to javio koji Cowboy, a katkad smo i sami naišli na lešinu kojeg govečeta. Nekoliko puta smo otrovali ostanke udavljena govečeta, ma da je to opasno, ako se uza se imade čopor pasa. Nakon mjesec dana bili smo do zla boga izmučeni, razočarani, a naši su konji smalaksali. Od čitavog čopora pasa ostalo nam je samo sedam, a i ti su bili izmrcvareni. Kroz čitav taj mjesec dana, uništili smo samo jednog sivog vuka i tri kojota, a naš Vukan zaklao je u to vrijeme jedno desetak krava i pasa, od kojih je svaki vrijedio pedeset dolara. Nekim je lovcima to dosadilo, te su odustali od daljnjeg lova i vratili se kući. King je jednomu od njih dao pismo, da ga odnese njegovoj kući, a u tom je pismu molio, da mu pošalju među ostalim sve pse, što ih imadu još na farmi.

Dva dana morali smo čekati, pa su se u to vrijeme naši konji odmorili, a mi smo se dotle vježbali u pucanju i uhvatili nekoliko prerijskih kokoški, da tako promijenimo našu hranu. Osim toga smo se još

pripravljali na velik lov. Kasno podveče drugoga dana stigoše novi psi. Bilo ih je osam po izbor pasa, tako da je naš čopor narastao na petnaest komada. Bilo je već sada prilično hladno, a osobito nas je razveselilo, što je ujutro bila zemlja snijegom pokrita. To je za nas bilo vrlo dobro; za hladna vremena mogu psi i konji mnogo bolje i ustrajnije trčati. Veliki Vukan nije mogao biti daleko od nas, jer smo ga prošle noći čuli, gdje zavija. A i trag njegov u snijegu morao se sada dobro razaznavati, pa kad bi na taj trag naišli, ne bi nas Vukan mogao više za nos vući. Čini se, da nam sada nije više mogao pobjeći.

Zorom smo se svi digli, ali prije, no što smo otišli od našeg logora, dojašila su do nas tri čovjeka. Bila su to tri slugana sa Penroofove farme, koji su nas već prije ostavili na cjedilu. Povratili se zato, jer se vrijeme promijenilo, pa su znali, da se sada lakše lovi.

»Neka svaki ima na umu«, reče nam King, kad smo uzjašili, »da mi lovimo jedino staroga Vukana. Ako mu se samo približimo, tada nam on ne će više pobjeći. Njegova je stopa velika pet i po palaca«.

Svaki je od nas označio na dršku bičala ovu dužinu, da po tom može prepoznati trag starog Vukana. Nije prošao ni jedan sat, a mi začusmo od onoga lovca, koji je najdalje prama zapadu odjašio, zov. Bio je to jedan prasak iz puške, koji je značio: Pazi! Mi smo brojili do deset, a puška prasne dvaput za redom. To bijaše dogovoreni znak, koji je značio: Dođite ovamo!

King je sakupio pse i pojurio ravno prama onom lovcu na dalekom brežuljku. Naša su srca kucala od radosti i mi nismo bili razočarani. Našli smo već raznih malenih vučjih stopa, ali ovo ovdje bijaše ona prava gotovo šest palaca dugačka šapa. Mladi Penroof odjaši upropanj za tragom. Bijaše to kao lov na lava, kao lov za srećom. Za lovca nema ništa, što ga više potiče no jasno otisnuti trag zvijeri, koju lovi, koju dugo vremena već uzalud lovi. Kako li je Kingovo oko zasjalo od veselja, kad je promatrao ovaj trag!

IX.

Napokon dostignut.

To je bio lov pun zapreka, lov, kakav ne pamtimo. Trajao je mnogo dulje, no što smo mislili, a bio je pun dogodovština, jer je beskonačan niz tragova jasno govorio o svem onom, što je veliki Vukan prošle noći učinio. Ovdje je zakrenuo prama svojem »telefonu«, da dozna najnovije vijesti, ondje je stao, da točnije razgleda neku staru lubanju, ondje je opet plaho izmakao i oprezno koracao prama vjetru, da ispita neki sumnjiv predmet, a to bijaše jedna škatulja od konserve. Evo ovdje se uspeo na onizak brežuljak i sjeo, vjerojatno zato, da se uzmogne na daleko čuti njegov zov na sastanak. Jamačno je tako bilo, jer su dva vuka došla amo s raznih strana. Oni su se onda zajedno spustili do livade kraj rijeke, gdje se blago zaklanjalo pred nevremenom. Sva trojica posjete ovdje neku bivolju lubanju, te se uputili jedan za drugim dalje. Ondje preko su se rastali i udarili raznim stranama, ali su se opet sastali — a ovdje, gle, kakav nam se pružio prizor: lijepa krava rastrgana bedra leži mrtva, no nisu je ni okusili. Čini se, da ova krava nije bila po njihovoj želji, jer eto podrug kilometra dalje leži druga krava. Nije tomu ni šest sati, što su ovdje malo založili. Ovdje se njihovi tragovi opet razilaze, ali ne daleko, jer snijeg jasno pokazuje, gdje je svaki od njih legao na počinak. Kad su psi onjušili ovo mjesto, naježila im se dlaka. Do sada mogao je King pse lako na uzici voditi, no odsada bili su jako uzrujani. Došli smo do jedne uzvisine, gdje su se vuci okrenuli i gledali protiv nas, te onda velikom žurbom pobjegli. To smo jasno razabrali iz njihovih tragova. Jamačno su nas oni s uzvisine promatrali, pa nisu sada mogli da budu daleko od nas. Pasji se čopor dobro držao na okupu; hrtovi još nisu ugledali svoje žrtve, pa su stoga mirno trčali s ostalim psima, ili se držali pokraj konja. Jašili smo najvećom brzi-

nom, jer su vuci za cijelo bježali punim trkom. Kasali smo uzbrdo i nizbrdo pazeći, da nam psi budu uvijek u blizini, premda je to bilo teško zbog vrlo krševite okolice. Prošli smo jednu dolinu za drugom, a još je uvijek dalje vodio trostruki trag. Prošao je jedan sat, a ništa se nije promijenilo; još uvijek smo se penjali, spuštali, posrtali, jašili kroz guštike, preko brežuljaka, leteći za lavežem pasa, koji su sada bili nešto dalje pred nama.

Sada nas je trag vodio niz brdo dubokoj riječnoj dolini, gdje nije bilo više snijega. Velikim skokovima silazili smo niz brdo, vratolomno preskakujući duboke i široke ponore; sada je hajka išla po puzavim i krševitim jarcima. Naprezali smo naše mišice i živce do skrajnosti, te nam je bilo jasno, da ne možemo više izdržati. No eno ondje na najdubljem posve suhom mjestu razdijelio se čopor pasa u troje. Jedni su pošli uz brdo, drugi niz brdo, a treći ravno dalje. King je jako grdio. Jasno nam je bilo, zašto su se oni razdijelili. Vuci su se rastali i tako odmamili pse na razne strane. Tri psa ne mogu da svladaju jednog vuka, pa ni četiri ga ne mogu zaklati, a dva psa naći će u toj borbi sigurnu smrt. No ipak nas je nešto sokolilo — znali smo sada, da smo vukove natjerali u škripac. Potjerali smo iznova naše konje, ne bi li možda sve pse mogli natjerati na jedan trag. Ali to nije bilo lako. Snijega nije bilo ovdje, a pasji tragovi bijahu posve ispremiješani, pa nas je naše oštroumlje ostavilo na cjedilu. Pustili smo, da si psi sami odaberu trag i onda smo ih zadržali na tom tragu. I opet je hajka tekla kao i prije, a mi smo držali, da slijedimo pravi trag. Psi su dobro trčali, dapače veoma brzo. King je slutio, da je to loš znak, no mi nismo više mogli, da vidimo vučjeg traga, jer su ga psi izbrisali prije, negoli smo do njega došli.

Iza tri kilometra išla je hajka opet uz brdo, gdje je bilo snijega. Opazili smo vuka, no razočarali smo se, jer smo vidjeli, da je to najmanji vuk od one trojice.

»Toga sam se bojao«, mrmljao je mladi Penroof. »Psi su odviše veselo bježali, pa sam slutio, da to nije pravi trag. Čudim se samo, da nismo nabasali na zeca«.

Nakon jednog kilometra zašao vuk u gusti vrbik. Čuli smo njegovo otegnuto zavijanje, kojim zove u pomoć. Prije no što smo do tog mjesta došli, opazi King, kako su psi uzmaknuli i raštrkali se. Časak iza toga skočiše iz guštika dva vuka, jedan malen, a drugi velik i crn.

»Boga mi, ovaj je mali zazivao u pomoć, a Vukan se povratio, da mu pomogne! Da, to je divno!« uskliknuo je lovac. I mene je obuzeo neki osjećaj simpatije za tog hrabrog starog vuka, koji je stavljao na kocku svoj vlastiti život, samo da drugoga spasi.

Čitav sat iza toga razvijala se divlja, vratolomna hajka sad uz brdo, sad niz brdo i mi dospjesmo na visinu, gdje je ležao snijeg. Kad nam se je čopor pasa htio opet razdijeliti, uspjelo nam je velikom mukom, da ih opet združimo i zadržimo na poznatom tragu, koji je za mene postao već romantičnim.

Očito je, da su psi htjeli rađe da slijede trag kojeg drugog vuka, no ipak nam je pošlo za rukom, da ih navedemo na onaj, koji smo mi htjeli. Još smo se pola sata natezali, kadno ugledam prvi put pred sobom na širokoj visoravni velikog crnog Vukana sa »Stražbenice«.

»Napred, Vukane! Napred, Vukane!« vikao sam kao da ga pozdravljam, a i drugi udariše u jednaku viku.

Sada smo napokon uz njegovu vlastitu pomoć bili na pravom tragu. Psi su jače lajali, hrtovi klopotahu čeljustima i poletiše za njim, a konji rzahu i snažno skočiše napred uzrujani lovom. Crnogrivac je šutio, pa kad sam vidio, kako je velik i

kako imade goleme i dugačke čeljusti, razumio sam, zašto su psi voljeli poći drugim tragom.

Pognute glave i spuštena repa trčao je preko snijega. Jezik je isplazio, jer je bio jamačno jako izmoren. Lovci povadiše samokrese, ma da je vuk bio još kojih trista metara daleko; oni su htjeli vidjeti krv, a nije im do zabave. Časak iza toga nestalo je vuka ispred naših očiju; zašao je u nedaleki kanjon.

Kojim je putem sada udario? Je li pošao uz kanjon, tada je došao u gorovit kraj, a niz kanjon našao bi bolji zaklon. King i ja odlučismo poći uz kanjon, te odjašismo prama zapadu duž gorskog bila. Ostali lovci okrenuše na istok, nadajući se, da će im se nadati prilika, da što prije opale pušku.

Doskora smo se već prilično udaljili. Mi smo se prevarili, jer je vuk krenuo niz kanjon, ali nismo čuli ni pucnjave s istočne strane. Baš na ovom mjestu, do kojeg dojašismo, mogli smo prijeći kanjon; prešli smo na drugu stranu i pojurili natrag, pazeći oštro, ne bi li možda otkrili trag u snijegu, ili Vukana tamo daleko na obzorju, ili bar začuli njegov glas.

X.

Vukan je pobjegao u svoj gorski kraj.

Došli smo sada opet do onoga mjesta, gdje je vuka nestalo u kanjonu, ali traga nismo mogli da nađemo. Tako smo kasali na istok jedno dva kilometra, kad li King usklikne: »Pogledajte tamo!« Crna se neka točka pomicala po snijegu. Podbodosmo konje ostrugama, kad opazismo još jednu crnu točku, pa treću. No ove dvije nisu se micale tako brzo kao ona prva. Za jedno pet minuta približismo se i opazismo, da su to — tri naša hrta. Zvijer im je pobjegla s vida, pa ih lov nije više ni zanimao, no su sada nas tražili. Od ostalih lovaca ni traga ni glasa. Kad smo došli do slijedećeg gorskog bila, nabasasmo nenadano na željkovani trag, koji smo slijedili, što brže mogosmo. I opet nam jedan kanjon zatvori put, pa kad smo duž njega jašili i tražili mjesto, gdje bi ga mogli prijeći, začusmo iz šikarja dubokog kanjona lavež pasa. Što dalje jašismo, postajao je taj lavež sve jačim.

Doskora smo opazili pse na drugoj strani, ali ne kao zbijenu četicu, nego raštrkane u dugoj crti. Već nakon pet minuta bježali su oni uz suprotni uspon, a pred njima je bio velik, crn vuk. I sada je kao i prije trčao pognute glave i spuštena repa. Svaki je dio tijela pokazivao njegovu vanrednu snagu, a ponajpače se isticale čeljusti i šija. Ipak mi se činilo, da su sada njegovi skokovi kraći i ne tako okretni kao prije. Polagano su se psi uspinjali uz strminu, pa kad su ga na proplanku opet zapazili, zalajali su slavodobitno, ali tihano, jer i njihova snaga bijaše gotovo na kraju. Tek što su hrtovi opazili zvijer, bijesno se zaletiše, i kao da ih je potakla neka nova neodoljiva snaga baciše se u kanjon i poletiše opet uz brdo, dok smo mi još na ovoj strani tražili zgodan prelaz.

Kako je moj pratilac bio gnjevan, kad je vidio, da se lov približuje svom vrhuncu, a sam je na ovoj strani kao prikovan. Ali on je jašio, bjesnio i udario napred, gdje je kanjon postajao sve užim. Bijaše to vratolomno jašenje, po krševitom kraju. Kad smo se približili golemom gorskom zaravanku, čuli smo i opet slabi lavež s juga, koji je kasnije dopirao više sa strane »Stražbenice«. Zaustavili smo se na maloj uzvisini i promatrali snježne poljane, koje su se prostirale sve tamo do obzorja. Neka se crna točka poja-

vila i pomicala napred. Za njom se pojave druge, ne možda na hrpi, već jedna iza druge i na mahove smo čuli slabi lavež. Put ih je vodio više prema nama, oni su nam se približavali, dolazili su nam u susret, ali ne jako brzo, jer čini se da ni jedan nije bio sposoban da brzo trči. Tu nam se eto približavaše taj krvolok. Skokovi mu bijahu slabi i izmučeni i kao da je šepesao, a dosta daleko za njim trčao je jedan hrt, pa još jedan, a još dalje slijedili su ostali psi, već prema svojoj brzini. Polagano i mučno trčali su za Vukanom, ma da je to bilo uzalud. Jasno se na njima opažalo, da su se već više sati naprezali. Uzalud je kušao vuk da se brzim trkom riješi svojih progoniča. Sad je i njemu kucno zadnji čas, jer je već posvema nestalo njegove snage, a psi ipak još nisu bili posve iznemogli. Psi su gonili vuka neko vrijeme ravno prama nama i to podno gorske kose.

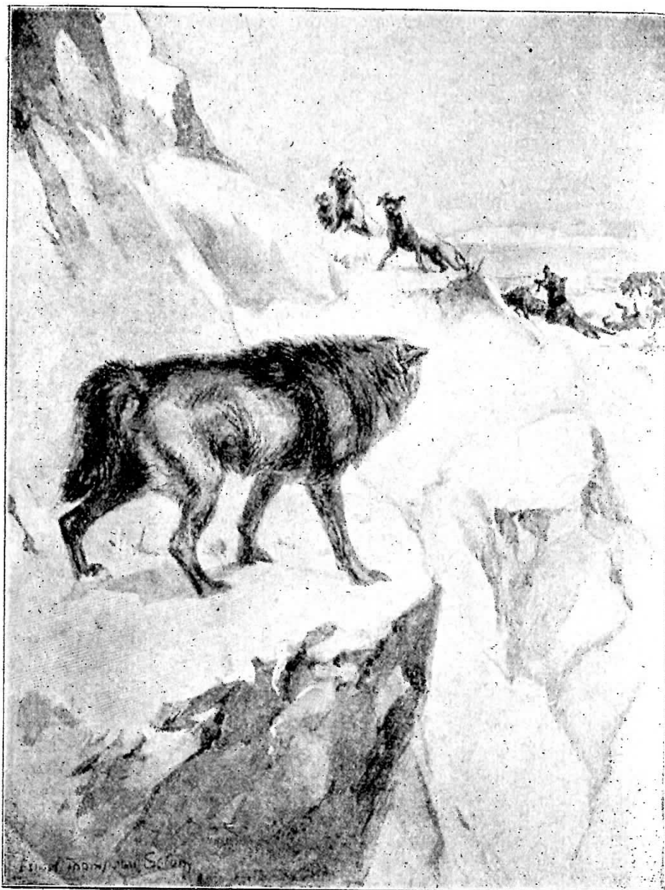
U lovu nismo mogli da sudjelujemo, jer nismo mogli da prijeđemo kanjon; zaustavismo dah, te uzbuđeni promatrasmo ovaj strašan prizor. Sad su nam bili mnogo bliže, a vjetar nam je češće donosio zvukove pasjeg laveža. Vukan se uputi sada prama nekom strmom usponu, čini mi se po poznatoj mu stazi, jer nije ni časka oklijevao, kamo će da krene. Kad sam se sjetio, da se on sam izdao svojim okrutnim progoničima, priskočivši hrabro u pomoć svome slabijemu drugu, veoma mi se sažali, i mi se nismo mogli da otresemo sućuti, gledajući ga, kako se vuče uz strminu na brijeg, gdje će dovršiti svoj život. Umaknuti nije nikako mogao, jer ga proganjaše čopor od petnaest pasa, a za njima su išli lovci! On nije koracao, već posrtavao uz strminu, a pojedini su psi mogli brže trčati i sve mu se više približavali. Čuli smo njihovo dahtanje; za lavež im nije dostajalo sape. Povorka se ova uspinjala oko jednog obronka »Stražbenice«, duž jedne klisure, koja je u višim dijelovima postajala sve užom i užom, te se napokon završavala nekoliko metara dugačkom stijenom, koja se izdizala ponad kanjona. Prvi psi bili su

već Vukanu posve za petama, budući se nisu bojali tako oslabljenog neprijatelja.

Ovdje se na najužem mjestu, gdje jedan nespretan korak znači smrt, okrenuo Vukan, da se upusti u boj s psima. Noge je raširio, glavu ispružio, rep nešto uzdignuo. a crna mu se griva nakostrušila. Sjajnim, caklastim zubima škripao je, ali inače nije ni pisnuo. Tako je on izašao na mejdan svojim neprijateljima. Njegove noge zaista su već smalaksale, ali šija, čeljusti i srce bijahu jaki i hrabri, no sada — tko je veliki prijatelj pasa neka prestane ovdje čitati — nahrupiše psi ravno prema njemu; četrnaest protiv jednoga; dolazili su prema njemu; najbolji bili su prvi i nismo zapravo mogli da vidimo, kako se to sve zbilo. Kao što se slap vode spušta na kamenu liticu i razbija se na tisuće i tisuće kapljica, tako su i ovi psi navalili na spremnoga crnogrivoga Vukana. Jedan lak skok, udarac, ogrebotina i sve je gotovo . . . »Fango« je izgubio tlo ispod nogu, i nestade ga u ponoru. Evo sad stigoše tamo »Dandey« i »Garov« i htjedoše Vukana pograbiti. Jedan nasrtaj i oni su bili potisnuti s uske staze u ponor. Za njima je odmah navalio »Šarko«, a za njim »Oskar« i neustrašivi »Tigar« — no Vukan je stajao na svom mjestu čvrst kao klisura, pa kad se ova borba svršila, vidjeli smo samo njega, a o hrabrim psima ni traga, ni glasa. Jedan je pas za drugim nasrtao na Vukana, oni otraga turali su one sprijeda sve dalje napred, na rub pećine — u smrt. Vukan ih je sve pobacao u ponor od najbržeg do najdebljeg. Sve do zadnjeg strovalio je u ponor, a oni se sunovratiše na kameno dno, gdje su na oštrim liticama i šiljatom granju dokončali svoj život.

Za pedeset trenutaka bilo je sve svršeno. O kamenu liticu razbio se slap vode — ; čopor pasa sa Penroofove farme nije više živio, a stari je Vukan i opet bio gospodarom onoga kraja.

Samo jedan časak čekao je, da vidi, hoće li još koji doći. No nitko nije više dolazio, cijeli je čopor

Ovdje se na najužem mjestu okrenuo Vukan, da se upusti u boj.

bio uništen; ovaj kratak odmor povratio mu i opet snagu i sada je za čitavog ovog tragičnog prizora prvi put zaorilo otegnuto, slavodobitno zavijanje. Iza toga je polagano zakročio prama obližnjoj pećini i

nestao ispred naših očiju u jednom kanjonu »Stražbenice«. Gledali smo za njim kao okamenjeni. Zaboravili smo na naše puške. Sve je prošlo tako brzo, tako veličajno. Mjesto, na kom se taj boj bio, nije bilo baš daleko, pa smo se zato pješice uputili onamo, da vidimo, nije li koji pas umakao zlom udesu; ali nijedan nije ostao na životu. Nismo mogli ništa da učinimo, dapače i riječ nam je u grlu zapela.

XI.

Večernje zavijanje.

Tjedan dana poslije toga jašili smo King i ja duž ruba »Dimnjakove« gudure. »Staromu je Penroofu već dojadilo,« reče King. »Kad bi mogao, prodao bi sve. On ne zna, što da počne.«

Sunce je zašlo za »Stražbenicu«. Bijaše već sumrak, kad smo došli do mjesta, gdje put zakreće. S obale rijeke začuli smo sada duboko urlikanje, na koje poput jeke odvrati zbor vukova u višem glasu. Nismo ništa mogli vidjeti, ali smo zato napeto slušali. Urlikanje se ponovilo; bijaše to vučji zov na lov. Doskora zamukoše i zadnji zvuci tog urlikanja, ali za neko vrijeme prekine večernju šutnju drugi koncerat, kod kog se na oštro lajanje nadovezalo kratko zavijanje. Značilo je to u vučjem jeziku: »Pođite sa mnom!« Urlikanje je trajalo samo kratak čas i doskora je prestalo.

King je, potjeravši konja, promrmljao: »To je on! Pošao je sa svojim čoporom po jednu našu kravu.«

RIS I DJEČAK.

I.

Dječak.

Petnaestgodišnji dječak Thorburn, koga su obično zvali Thor, bio je veliki prijatelj športa. Za svoju dobu bio je on osobito razvijen. Danas je on vidio svega i svašta. Čitav dan letjela su nad modrim jezerom jata golubova-selaca i spuštahu se u nizovima na usahlo granje golemog drveća, koje je stajalo oko jedne male čistine kao svjedoci šumskog požara. Nije mogao odoljeti, a da ne puca na njih; no uzalud. Sate i sate slijedio je ptice, a one kao da su znale točno dohvat njegove stare puške, jer su redovno zamahnule svojim šumnim krilima i odletjele prije, no što im se dječak toliko približio, da bi mogao pucati. Napokon se ipak spustilo jedno jato na nisko zeleno drveće, koje je izraslo oko izvora nedaleko šumske kolibe, pa se Thorburn mogao pod zaštitom zelenog granja da došulja u blizinu. Ugledao je jednog osamljenog goluba posve blizu; dugo je nišanio — i odape. Gotovo u isti čas začuo se drugi prasak i ptica je pala mrtva na zemlju. Thorburn skoči po svoj plijen, kad li neki mlad čovjek pristupi i podigne pticu.

»Hej, Corney! To je moja ptica!«

»Tvoja ptica! Tvoj je golub jamačno tamo odletio. Ja sam vidio, kako su se ovamo spustili i rekao sam samom sebi: ajde, da ubijem jednoga.«

Kad su pticu točnije pregledali, vidjeli su, da ju je pogodilo krupnije tane i sačma. Oba lovca odabrala su isti cilj i oba su pogodila; oni se smijali tom čudnom slučaju, no taj je slučaj imao i rđavu

stranu. U ovom naime osamljenom kraju nije bilo ničega na pretek, pa ni baruta, ni hrane.

Corney je bio stasit momak, visok šest stopa, a potjecao je od neke irske porodice iz Kanade. Sada su oba krenula prama šumskoj kolibi, koja je bila vrlo slabo opremljena i bez ikakove raskoši. To je međutim naše mlade i čile momke samo radovalo. Ako su oni i rođeni i odrasli u Kanadi, to ipak nisu izgubili svoje irsko srce i dušu, koju svi poznaju kao vrelo dobrodušnosti i šaljivosti.

Corney je bio od mnogobrojne braće i sestara najmlađi. Roditelji mu živjeli u Petersay-u jedno četrnaest kilometara dalje prama jugu. Kupio si komadićak šume uz bescijenu, sagradio kolibu i stanovao ondje s odraslim sestrama: mirnom i pouzdanom Margotom i razboritom i šaljivom Loo-om, koje su se brinule za kućevne poslove. Thorburn Alder bio je kod njih u posjetima. Tek je nedavno ozdravio od teške bolesti, pa su ga poslali u šumoviti kraj, da se posvema oporavi. Nadali su se, da će ondje ozdraviti i ojačati, kao što su ojačali i njegovi gostoprimci. Njihova je koliba bila od netesane građe, bez ikakova poda, a krov je bio pokrit zemljom, na kojoj su bujno rasli drač i trava. Prašuma je samo na dva mjesta imala čistinu. Na jednom ju je mjestu sjekla jednostavna cesta, koja je vodila u Petersay, a nedaleko odatle širilo se bistro jezero sa šljunkovitim obalama; s one strane te tihe vode vidjela se u daljini od kojih šest kilometara kućica najbližeg susjeda.

Dani su im prolazili vrlo jednolično. Corney se dizao sa suncem, naložio vatru, probudio sestre i nahranio konje, dok su mu sestre pripravile ručak. U šest sati bili su gotovi s jelom i Corney je pošao za svojim poslom. Kad je jedan njima poznati ogranak bacio sjenu na vrelo, znala je Margot, da je podne i da treba ići na vrelo po svježu vodu za užinu. Loo je onda objesila bijelu krpu na visok stup, pa kad je Corney opazio taj znak, došao je s polja, ili budi s kojeg posla kući, došao zamrljan i opaljen od sunca, prava slika muževne snage i poštena radnika. Thor je obično čitav dan bio izvan kuće; na veče, kad su se svi okupili oko stola, došao je s jezera, ili s gorske kose, da večera u društvu. Večerali bi isto, što su ručali, ili užinali: krmetine, kruha, krumpira i čaja, a kadikad i jaja od ono desetak kokoši, koje su čeprkale oko staje. Rijetko su kada imali divljači, jer Thor nije bio lovac, a Corney je imao toliko posla sa svojom farmom, da nije imao vremena za lov.

II.

Ris.

Ogromna, četiri stope debela lipa, dokončala je, kao i ostalo drveće, svoj život. Smrt je bila velikodušna, te je lipu prije toga tri put opomenula. Bijaše to lipa najdeblja među svim svojim sestrama; djeca su njezina već poodrasla, a sama je ona bila već posve šuplja. Zimska bura povalila je staru lipu, prelomila je u dvoje, pa se sada vidjelo, kako je njezina nutrina šuplja — mjesto srčike imala je lipa veliku rupu. I tako gospođa risovica nije mogla da za svoje potomstvo nađe zgodnijeg zakloništa i kućišta od ovog velikog duplja usred svijetlog čistaca.

Najmilija hrana risova jesu zecevi. Bilo je godina, kad je gospođa risovica mogla uhvatiti i pedeset zeceva na dan, ali ove godine nije još ni jednoga vidjela.

Jednoga je dana uhvatila vjevericu, koja se zaletila u duplje, a iz njega nije mogla van. Drugi

je dan imala za hranu neku crnu gadnu zmiju. Idućega dana nije ništa uhvatila, a njezini mališi tužno su cvilili, tražeći hrane. Jednoga dana vidjela je crnu veliku životinju neugodna, ali poznata vonja. Spretno, bez ikake buke, skočila je na svoju žrtvu i htjede je udariti šapom po nosu. Dikobraz uvuče glavu i uspravi rep, a majčica risovica osjeti na šapi jedno desetak uboda od malenih šiljastih sulica. Risovica izvadi iz šape sve te bodljike zubima, jer ona je već pred više godina upoznala dikobraza, pa ju je sada samo najveća bijeda i nevolja nagnala da se baci na toga bodljikavca.

Taj je dan uhvatila tek jednu žabu. Kada je idućega dana obilazila prostranim šumama ovoga kraja, loveći i tražeći mučno sebi hranu, začu nenadano neki umiljati glas, koji joj bijaše posve nepoznat. Približila se oprezno, šuljajući se protiv vjetru i primijeti sada neki nov miris, a čula je sada i više onakovih glasova. Jak i visok titrajući glas ponovi se baš u času, kad je risovica prispjela na čistinu u šumi. U sred čistine bile su dvije hrpe slične golemom stanu ondatre[1]), ili dabra, no ti su stanovi bili kudikamo veći i od najvećih, koje je do sada vidjela. Bili su načinjeni od netesanih drvenih greda, a nisu bili poput dabrovih, ili ondatrinih građa na močvarnom tlu, već na jednoj suhoj uzvisini. Oko ovih stanova šetalo se desetak trčki, t. j. desetak ptica vrlo naličnih na

[1]) Vidi opasku na str. 40.

Jednoga dana opazila je dikobraza.

trčke, samo što su bile veće i šarene, a crvena, žuta i bijela perja.

Gospođa se risovica uzrujala isto onako, kako se uzruja lovac, kad ugleda divljač. Ta ovdje je pred njom bilo i jela i hrane u izobilju i naša se stara lovkinja baci na zemlju. Prsima se priljubila posve uz tlo, lakti su joj sizali nad pleća i tako se ona šuljala pomnije i opreznije no ikada. Pod svaku je cijenu morala uhvatiti koju od onih trčki; svim svojim znanjem i umjećem mora da se posluži, pa trajalo to sate, ili čitav dan, ona mora da se vješto došulja do tog jata ptica, prije, no što se one uzbune i odlete.

Šuma je bila samo nekoliko skokova daleko od te dabrove kuće, no risovica je za taj put trebala čitav sat — tako se polagano i oprezno šuljala. Od klade do grma, od debla do snopića trave šuljala se napred, priljubljena uz zemlju kao crv, pa je zato i nisu zapazile prerijske trčke. Jamačno su one tražile sebi hranu, a najveća od njih zazivala je umiljatim glasom, koji je gospođu risovicu domamio ovamo. Čini se, da je ona najveća trčka slutila na čas, da je u blizini neka opasnost, no ustrpljiva se risovica dugo pritajila i tako raspršila svaku bojazan. Sada je mogla skoro da dohvati trčke; od uzrujanosti i glada sva se tresla. Sad se zagledala u jednu bijelu pticu, koja joj doduše nije bila najbliža, no sjajno bijelo perje čini se, da ju je primamilo. Oko obliže dabrove kuće bila je mala čistina obrasla visokim dračem, izmed kojega provirivahu ostanci posječena drvlja. Iza drača šetala se bijela ptica polagano, ona crvena, sa zvučnim glasom, uzleti na dabrovu kućicu i zazivala je umiljato kao i prije. Majčica risovica priljubi se još većma uza zemlju. Izmed drača jasno je vidjela, kako se lјeska bijelo perje. Sada je došla na otvoren put; risovica se priljubila uza zemlju, kao da je ona samo krzno bez mesa i kosti, pa se lagano i neopazice pomicala napred pod zaštitom jednog drveta, koje je bilo debelo kao njezin vrat. Ako samo dođe sretno do onog malog grma, to će ona već lako doći neopazice do drača, a odanle je mogla jednim skokom, uhvatiti plijen. Sada je posve jasno osjećala njuhom ptice — to bijaše obilat, moćan miris života, mesa i krvi. Kad je taj miris primijetila, sva se tresla, a oči joj se zakrijesile.

Trčke su i dalje čeprkale i kljuvale; jedna druga uzleti na kuću, ali ona bijela ostala je mirna na mjestu. Još samo pet laganih i opreznih koračaja i risovica je bila do drača, u kom se bjelasalo perje one ptice; očima je izmjerila udaljenost, ispitala je svoj položaj i smjestila zgodnije stražnje noge, da se makne sputa jednoj slomljenoj grančici; tada je skočila ravno na plijen svom snagom i bijela ptica pade žrtvom, a da nije ni sama znala, kako. Zlokobna siva sjena pala je na nju kao smrtonosna munja i prije no što su ostale ptice opazile svog neprijatelja, pobjegla je već risovica, držeći u zubima bijelu trčku.

Svoju divlju prirođenu ćud pokazivala je nekim gunđanjem, dok je trčala u šumu k svom ležaju natovarena kao radina pčela. Toplo tijelo njezine žrtve prestalo se trzati, ali je sada začula pred sobom nečije teške korake. Brzo je skočila na jedno drvo. Nije mogla ništa da vidi, jer su joj smetala krila njezina plijena; ona zato položi pticu i pridrži je jednom šapom. Koraci su dolazili bliže, granje se rastvorilo i ona ugleda jednog dječaka. Risovica je već otprije poznavala te stvorove. U tami ih je promatrala, slijedila ih je, a oni su je opet gonili, pa i ranili. Jedan su čas buljili jedan u drugoga. Risovica tada zareži, što je odavalo prkos i izazov na boj, pa pograbivši pticu, skočila je jednim skokom u šikaru i nestade je tamo. Ona je bila nekoliko kilometara udaljena od svog ležaja, ali se zaustavila, da malo založi tek onda, kad je dospjela do slomljenog duplja stare lipe; posve tiho zvala je: »Prr-prr« i njeni su mališi dotrčali, da s majkom podijele bogat i biran plijen.

III.

Ležaj risovice.

Thor je bio isprva bojažljiv i nije se usudio ići tako daleko u šumu, a da ne bi još čuo udarača Corney-ove sjekire. No od dana do dana išao je sve dalje i dalje i nije se snalazio po nesigurnim znacima, kao što je mahovina, ili lišajevi na drveću, nego po suncu i magnetskoj igli, te karakterističnim oblicima zemlje. Čeznuo je da upozna šumske zvijeri, ali ne da ih usmrti; prijatelji prirode i športa u mnogo čem su nalik, pa je zato i puška bila njegova stalna pratilica.

Na čistini oko šumske kolibe bila je jedina nešto veća životinja prerijski svizac,[1]) debeo, koji je imao jedno sto metara daleko od kuće u jednoj šupljoj kladi svoj stan. Ujutro se običavao sunčati na kladi, grijući se na sunčanim tracima; ali u šumi nema života bez vječite opreznosti. Prerijski je svizac bio uvijek »en vedette«, pa je Thor uzalud kušao da ga ustrijeli, ili u gvožđa uhvati.

»Slušaj!« reče jednog jutra Corney. »Već je vrijeme, da jednom okusimo malo i svježeg mesa.« On je skinuo pušku s klina. Bila je to stara puška, malog kalibra, okovana mesingom. Nabio ju je

[1]) Prerijski svizac (Cynomis ili Arctomys ludovicianus) gradi stanove u skupinama. Glas mu jako potsjeća na lajanje psa, pa ga Nijemci zovu Praeriehund. Naraste u duljinu od kojih 40 cm; dade se lako pripitomiti.

oprezno, kako to i dolikuje pravom lovcu, naslonio je na dovratnicu i odapeo. Prerijski se svizac sruši na leđa i ostade nepomičan. Thor odleti onamo i povrati se slavodobitno sa životinjom u ruci. »Tane ga je baš u glavu pogodilo!« usklikne; na sto i dvadeset metara!«

Oko Corney-evih usta zaigra lak smiješak zbog toga laskavog priznanja i njegove svijetle oči zasjaše na čas još jače. On nije tu životinju ubio iz puke zabave, već zato, jer je prerijski svizac oko svoje rupe nadaleko uništavao sav usjev; povrh toga dostajalo im je njegovo tečno meso za nekoliko dana. Corney pokazao je Thoru, kako se krzno te životinje može upotrebiti. Postavio je kožu da leži dvadeset i četiri sata u pepelu od tvrdog drva, da se tako uklone dlake. Kožu su onda pustili u sapunici tri dana, a kad se zatim osušila, trli su je rukom tako dugo, dok nije postala bijelom, čvrstom kožom.

Thor se sve dalje i dalje šetao po šumi, pa ono, što je tako željno tražio, svaki put ga je uvelike iznenadilo. Mnogi su dani prošli bez ikakih važnijih događaja, no bilo je dana, kada je toliko toga vidio, i kada je sve onako nenadano došlo. Ta iznenađenje je baš ono, što podaje lovu najveći čar. Jednoga dana otišao je daleko preko gorske kose u posve nepoznat kraj, pa je prošao preko jedne čistine, gdje

je opazio povaljeno stablo goleme lipe. Tako debele lipe još nikad nije vidio. Kada se vraćao kući prama jezeru, opazio je nakon hoda od jedno četvrt sata neku crnu životinju, kako se sćućurila na jednom drvetu, kojih trideset stopa visoko. Medvjed! Već čitavo ljeto čekao je na to; sada treba da prokuša svoje živce. Kako će se to samo svršiti? Hoće li svoj posao dobro izvršiti? Ova su mu pitanja u prvi čas sjeknula glavom. Mirno je stajao i, brzo se dosjetivši, uzme iz džepa nekoliko krupnih olovnih zrna, što je uvijek sa sobom nosio; stavi ih u cijev povrh naboja, koji je već bio u puški, i nabije u cijev još jedan čep. Medvjed se nije ni maknuo, a dječak mu nikako nije mogao vidjeti glave. No sada je pomno promatrao životinju. Medvjed baš nije bio velik, jamačno je to bio mladi. Ali to bi značilo, da u blizini mora negdje da bude i stari medvjed. Thor se nešto u strahu ogledavao, ali kad nije opazio ništa živoga osim gore na visokoj grani, podiže pušku i opali.

Granje je zalomilo i na njegovo veselje pade životinja na zemlju. No to nije bio medvjed, već veliki dikobraz. Kad je onako ležao pred njim, znatiželjno ga je promatrao, no žao mu je bilo, što je ubio tako nedužnu životinju, jer to nije bila njegova nakana. Na čudnom licu dikobraza, opazio je nekoliko ogrebina, koje mu kazivahu, da on, Thor, nije bio jedini njegov neprijatelj. Kada se okrenuo, opazio je na svojim hlačama krv, a i cijela mu je lijeva ruka bila okrvavljena. Na oštrim bodljikama neopazice se ogrebao dosta jako. Vrlo nerado ostavio je svoj plijen, pa kad je došao kući, reče mu Loo u šali, da je šteta, što nije skinuo krzna sa životinje, jer bi joj trebao u zimi topli ogrtač.

Jednom je Thor ostavio kod kuće svoju pušku; imao je naime nakanu da sakupi neke rijetke biljke, što ih je pred koji dan našao nedaleko one čistine, gdje je ležala ona povaljena stara lipa. Kada je onamo došao, začuje čudan glas. Ogledao se i opazi na drvetu dvije točke, koje se micahu. On razmakne jednu gra-

nu, koja mu je pogledu smetala i opazi sada, da je to glava i rep velikog risa. Ris je dječaka jamačno opazio, jer ga je oštro promatrao i usto režao. Jednom je šapom držao debelu bijelu pticu, koju je Thor odmah prepoznao. Bila je to jedna od njihovih vrijednih kokoši. Kako li je ova životinja bila krvoločna i divlja! Kako ju je Thor mrzio! A kako li se tek razljutio, kad je, škripajući zubima, uvidio, da je baš danas ostavio pušku kod kuće, kad bi mu bila od potrebe. Thor se bojao i nije znao, što da uradi. Ris je jače zarežao, prijeteći se tako, a i po živahnom mahanju repa vidio je Thor, da on baš nema prijateljske nakane. No ris kao da se predomislio, pograbio je gubicom svoj plijen i velikim skokom nestade ga u šikarju.

Ljeto je bilo vrlo kišovito i zemlja raskvašena, pa je mladi lovac mogao da slijedi trag, koji po suhu vremenu ne bi ni najvještiji lovac našao. Jednoga dana opazi u šumi trag, koji je bio posve nalik na stope svinje. Bez ikakovih poteškoća slijedio je on taj trag, koji je bio svjež, a jaka je kiša bila izbrisala sve tragove, koji su stariji od dva sata. Nakon dobra pol kilometra puta doveo ga je trag na šumski put, pa kad je Thor došao na kraj puta, vidio je, kako se nešto na drugoj strani bjelasa. Pomalo su njegove oštre mladenačke oči mogle da razaberu oblik jelena i pjegava laneta, koji su ga znatiželjno promatrali. Premda je on slijedio baš njihov trag, bio je ipak s njih ne malo iznenađen. Thor je zinuo od presenećenja. Košuta se okrenula i dade da zrakom zalepрša znak za opasnost, da zalepрša njezin bijeli rep, pa je zatim brzim skokom pobjegla, a za njom njeno lane. Bez ikakove muke preskakivali su onisko grmlje, ili se opet prigibali gipkošću mačke, kad im je koje pognuto drvo križalo put.

Thoru se više nikada nije desila prilika da odapne pušku na njih, ma da je češće nailazio na iste tragove, ili je bar mislio, da su to isti tragovi. Zbog nekog dosele nepoznatog uzroka bilo je tada u

gustoj šumi mnogo manje jelenova, nego li kasnije, kad su šumu prorijedili.

Košute i laneta nije više nikada zajedno vidio; jedino je staru košutu još jednom susreo, kako, njuškajući i ispitujući tragove, prolazi šumom. Bila je uzbuđena i usplahirena, te je jamačno nešto tražila. Tada se sjeti Thor jedne lovačke mudrolije, o kojoj mu je Corney jednom pripovijedao. Sagne se i otrgne list široke trave, položi ga među palce obih ruku i duvanjem zazviždi kratko, oštro, posve nalik na glas, kojim lane zove majčicu. Pa zaista, košuta je doskakala ovamo, mada je bila prilično daleko. Thor nasloni pušku na rame, da ispali smrtonosno tane, no košuta je opazila ovu kretnju i zaustavi se. Dlaka joj se nešto nakostrušila, njuškala je oprezno i pogleda ga, kao da ga želi nešto upitati. Njezine mile oči i njezin blagi pogled ganuo je njegovo srce i on je odmaknuo ruku od puške. Ona se približila oprezno još jedan korak i sada je točno prepoznala njuhom svog dindušmanina. Smjesta je skočila za jedno debelo stablo i pobjegla prije no što je Thora minulo čuvstvo samilosti. »Bijedno stvorenje,« reče Thor. »Čini mi se, da je izgubila svoje lane.«.

Thor je još jednom susreo u šumi i risa. Pol sata iza kako je vidio osamljenu košutu, prelazio je preko dugačke uzvisine, koja se protezala šumom nekoliko kilometara sjevernije od kućice. Prolazio je čistinom, gdje je ležala golema lipa, kad li doleti do njega neka životinja, koja je bila nalika na veliku mačku, nešto okratka repa i nedužno ga promatrala. Smjesta je naperio pušku kao obično, no ovaj je stvor samo nagnuo glavu na stranu i promatrao Thora bez ikakova straha. Sada je doskakala još jedna isto takova životinja, koje prije nije opazio i počela se s onom prvom igrati, hvatajući njezin rep i želeći očito zapodjeti nekaku kavgu.

Kad je Thor vidio, kako se milo igraju, ostavi ga na čas želja, da ih ubije; no brzo se sjeti, da se

Zaista, ovdje je stajala stara risovica . .

zakleo, da će ovo razbojničko leglo uništiti. Već je htio iznova podići pušku, kad ga osupnu neugodno režanje tik pred njim. Zaista, ovdje je jedva deset koračaja daleko stajala stara risovica, gledala ga

prijeteći, žedna krvi, kao tigar. Ludo bi sada bilo pucati na mališe. Thor je brzo stavio u cijev nekoliko ovećih olovnih zrna, a risovica je dotle čas slabije, čas opet jače režala, da je bilo upravo strašno slušati. Prije no što je nabio pušku, pograbila je risovica nešto, što je ležalo pred njenim šapama, a kada je Thor to malo točnije promotrio, opazio je, da je to nježno tijelo nedavno ubijenog laneta. Nato je risovice nestalo. Mališi su pobjegli za njom. Thor nije više vidio risovice sve do onog časa, kad su stajali jedan prema drugomu u borbi na život i smrt.

IV.

Šumske strahote.

Prošlo je šest nedjelja ovog jednoličnog života. Jednoga je jutra stasit momak vrlo tiho polazio na svoj posao. Njegovo je lijepo lice bilo vrlo ozbiljno, a posve ga je minula želja za pjesmom.

On i Thor spavali su u jednom kutu najveće sobe, na prostrtom sijenu, a prošle se noći dječak češće probudio, jer je njegov drug stenjao u snu i neprestano se po sijenu bacao amo, tamo.

Corney je ustao jutros kao i obično, nahranio konje, ali je opet legao, dok su sestre ručale. Iza toga se velikim naporom digao i pošao na posao, ali se brzo povratio kući. Drhtao je na čitavom tijelu i premda je bilo toplo, nije se nikako mogao da ugrije. Za nekoliko sati nadošao je preokret. Corney-a spopade silna vrućica. Svi su odmah znali, da je obolio od šumske groznice. Margot je nabrala pregršt »pipsissewe« i skuhala od tog čaj, što ga je Corney svu silu popio.

No usprkos ovog ljekovitog čaja i sve njege kretala je bolest sve na gore. Za deset dana smalaksao je Corney i bio posve nesposoban za rad. Jednog dana, kad je groznica malo popustila, što je redovito kod take bolesti, reče on svojim sestrama:

»Ja vam velim, sestre moje, da ovako ne mogu dulje izdržati. Danas mi je u toliko bolje, da se mogu kući odvesti. Samo da sam već na kolima. Ja ću leći na sijeno, a konji će već sami voziti kući. Kod kuće će moja majka učiniti, da ja ozdravim. Ako bi vi morale ostaviti ovu kuću prije no što se povratim, to uzmite onaj čamac i odvezite se Ellertonovima na drugoj strani jezera!«

Sestre su zapregle konje, napunile kola sijenom i Corney se onako slab i blijed odvezao lošom cestom na dalek put kući. Njegove sestre i Thor ostali su u šumi, a bijaše im kao brodolomcima na pustu otoku, koji su i zadnju barčicu izgubili.

Jedva da je prošlo nekoliko dana, kad sve troje, Margot, Loo i Thor obole od još jače groznice. Corney-u je bar koji taj dan groznica popustila, ali ovo troje mučila je groznica neprestano i u šumskoj se kućici doskora pojavi bijeda i nevolja.

Nakon tjedan dana nije Margot mogla više da ustane, a Loo je jedva mogla izaći iz kuće. Ona je bila hrabra djevojka, vesele ćudi, koja je tako mnogo doprinijela, da su i ostali lakše podnašali bolest; no njezine vesele primjetbe izušćivala su sada nakrivljena usta, a lice joj bijaše blijedo kao u utvare. Thor je također bio slab i bolestan, no ipak još najjači, pa se brinuo za druge, koliko je samo mogao, pripravljajući svaki dan za njih i za sebe jelo. Oni su tek malo mogli da jedu, a možebit je to bila i njihova sreća, jer je i onako u kući bilo samo malo hrane, a Corney se mogao tek nakon tjedan dana da povrati.

Doskora je Thor bio jedini, koji je mogao da ustaje, pa kad se jednog jutra dovukao do mjesta, gdje su čuvali jednu sušenu svinjsku butinu, opazi

upreпašćen, da je te butine nestalo. Jamačno ju je neka divlja životinja ukrala iz komorice, što se nalazila na sjevernoj strani kućice. Sada je u kući bilo samo nešto brašna i čaja. Očajno je gledao kokoši kraj staje, ali što mu one sada koriste? Onako slab kako je bio, mogao je sada istim uspjehom ići u lov na jelene, ili kopce. Najednom se sjeti svoje puške. I za kratko je vrijeme pripravio tečan objed od jedne masne kokoši. On ju je cijelu skuhao, jer je to najlakše mogao da učini, a juha je bila prvo tečno jelo, što su ga iza dulje vremena okusili.

Tri su dana životarili, hraneći se ovom kokoši, pa kad su je pojeli, skine Thor opet svoju pušku — a činila mu se, da je sada mnogo teža. Dovukao se nekako do staje, ali je bio tako slab i tako se tresao, da je nekoliko puta promašio prije no što je ustrijelio jednu kokoš. Corney je uzeo sa sobom svoju pušku, a Thoru je sada preostalo baruta za tri naboja.

Thor se čudio, da je od ono desetak kokoši, koje su imali, preostalo samo tri do četiri. Kada je nakon tri dana htio opet da ubije jednu kokoš, našao je samo jednu jedincatu i za tu je potrošio svu svoju zalihu baruta.

Svaki dan, što su ga proživjeli, bio je sada niz strašnih sati. U jutro, t. j. u vrijeme, kada je groznica malo popuštala, pripravio je nešto jela i pripravio sve za noć, kada je svu trojicu spopadala vrućica svom snagom. Spremio je svakome uz uzglavlje kablicu vode, što su je trebali, da utišaju vrućicu. Strašnom pravilnošću navalila je oko jedan sat groznica, cijelo mu se tijelo treslo, zubi mu cvokotali, a bilo mu je tako studeno, da se nikako nije mogao da ugrije. Pa i

sama vatra kao da je izgubila svoju moć. Nije mu ništa preostalo, no ležati i tresti se, pa podnašati sve muke čovjeka, koji se smrzava i od studeni trese. To je trajalo šest sati, a boli su bile i zbog toga teške, što ga je i mučnina morila. Oko sedam, ili osam sati na veče nastao je preokret; spopala ga je strašna vrućica, koju ni najhladniji led ne bi mogao da utiša. Težio je jedino za vodom i opet za vodom, dok napokon oko tri, ili četiri sata u jutro nije vrućica popustila i on je slomljen i skršen pao u san kao mrtav.

»Ako ne budete imali više jela u kući, tad uzmite čamac, pa se odvezite Ellertonovima!« rekao je Corney. Ali tko da sada pođe na čamac?

Imali su samo još pol kokoši, a zatim su se morali pripraviti na strašan glad. O Corneyu još ni traga ni glasa. A kako lako ga bolest, ili drugi kakav slučaj mogao da dulje zadrži!

Već tri tjedna lebdili su oni med životom i smrti. Sve gore i gore im je bivalo, jer su bolesnici veoma oslabili. Za koji će dan i dječak biti tako slab, da ne će više moći ni s kreveta ustati. A što onda?

U kući je bilo sve očajno i svi su uzdisali: »Bože mili, zar se Corney ne će više nikada povratiti?«

V.

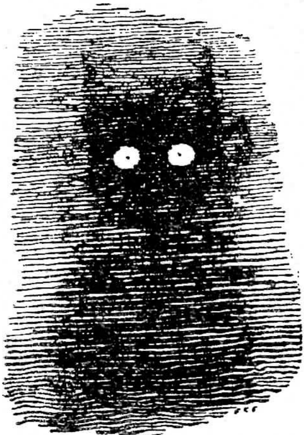
U dječakovoj sobi.

Onoga dana, kada je Thor ubio zadnju kokoš, donašao je u kuću cijelo prije podne vodu, da si olakšaju večernje muke vrućice. Zaista ih je onoga dana pograbila groznica prije nego obično, a vrućica je bila tako jaka kao još nikada. Svaki je čas posizao za kablicom, što je stajala kraj uzglavlja, da se dugim gutljajem vode bar malo ohladi. Kad je na-

pokon oko dva sata u noći zaspao, bila je kablica već gotovo posve prazna.

Za jutarnjeg sumraka probudi ga čudan žamor, kao da netko po vodi pljuska. On okrene glavu i opazi u polutami svijetle oči samo jednu stopu daleko od svog lica. Neka velika životinja lizala je ostatak vode u kablici kraj njegova uzglavlja.

Thor je sav zastrašen buljio časak u ovu strašnu prikazu, a zatim je zatvorio oči uvjeren, da je to san, i da mu je mora dočarala prikazu tigra. No žamor nije prestajao; on opet pogleda onamo i, zaista, one su oči još uvijek ondje svijetlile. Pokušao je vikati, ali je iz njegovog grla mogao da izađe tek slabašan, hroptajući glas. Velika, kudrava glava tresla se, ispod onih sjajnih zjenica začulo se jako hukanje i ona je prikaza skočila na prednje noge i prošla preko sobe ravno pod stol. Sada se Thor posve razbistrio. Laktima se podbočio i tiho promucao: »Ššš-ic!« Na taj glas opet se pojaviše pod stolom svijetle oči i neka siva prikaza počela se micati. Polagano je išla po sobi, prignula se pod jednu kladu u kutu, gdje je bila rupa, u koju su nekad spremali krumpir. Kroz tu rupu nestade prikaze.

Što bi to moglo da bude? Bolesni dječak jedva je na to mogao da odgovori; no na svaki je način bila to divlja zvijer. Njegovi su živci bili silno uzdrmani. Koljena su mu se tresla od groznice, a osjećaj posvemašnje nemoći oduzeo mu ostatak hrabrosti i snage. Zapao je u neki boležljiv san, iz koga se češće prenuo, da potraži one oči, koje su u tami svjetlucale i onu veliku sivu prikazu. U jutro nije pravo znao, da li to sve nije možda samo san, no ipak je pokušao onu rupu zatrpati kladama.

Sva tri bolesnika imala su vrlo slab tek, a i taj su nastojali da zatome, jer im je preostalo samo komadić kokoši, a Corney je jamačno mislio, da su oni pošli Ellertonovima i ondje dobili zaire.

Kad je slijedeće noći minuo napadaj vrućice, a Thor nemoćno u polusnu ležao na sijenu, uplaši ga i opet iznenadan žamor, kao da neko kosti grize. On se okrene i opazi pred malim prozorom nejasan oris oveće životinje, koja je stajala na stolu. Thor je vikao, što je samo glasnije mogao i potražio svoju čizmu, da je baci na ovog provalnika. Životinja je brzo skočila sa stola i pobjegla kroz rupu, koja je i opet bila otvorena.

Sada je znao, da to nije bio san, jer on nije samo vidio i čuo ovog neugodnog gosta, već je eto sada nestao i njihov zadnji zalogaj, onaj komad kokoši.

Ovoga je dana Thor jedva ostavio svoj ležaj. Samo neprestano tugovanje bolesnih djevojaka otjeralo ga iz sobe. Dolje na izvoru našao je nekoliko jagoda, koje je ubrao i s bolesnicima podijelio. Priprav:o je, kao obično, sve za vrućicu, koja ih je po noći mučila, no osim toga postavio je kraj svoga ležaja stare ostve, šibice i luč. Ove ostve bile su jedino oružje, koje je mogao naći u kući, jer puška bez baruta nije ni zašto. Thor je znao, da će životinja ove noći i opet doći i da će biti gladna. Ne će naći ništa, što bi mogla da pojede, pa je Thor mislio, da će ona navaliti na plijen, koji nemoćno leži u krevetu. Pred njegovim se očima stvori slika vitkog, smeđeg laneta, koje je palo žrtvom istih ovih krvoločnih ralja.

Rupu je iznova zabrtvio cjepanicama, ali noć je prošla kao obično, a divlji se gost nije pojavio. Slijedećega dana nisu imali ništa drugo da jedu, do brašna, a Thor je povrh toga morao naložiti vatru s nekoliko cjepanica, koje je uzeo iz one za-

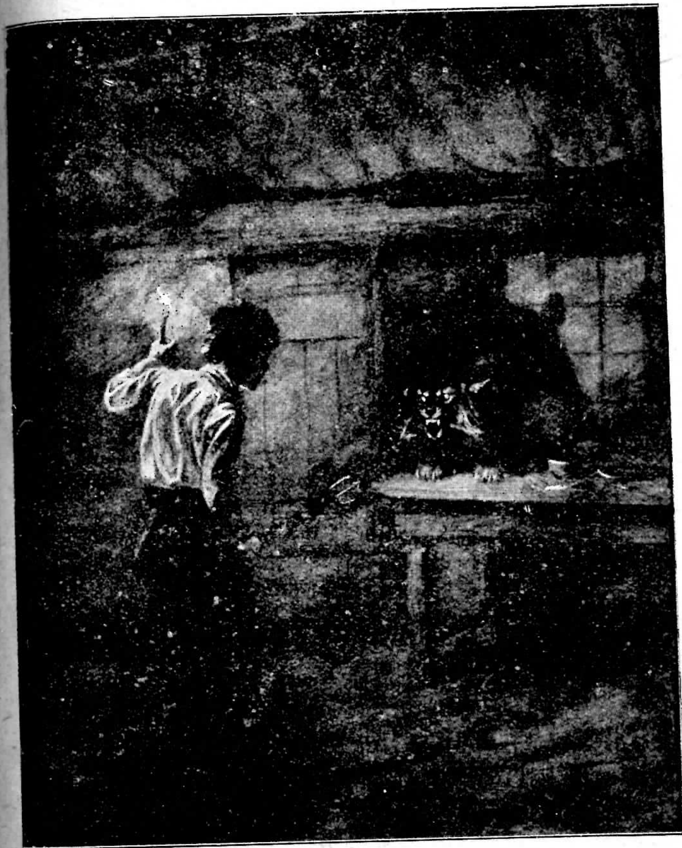
trpane rupe. Loo se pokušala našaliti, te je rekla, da je sada već tako laka, da bi mogla letjeti. Htjela je ustati, no jedva je došla do ruba svog kreveta. Pripreme za noć bijahu iste kao i prije, te je noć prolazila kao obično. Ali iz jutra probudi Thora iznenada i opet žamor, prouzrokovan lizanjem vode. I eto! Ovdje su opet bile one iskričave oči, velika glava i siva prikaza.

Thor je upotrebio svu svoju snagu, da glasnim vikanjem poplaši životinju, no iz njegovog se grla izvinu tek slabašno kreštanje. Polagano se digao i povikao: »Loo! Margot! Ris — ris je opet ovdje!«

»Neka ti Bog pomogne, mi ne možemo,« glasio je jedva zamjetljiv odgovor.

»Ššš—ic!«, izusti Thor, da poplaši životinju. Ris je skočio na stol i stajao je ondje, prijeteći i režući pod naslonjenom, nemoćnom puškom. Kada mu je na čas životinja okrenula leđa, mislio je već Thor, da će skočiti prama prozoru, ali se ona doskora opet okrenula i promatrala dječaka, a iz očiju joj sijevahu munje. Polagano je ustao s ležaja, moleći za spas, jer je znao, da će sada doći borba na život i smrt. Uzeo je šibicu i zapalio luč. U lijevoj je ruci držao svijetlo, a u desnoj ostve, da njima započme boj. On je bio tako slab, da se morao na ostve naslanjati. Velika je životinja stajala mirno na stolu, tek se malo prignula, kao da hoće skočiti. Kratkim je repom žestoko mahala lijevo i desno, a režala je sada višim glasom i vrlo uzrujano. Thoru su klecala koljena, no on podigne sulicu i htjede da navali na životinju. U taj čas skoči životinja — ne na njega, kako je on isprva mislio, već — preko njega na pod sobe. Hrabro dječakovo držanje i plamsanje vatre uplašilo je vjerojatno životinju, te nije skočila na Thora. Životinja se sada zavukla pod krevet dječakov.

Thor se samo na kratak čas riješio životinje. Dječak je zataknuo luč u stijenu i pograbio sulicu obim rukama. Bilo mu je jasno, da se bori za svoj

U lijevoj je ruci držao svijetlo, a u desnoj ostve . . .

život. Iz pokrajne je sobe čuo, kako se djevojke mole za nj. On je vidio svijetle oči ispod kreveta i čuo, kako životinja sve jače reži, kao da želi prijeći u navalu. Thor sakupi svu svoju snagu i navali sulicom, što je samo jače mogao.

Pogodio je nešto meko i strašno se režanje začulo ispod kreveta. Dječak je cijelom svojom težinom pritiskao sulicu, a životinja se opet htjela, da odupre i dohvati dječaka. Thor je osjećao, kako životinja pandžama i zubima hvata držak ostvi. Mada je dječak svojom snagom pritiskao ostvama životinju, to mu se ona ipak već toliko približila, da ga je gotovo dohvaćala svojim snažnim šapama i pandžama. Thor više nije mogao da izdrži. Još je jednom sakupio svu svoju snagu, te je zvijer nešto jače pritisnuo. Ris se nagnuo na stranu, začulo se silno režanje, a ujedno i pucketanje. Stare se ostve slomiše, a zvijer zaskoči prema Thoru, ali ga nije ni dirnula, već je pokraj njega pobjegla i nestala kroz rupu. Poslije toga nije Thor više vidio risa.

Thor je pao na krevet i izgubio svijest.

Ležao je na krevetu, a da i sam nije znao, kako dugo. Za bijela ga dana na jednom probudi zvonak, veseo glas:

»Hej! Hej! — Zar ste svi vi mrtvi? Loo! Thor! Margot!«

Bio je preslab, da odgovori. Čuo je pred vratima topot konja i teške korake, a zatim se otvore vrata i u sobu stupi Corney veseo i ljubazan kao uvijek. No kakav se užas i bol čitala na njegovom licu, kad je stupio u kolibu, gdje sve bijaše nijemo i gluho!

»Mrtvi?« zavikne on. Tko je mrtav? — Gdje su oni, Thor? Tko je tu? Loo? Margot?

»Corney! Corney!« jedva zamjetljivo uzdahne Thor. »Ondje su u sobi. Teško su bolesni. Nemamo nikakova jela više.«

»Oh, kaka sam ja luda!« očajno je govorio Corney. »Ja sam mislio, da ste vi jamačno otišli do Ellertonovih, od njih bi dobili sve, što trebate.«

»Nismo mogli, Corney. Pograbila bolest svu trojicu najednom odmah, kako si ti otišao. Zatim je došla risovica i pojela sve kokoši i sve što je bilo u kući.«

»Ali ti si joj dobrano zapaprio,« reče Corney, pokazujući na krvavi trag, koji je vodio preko poda sve do one rupe u zidu.

Krepka hrana, dobra njega i pravi lijek učinili su svoje i doskora bijahu svi zdravi.

Za nekoliko mjeseci htjele su djevojke imati novo korito za pranje, pa im je Thor rekao: »Ja znadem, gdje leži u šumi omašna velika šuplja lipa. Od nje bi se dalo načiniti krasno korito.«

On i Corney uputiše se onamo, pa kad su otpilili onaj komad, koji im se činio zgodnim, našli su na dnu duplja isušene lešine dvaju malih risića i stare risovice. U tijelu stare bio je zaboden slomljen šiljak ostvi.

ZEKAN.

Povijest jednog zeca.

I.

Zaista, mali je Zekan poznavao sve pse u selu. Tu je eto bio jedan velik smeđ pas, koji ga je već češće naganjao, no Zekan mu je uvijek umakao, provukavši se kroz rupu drvene ograde. Onda je tu bio i jedan mali psić, koji je doduše mogao proći kroz onu rupu, ali toga je Zekan nasamario s jednom grabom strmih obala, koja je bila široka dvadeset stopa i u kojoj je bilo vode. Ovaj psić nije mogao

da preskoči tu grabu. Bio je to »siguran lijek« protiv Zekanovog neprijatelja, pa seoski momci još i danas to mjesto zovu »Zečji skok«. Bijaše ondje i neki hrt, koji je skakao bolje od našeg malog junačine, i koji bi, ganjajući Zekana, jednostavno preskočio ogradu, ako se možda ne bi mogao provući. Već je on češće znao natjerati zeca u škripac; zec se mogao spasiti samo tako, da je trčao krivudasto

sve do trnovita grma osage[1]), gdje je hrt morao da se zaustavi. Osim te trojice bilo je još sva sila velikih i malih pasa, koji su doduše bili kadikad neugodni, ali na otvorenom mjestu mogao im je zec lako pobjeći.

Vani, na selima nema farme bez pasa, no samo jednoga od njih Zekan se zbilja bojao. Bio je to dugonogi, divlji, crni pas, brz i tvrdoglav, koji je već češće natjerao Zekana u očaj.

Mačaka se Zekan nije bojao; ta rijetko su se one i uslobodile da na nj navale. Jedne noći pasao je Zekan mirno. Bila je mjesečina. Tihano došulja se do njega neki ogroman, crn mačak, pobjednik na mnogim mejdanima. Zekan je opazio, kako crna životinja žarkih očiju dolazi k njemu. Prije no što je mačak mogao skočiti na zeca, okrene se on prema mačku, uspravi se na stražnje noge u svu svoju visinu, a dugačka njegova ušesa nadvisivahu mu stas za kojih šest palaca. Zatim je glasno zavikao »Čurr—čurr«, a bio je to najstrašniji glas, kojim se Zekan mogao poslužiti. Dugim skokom, od kojih pet stopa, zaskočio je na glavu neprijatelja, te ga udarao i grebao oštrim noktima stražnjih nogu. Mačak je preplašen pobjegao od tog strašnog dvonogog diva. Zekan je češće tako navaljivao na svoje dušmane, ali se dvaput ipak nasamario. Jednom je naopako prošao, kad je tako skočio na mačku,

[1]) Osaga (Maclura aurantica Nutt.) je drvo iz porodice murva, koje donosi poput naranče velike i jestive plodove. Domovina je tog drveta Sjeverna Amerika i to Texas, odakle dopire u Kansas i Missouri. Gojenu nalazimo osagu i po evropskim parkovima, pa je imamo i u zagrebačkom botaničkom vrtu, gdje joj pače i plodovi dozrijevaju. U Americi sade rado osagu kao živicu.

koja je uza se imala mlade, a drugom jednom zgodom skočio je na glavu skunka.[1])

No hrt je bio njegov najljući neprijatelj i jamačno bi on bio skrojio Zekanu hudu sudbinu, da se nije nešto dogodilo, što je donijelo sreću našem junaku.

Po noći je išao tražiti sebi hranu; u to doba nema toliko neprijatelja u blizini, a i lakše se može sakriti. No jednog zimskog dana predugo se zabavio kraj struka djeteline, pa je tek u praskozorje krenuo preko otvorene, snijegom pokrite livade, žureći se u svoje omiljelo konačište. Nesrećom je nabasao na hrta, koji se klatio izvan sela. Na otvorenoj snježnoj poljani nije se Zekan mogao sakriti, a već se razdanilo; nije mu dakle ništa drugo preostalo, do bježati po mekom snijegu, koji je više smetao Zekanu nego hrtu.

Kako li su se samo gonili — ta dva krasna, plemenita trkača! Kako su samo jurili snijegom! Puf-puf-puf, prašio se snijeg pod udarcima njihovih nogu. Naganjali se sad amo, sad tamo u zavojitim i krivudastim crtama i po svemu se vidjelo, da će pas pobjediti. Ta hrt je bio prazna želuca, a vani studena zima i meki snijeg. Zekan naprotiv natrpao želudac djetelinom. No njegove su noge capale tako brzo puf-puf, da se na jedno desetak mjesta zapažao uzvitlan snijeg kao prašina. Naganjanje se na-

[2]) Skunk (Stinktier, Mephitis) iz Sjeverne Amerike rođak je našem jazavcu; dug je kojih 40 cm., a sam rep mjeri jedno 20 cm. Živi po u gušticima uz rijeke, ili u krševitom kraju, gdje se rado zavlači u pukotine i špilje. Zaodjeo se u sjajno, crno krzno; od nosa povlači mu se bijela pruga, koja prolazi između očiju, pa se onda raširi, te razdvojena teče sa svake strane tijela sve do repa, gdje se bijeli ogranci pruge sastanu (vidi sl. na strani 41). Vele, da upravo užasno smrdi, osobito ako ga preplašimo, ili razdražimo. Lako ga je pripitomiti, pa si onda savije od sijena gnijezdo i živi uz čovjeka. Hrane ga mesom, najrađe pticama, a kako su proždrljivi lako se prejedu. Krzno im je vanredno fino, pa ga osobito cijene. Iz Amerike znadu godišnje izvesti preko 1 milijun komada skunkovih krzna, a prodaju komad po 10 K. Poradi toga vrijednoga krzna odgajaju ih u posebnim farmama.

stavilo na otvorenom polju; u blizini ne bijaše ni jedne živice, koja bi mogla da svojim gostoprimstvom spasi zeca, a pas je dobro pazio, da se ne bi Zekan približio kojoj ogradi. Zekan nije više ponosno dizao ušesa u vis, a to je bio očit znak, da je bio izgubio svoju hrabrost. No najednom je on taj svoj barjak iznova podigao, kao da je neka nova snaga ušla u nj. Zekan je svu svoju snagu stavio na kocku ne možda zato da dohvati onu živicu tamo daleko na sjevernoj strani, nego leteći po otvorenoj preriji prama zapadu. Hrt ga je slijedio, no nakon pedeset metara zakrene Zekan naglo, da tako prevari dušmanina. Doskora je opet zakrenuo prama zapadu i leteći i krivudajući tako amo tamo, približavao se sve većma nekoj nedalekoj farmi. Ondje je bio visok drven plot, u kom je bila jedna rupa za kokoši. U dvorištu je stanovao drugi jedan Zekanov dušmanin, neki velik, crn kudronja. Izvanja je živica na čas zaustavila hrta, tako da je Zekan dospio skočiti kroz kokošinju rupu u dvorište, gdje se pritisnuo uz ogradu, da se teško mogao zapaziti. Hrt je trčao oko živice na drugu stranu, gdje su bila niska vrata, preko kojih je on skočio taman među kokoši. Kokoši se, kokodakajući, razbježale, a janjad je prestrašena blejala. Njihov čuvar, crni kudronja, poleti odmah u pomoć, a Zekan se dotle brže bolje neopazice provukao opet natrag kroz onu istu rupu, kroz koju je i unišao. Strašno lajanje svjedočilo je o pasjoj bijesnoj borbi u dvorištu, a doskora se umiješali i glasovi muškaraca. Kako se ta drama svršila, naš junak nije doznao, a nije se za to ni starao; no to je znao, da odsele nikad više nije brzonogi hrt navalio na nj.

II.

Dobra i zla vremena uvijek se izmijenjuju, pa svako znade, da tako mora i da bude, ali zadnje godine bile su za zečeve u državi Kaskado vrlo čudnovate. Prije su se vazda borili s pticama grabljivicama i sa zvjerima, sa žegom i sa studeni, s bolestima i otrovnim muhama, no oni se nisu umanjivali; broj je njihov bio uvijek isti. No kako je čovjek ovaj kraj napučio, promijeniše se posvema dotadanje prilike.

Pojaviše se psi i puške u znatnom broju. Oni su znatno prorijedili čopore kojota, lisica, vukova, dabrova i kobaca, sve same neprijatelje zečeva. I tako se zečevi silno umnožiše. Ali poslije toga navali na njih neka bolest, koja ih je na tisuće i tisuće uništila. Preostali su samo oni najjači, žilave naravi. Neko je vrijeme zec bio rijetka životinja, no doskora nastade i tu preokret. Svuda su zasadali živice osage, koje su bile vrlo zgodno zaklonište zecu, te ga je češće spašavala lukavost, nego li brzina. Lukavi je zec, koga su proganjali kojoti, ili vukovi, tražio zaštite u živici osage, provukavši se kroz koju omanju rupu, a neprijatelj je morao tražiti veći otvor, ako je htio da se dočepa masna zalogaja.

Kojoti su i ovu zečju mudroliju nadmudrili. Složiše se po dva kojota i svaki je nadzirao po jedno polje. Ako se zec htio provući kroz živicu u susjedno polje, nabasao je opet na kojota i tako su oni redovno ostali pobjednici u boju. Zec je nastojao, da se ukloni toj opasnosti tako, da je smjesta, čim je ugledao drugog kojota, pobjegao, što je brže mogao i potražio spas u brzu bijegu.

Tako se eto desilo, da su zečevi isprva bili mnogobrojni, a kasnije sve rjeđi i rjeđi, a sada se najednom opet umnožiše. Zec, koji je prokuburio sve zečje jade i nevolje, bijaše sada žilave naravi i mogao je da uspjeva ondje, gdje njegovi pradjedovi ne bi mogli preživjeti ni jedne zime.

Zečevi nisu rado obitavali na otvorenim livadama velikih farma, već su voljeli da se zadržavaju tamo, gdje su omanja ograđena polja ležala jedno uz drugo, a duga se sela nizala uz ceste.

Jedno takovo selo nastalo je i oko željezničke stanice »Novi grad«, pa je ta okolica — na koji ki-

lometar daljine — obilovala zecevima nove, probrane pasmine. Među tim zecevima nalazila se i jedna gospođa zečevica, koja je zbog svojih svijetlih i bistrih očiju nazvana Bistrookom. Vanredno je dobro trčala, a znala je veoma dobro zavaravati kojote, provlačeći se kroz živice. Na otvorenoj livadi tamo na onom komadu stare prerije, gdje nitko ne zalazi, sagradila sebi svoj ležaj. Tu je njezino potomstvo ugledalo danje svijetlo i tu ga je ona odgojila. Jedan je njezin mališ bio svijetla oka poput same majčice, a nalikovao joj je i po srebrnasto-sivoj dlaci. Baštinio je on od svoje majke i dobrano lukavosti. Ostali su mališi čudnim slučajem sjedinili u sebi ne samo sve vrline majčine, već su bili nadareni i svim dobrim svojstvima nove čelične zečje pasmine.

Doživljaji, koje smo malo prije pripovijedali, doživio je upravo jedan od ovih mališa, koji je kasnije dobio nadimak — Zekan, a postao je najslavniji u čitavom zečjem rodu zbog nenatkriljive vještine u skakanju.

Naučio se upotrebljavati zastarjele zečje vještine na jedan nov način, a protiv starih neprijatelja borio se novim oružjem.

Već za mladih dana naučio on jednu lukavštinu, koja bi bila na čast i najmudrijem zecu u Kaskadu. Proganjao ga jednom neki strašan, malen, žut pas. Zekan je nastojao pobjeći, skačući po poljima amo, tamo, ali uzalud. Kojotima je na taj način znao pobjeći, jer su i farmeri i psi sve nehotice pomogli u takoj nevolji zecu, napadajući na kojota. No sada nije mogao da, krivudajući amo tamo, pobjegne, jer njegovog progonića nije nitko zaustavljao. Kroz sve živice provukao se pas za Zekanom, pa je našeg još nedoraslog Zekana počela ostavljati snaga. Ušesa mu više

nisu stršila ravno uvis, već ih spustio natrag, a kada bi se provukao kroz tijesnu rupu živice i zapazio, da je to i pas učinio, spustio je ušesa posvema. Sad je spazio sred neke livade malo stado goveda i jedno tele.

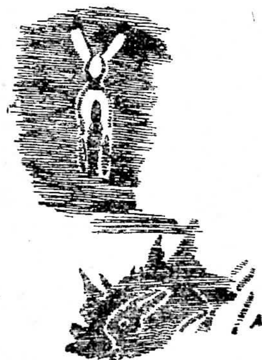
Kad su životinje u škripcu, tada traže spas ma bilo kod koje strane životinje, što je ugledaju. Neprijatelj, koji ih proganja, nosi im sigurnu smrt; možda će ona strana životinja biti prijazna i spasiti progonjenu. Ta očajna misao sklonula i našeg Zekana, da upravi smjer prama kravama.

Jamačno bi krave posve ravnadušno pustile, da se vrši udes Zekanov, kad one ne bi mrzile iz dna duše pse. Kad su one opazile, da prama njima trči žuti pas, raširile su nozdrve, podigle repove i bijesno zamukaše. Zbiše se u gustu hrpu i pripraviše se da navale na psa, a dotle se Zekan brzo sakrio u šikaru. Krave je u boj protiv psa predvodila ona, koja je imala tele. Pas je htio da postrance umakne, ali je krava mislila, da on kani navaliti na tele, pa je stoga tako bijesno nasrnula na psa, da se jedva spasio.

To je bila vrlo dobra ratna varka, koja je vjerojatno bila poznata zecevima još u staro doba, kad su mjesto goveda bili ovdje bivoli, a mjesto pasa vukovi. Zekan se od tada služio tom varkom, kadgod bi samo mogao, te je sebi tako više puta spasio život.

Zekan je zaista bio nešto neobično i sa svojom tjelesnom snagom i sa bojom svoje dlake. Kod boja životinja možemo razlikovati dvije vrsti; jedna odgovara okolišu, u kom životinja živi, tako da se ona lako može sakriti — ta se boja zove pro-

tektivna (zaštitna boja) — a druga se boja u određene svrhe živahno ističe; tu boju zovemo direktivnom. Kanadski zečevi odlikuju se tim, što mogu da upotrebe obje boje. Kad se oni u svom ležaju šćućure u sivom prerijskom grmlju, na uzoranom polju, to su im uši, glava, leđa i bedra siva; posve su nalični svom okolišu, pa se mogu samo onda zapaziti, kad im se posvema približimo, t. j. oni su protektivno bojadisani. Kad zec vidi, da će ga neprijatelj opaziti, skoči i odskače. On odbaci sada svako skrivanje, sive boje kao da nestaje; za čas se zec promijenio: uši su mu kao snijeg bijele, a vršci crni, noge su mu bijele, a rep crna mrlja na bijeloj podlozi. Sad je on crnobijeli zec, a njegova je boja direktivna. Kako se to dogodilo? Eto ovako: na prednjoj su strani uši sive boje, a na stražnjoj crne i bijele. Crni repić i ona bijela podloga ne vide se kad se on šćućuri, jer on sjedi onda na njima. Kad on sjedi, onda mu je siva kabanica spuštena i raširena, no kad skoči, to se sivo krzno stegne, a sve crne i bijele oznake iskoče. Dok su njegove boje isprva htjele da kažu: »Ja sam oranica,« to sada viču u sav glas: »Ja sam zec.«

Zašto on to čini? Zašto ovako plašljiva životinja, koja u svom smrtnom strahu bježi, kazuje svoje ime svemu svijetu, mjesto da se sakrije? To mora da ima uzrok. Ne bi to zec nikada činio, da mu to nije od koristi. Eto odgovora: ako je onaj stvor, koji ga je preplašio, njegova svojta, t. j. ako su ga krivo uzbunili, to će se ta zabuna odmah razjasniti, kad on svoj barjak izvjesi. No ako ga je preplašio kojot, lisica, ili pas, to oni odmah znadu, da imadu pred sobom zeca i da bi, proganjajući njega, uzalud tratili vrijeme. Zaista oni misle: »To je zec; na ravnom ga polju ne mogu dostići.« Oni će se kaniti proganjanja, a zec će si na taj način uštediti mnogo muke i uzaludna bježanja. Crnobijele pjege odora su i barjak zečji. Kod kržljavih zečeva one su nešta mutnije, ali kod vrsnika zečjeg roda nisu te pjege samo veće, već su i jasnije. Mali zekan, koji je u gnijezdu siv sivcat, ljeska se kao ugalj i snijeg, kad bez ikaka napora leti ko za inad pred lisicom, ili kojotom, kad pred njima pleše isprva crnobijeli zec, a zatim bijela pjega, pa napokon sićušna pahuljica, koja se u daljini napokon izgubi.

Iskusniji farmerski psi znadu, da se zec mutnije boje može uhvatiti, no ako mu boja ljeska živahnom crnom i bijelom bojom, tad ga ne mogu dostići. Neko bi vrijeme mogli trčati za bjeguncem, no za zeca su to trice. Zekan je zbog svoje velike brzine smatrao taku hajku ugodnom promjenom i on je često gledao oko u oko pogiblima, kojima bi se lošiji njegovi drugovi i te kako rado uklonili.

Poput svih ostalih divljih životinja imao je i naš Zekan neki kraj, ili kotar, koji je bio njegovom domovinom i rijetko bi kada on prelazio preko granice toga obitavališta. Taj kotar protezao se od sredine sela u okrug od jedno pet kilometara, a imao je u tom prostoru pravilno porazmješteno nekoliko ležaja, ili gnijezda. Bile su to tek plitke udubine u zemlji pod zaštitom kojega grmečka, ili stručka trave; ležaj taj nije bio ničim prostrt, tek jedino da je vjetar pukim slučajem nanio u nj koju slamku, ili listić. Ipak ti ležaji nisu bili bez svake udobnosti. Neki su bili udobni za tople dane, jer su bili prama sjeveru okrenuti, vrlo plitki, te gotovo ništa drugo, no kako sjenovito mjestance; drugi opet ležaji, koji su zecu služili u studenijim danima, bili su dublji i okrenuti prama jarkom suncu. Imao je on još jednu vrst ležaja, koja bi ga čuvala za kišovitih dana; ležaji ti bili su natkriti gušćim granjem i okrenuti prama zapadu. Zekan je u jednom od ovih

ležaja bio po danu, a po noći je išao sa svojim drugovima na pašu, pa su se mogli za mjesečine vidjeti, kako trčkaraju kao mladi psi i nestašno se igraju. Prije zore redovno su otišli i sklonili se u onom gnijezdu, koje je baš za ono vrijeme bilo zgodno.

Najsigurniji je kraj za zeceve okoliš farme, gdje nema samo mnogo živica osage, već gdje je tek nedavno uvedena bodljikava žica zaustavljala njihove neprijatelje, kad ih proganjahu. Najfiniju hranu nalaze oni u blizini sela, u baščama — najfinija hrana, u najvećoj opasnosti. Nisu to bile do duše opasnosti otvorene prerije, no zato su ljudi, puške, psi i čvrste ograde bile mnogo opasnije. Ko poznaje Zekana, taj se ne će začuditi, kad sazna, da je naš junačina odabrao sebi gnijezdo usred gredice dinja u jednoj bašči. Stotine ga opasnosti tu okruživahu, no zato je on imao tu i na stotine užitaka. Bilo je ovdje u ogradi desetak rupa, kroz koje je on mogao da pobjegne, a znao je i bezbroj sredstava i lukavština, koje će mu potpomoći u bijegu.

III.

»Novigrad« je bio karakteristično mjesto američko. Čitavo mjesto pokazivalo je ono živahno nastojanje oko nagrđivanja. Sve su ceste tekle u posve ravnim crtama, bez ikakih promjena u beskonačnoj dosadnoj jednostavnosti. Kuće su bile iz najjeftinije građe, iz loših dasaka, obložene papirom, što je bio namazan katranom. U svojoj grdobi nisu te kuće bile ni iskrene, jer je svaka htjela, da se prikaže ljepšom, no što uistinu bijaše. Ova ovdje imala je lažno pročelje, samo da se prikaže kao dvokatnica: drvena građa one tamo ondje bila je obojena crveno, kao da je tobože sazdana od opeke, a jedna se dapače htjela prikazati kao mramorni hram.

No svaka od tih kuća bila je najružnije obitavalište, kakvo si čovjek može samo da zamisli. Svaka je bila takova, da je njezin vlasnik mislio za cijelo:

»Ne mogu si pomoći; sad moram da izdržim. No čim samo uzmognem, preselit ću se kamo drugamo.« Jedino su u tom mjestu bili lijepi dugački drvoredi, sjenovitih krošnja, no i ti su bili nagrđeni, jer su im debla kojekako obojadisali, a krošnje ružno obrezali. No ipak je to drveće bilo nešto umilno, nešto, što raste, što je živo.

Jedina zgrada u tom mjestu, koja je pokazivala neki trag slikovitosti, bila je ogrgmna žitnica. Ta se nije htjela da prikazuje kao kakav grčki hram, ili švicarska kuća, već je bila onaka, kaka mora da bude svaka žitnica. Na kraju svake ceste pruža se vidik na preriju s njenim farmerskim zgradama, vjetrenjačama i dugim živicama osage. Ovdje je bar bilo nešto, što je čovjeka moglo zanimati; sivozelene, guste, bujne i visoke živice bile su posute kao zlatnim narančama, no taj plod nije bio ni od kake koristi, ali u toj pustinji nekako je čovjeku više godio od same kiše. Ove žute lopte zaista su bile lijepe i godile su oku, nišući se na dugačkim žilavim grančicama i ističući se od nježnog zelenila lišća.

Neki putnik, koji je krajem zime slučajno zalutao u ovo mjesto, nije znao, kako da u njem proboravi ma i dva dana. Nisu ga mogle da zanimaju znamenitosti ovoga mjesta jer te su zanimljivosti bile tek jedna nadjevena ondatra i stari Rockefeller, koga su pred četrdeset godina Indijanci skalpirali; bila je tu i jedna lula, iz koje je nekoć pušio glasoviti indijanski poglavica »Bivolje srce«. Stranac se morao zato da uputi prma preriji, koja je bila još pokrita snježnim plaštem.

Između mnogih pasijih tragova, uočio je odmah trag jednog velikog zeca. Prvog čovjeka, koga je susreo, upitao je, ima li u tom mjestu zeceva, a čovjek mu odgovorio, da u tom mjestu ima jedan jedini zec svoj ležaj i to baš u gredici dinja vrtlara Kalba. Naravno da je to bio baš naš Zekan. Kad je Zekan vidio stranca, kako ide ravno prama njegovom ležaju, skoči i odleti, što ga noge nose ravno prama istoku u preriju. Zec, koga progone, skače redovno skokovima, koji su dugi 8 do 9 stopa. Nakon svakog petog, šestog skoka, ogleda se zec po svojoj okolici, pa stoga mu taj skok i nije dugačak već visok, da lakše razgleda preko drača i grmlja, ima li gdje kaka opasnost. Neiskusan zečić razgledava se tako iza svakog četvrtoga skoka, no iskusan zec radi tako nakon osmog, devetog skoka. Naš Zekan ogledavao se tek nakon svakog dvanaestog skoka, a svaki od onih jedanaest skokova prije toga odmaknuo ga deset do četrnaest stopa dalje od neprijatelja. Naš junačina imao još jednu osobinu; imao je crn i za zeca neobično dugačak rep, a toga je kod skakanja spustio tako, da je rep bilježio po snijegu dugačku crtu. Po ovoj crti mogao se prepoznati trag našeg Zekana među svim ostalim tragovima. Možda se mnogi zec ne bi uplašio, kad bi vidio čovjeka bez psa, no naš Zekan imao je na pameti neke doživljaje, koji su ga sjećali dalekometne puške, pa je zato skočio, kad mu je neprijatelj bio još koji sedamdeset i pet metara za petama. Niskim skokovima odskakao je jugoistočnim smjerom prama jednoj živici, koja se protezala prama istoku. Iza ove živice pomicao se napred kao kobac, koji nisko leti, dok nije nakon dvije tisuće metara došao do svog jednog ležaja i tu se spustio na počinak, ali je prije dobro razgledao okolicu, uzdignuvši se na zadnje noge.

Nije dugo počivao. Iza dvadeset minuta dopre do njegovih velikih ušesa, koje je držao tik nad zemljom, pravilan glas »tap, tap, tap«, koji je očito odavao stupaj čovjeka. Sada je opet skočio uvis, opazio čovjeka sa svijetlom palicom u ruci i to vrlo blizu.

Zekan skoči i poleti prema živici. Nije se podufao ni obazreti, dok ga nije bodljikava žica odijelila od neprijatelja. Ta je opreznost bila posvema izlišna, jer je onaj čovjek pazio samo na trag, a nije se obazirao na zeca.

Posve niskim skokovima jurio je zec i samo se kadikada obazro, da vidi, ima li gdje u blizini, kaki drugi neprijatelj. On je znao sada, da taj čovjek ide za njegovim tragom, pa ga je zato neki duboko usađeni nagon nagnao, da napravi dvostruki trag. Dugo je bježao u pravcu do daleke živice, a onda je jedno pedeset metara bježao uz živicu, onda se okrenuo i po vlastitom tragu pošao natrag, da drugim jednim putem stigne do jednog svog ležaja. Čitavu je noć bio budan, pa bi sada, kad je sunce pripicalo po sniježnoj poljani, želio da se malo odmori. No jedva da se njegov ležaj pod njim malo ugrijao, začuje opet, kako se približavaju koraci i morao je pobjeći.

Nakon nekoliko stotina metara zaustavi se na nekoj maloj uzvisini i opazi, da ga onaj čovjek još uvijek slijedi. Neko je vrijeme krivudao amo tamo, te je njegov trag bio tako zamršen, da bi svakom neprijatelju bio nerazrješivom zagonetkom. Poslije toga bježao je sto metara daleko pokraj jednog svog najmilijeg ležaja, ali se povratio tom ležaju s druge strane i legao da malo otpočine čvrsto uvjeren, da mu je neprijatelj sada izgubio trag.

Zaista je sada dulje nego prije počivao, no napokon je opet začuo »tap, tap«.

Zekan se probudio, ali je ostao na mjestu. Onaj je čovjek prošao jedno sto metara pokraj njega po onom ravnom tragu i dok je on taj trag slijedio, podigne se Zekan neopazice. Bilo mu je jasno, da se u vanrednim prilikama mora poslužiti i vanrednom lukavštinom. U velikom su krugu ovako obojica

obašli Zekanov kotàr, pa sada nisu bili ni kilometar daleko od farme, gdje je bio onaj crni pas, koji je onako sretno dokrajčio Zekanov doživljaj s hrtom. Onamo je letio sada zec velikim skokovima po snježnoj poljani.

No ona rupa za kokoši, koju je Zekan već otprije dobro poznavao, bila je zatvorena, a naš junačina razočaran skakao je okolo, tražeći drugu rupu. Uzalud je ovako tražio, dok nije došao do kapije. Kapija je bila širom otvorena, a u dvorištu je ležao na daskama velik pas u tvrdu snu.

Tiho je doskakao Zekan u dvorište, a nekom srećom nije bilo u dvorištu živadi. Tako se mogao neopazice opet udaljiti, a nije ostavio nikaki trag zasobom, jer oko živice nije bilo snijega. Doskora eto i čovjeka u dvorište, pa pošto je tu traga nestalo, napustio je daljnje proganjanje i Zekan je za ovaj put bio spašen.

Nije nam poznato, da li je Zekan hotice, ili nehotice na taj način prevario svog neprijatelja.

Idućeg se dana stranac opet digne, da traži velikog zeca. Njega samoga doduše nije našao, ali se namjerio na njegov trag, koji je prepoznao po crti Zekanovog repa, po dugačkim skokovima i po tom, što je po tragu vidio, da ovaj zec samo rijetko kada skače u vis, da razgleda okolicu. Uz taj trag tekao je neprestano i trag nekog drugog manjeg zeca. Ovdje su se sastali, a ondje opet naganjali, očito u

igri, jer nije bilo nikakva traga boju. Tu su zajedno pasli, ili sjedili jedan uz drugoga na suncu, sada su opet skakutali jedan pokraj drugoga, a ondje su se opet malo poigrali. Iz svega toga mogao je stranac da zaključi ovo: Sada je bilo doba parenja, pa je to očito bio dragi i draga, Zekan i odabranica njegova srca.

IV.

Slijedeće ljeto bilo je za zeceve vrlo lijepo. Neki luda stvorio zakon, po kojemu se nagrađuje ubijanje kobaca i sova. Zbog toga su se silno prorijedili redovi ovih pernatih stražara, a zecevi se oslobodiše svojih najljućih neprijatelja, te se tako umnožiše, da su farmerima počinjali velike štete.

Zaključili farmeri, da se mora podići velika hajka na zeceve. Pozvali su čitavo stanovništvo grofovije, da se toga i toga jutra sakupi na sjeveru glavne ceste. Odanle se ima čitav kraj protiv vjetru proći i konačno natjerati zeceve u prostranu ogradu, iz koje ne će tako lako izaći. Ne će hajkaši nositi

sa sobom puške, ni pse voditi, no će svaki čovjek i dječak imati uza se dva dugačka štapa i vreću kamenja. Došle su i mnoge žene na konjima i taljigama oboružane većinom praporcima, trubljama i loncima. Na mnogim je taljigama bio pričvršćen konopac s nanizanim starim škatuljama od konzerva, koje su udarale o žbice točkova i tako još jače pojačavale buku hajke. Kako zecevi imadu vanredno osjetljiv sluh, to je posve jasno, da takova buka i galama, koja već čovjeka oglušuje, mora da zeca upravo omami.

Vrijeme je bilo lijepo i u osam sati ujutro bio je dan znak na polazak. Niz goniča bio je oko osam kilometara dugačak, a jedan je gonič od drugoga bio deset metara daleko. Taljige i jahači krenuli su brzo cestama. Za prave goniče osobita je čast, da ih ne skreće s puta nikakova zapreka i da se pomiču napred, a da se ne udalje odviše jedni od drugih. Lanac je goniča bio tako sastavljen, da je tvorio tri stranice četverokuta. Svaki je gonič galamio, što je jače mogao, mlatio je po svakom grmu, na koji je naišao. Nekoliko je zeceva skočilo iz svojih ležaja. Neki su udarili prema goničima, no smjesta ih je dočekala tuča kamenja, koja je mnoge usmrtila. Neki su prodrli između goniča i pobjegli, no veći dio uplašio se s te galame i bježao ispred goniča. Isprva nije bilo mnogo zeceva, no nakon jedno pet kilometara proganjanja skakali su zecevi na sve strane pred goničima. Nakon puta od devet kilometara, t. j. nakon tri sata začu se znak, da se lanac goniča sve više i više suzi. Razmak između dva goniča smanjio se na tri metra, a hajka je gonila zeceve sve više prema otvoru onog ograđenog prostora. Napokon se krajevi zbitog niza goniča dohvatiše ograde tako, da su zeceve zatvorili ogradom i samim nizom goniča. Goniči pojuriše sada napred i na stotine zeceva, koji su bili na dohvat goniča, platilo je životom. Tlo je bilo prekrito zecevima, pa kad su i zadnji goniči stigli do otvora ograde i nagnali

sve zeceve u ograđen prostor, nastade u njem stiska i vriska, zecevi su sve jedan preko drugoga skakali, gurali se i uzalud tražili spas. Skakali su neprestano u okrug, ne bi li gdje našli kakav izlaz iz škripca, ali nesmiljeni goniči tako su se na gusto zbili, lanac se sve više i više stiskao tako, da je čitav onaj čopor zeceva bio natjeran u ogradu. Tu su jedni sjedili nijemo kao izgubljeni, drugi su trčali kao ludi duž ograde, a neki su se opet htjeli sakriti u kojekakove zakutke, ili su se podvlačili jedan pod drugoga.

A mali Zekan? Gdje je bio on kod te buke i galame i hude pogibije? I njega je hajka zahvatila, a dospio je među prvima u ogradu. Tu su sada zeceve nekim čudnim načinom probrali. Ograda je valjala da bude za većinu zeceva mjesto smrti, ali najbolji i najzdraviji imali su ostati na životu. Bilo je među zecevima mnogo boležljivaca. Tko misli, da su životinje tjelesno savršene, začudio bi se, kad bi vidio, koliko je između ono četiri, pet tisuća zatvorenih zeceva bilo kljastih, sakatih i bolesnih. Bilo je to kao kod kakve rimske pobjede. Čitavo mnoštvo ovih sužnjeva moralo je da nastrada, tek najbolji ostat će za arenu. Za arenu? Zaista za arenu, t. j. za trkalište.

U ogradi, koju su napravili za zeceve, bio je postavljen čitav niz malenih sandučića; bilo ih je bar pet stotina, a svaki je bio tako velik, da je baš dostajao za jednoga zeca. Kad su se goniči približavali otvoru ograde, prvi su u ogradu poletili najbrži zecevi. Neki su bili brzi, ali nepromišljeni; kad su stigli u ogradu trčali su bezglavo duž ograde okolo naokolo. Drugi su opet bili brzi, ali usto i domišljati; oni su smjesta poiskali zaklon u onim malenim škrinjama, pa je doskora bio u svakoj škrinji po jedan zec. Ovako je na najjednostavniji način odabrano pet stotina najbržih i najrazboritijih zeceva. Tih pet stotina zeceva bilo je određeno za javnu utrku, na kojoj će ih hitri hrtovi goniti.

Ostale zeceve — a bilo ih je više od četiri tisuće — zaklali su bez ikakova smilovanja.

Na sam dan utrke otpremili su na trkalište svih pet stotina škrinjica sa baš tolko bistrookih zeceva, a među tima bio je i naš mali Zekan.

V.

Zecevi baš ne podnose tako teško sužanjstvo, pa ne valja misliti, da su životinje bile u kavezu preplašene, kad je minula prva žurba hajke i pokolja. Kad su ih poslije odnijeli na trkalište, koje se nalazilo na kraju velikog grada i jednoga po jednoga oprezno pustili na slobodu, bili su posve zadovoljni, jer su bili u prostranoj ogradi, gdje je bilo dosta dobre hrane, a nije bilo neprijatelja, koji bi im ogorčavao život.

Odmah slijedećega jutra počeše ih vježbati. Otvorili su nekoliko živicom ograđenih puteva, koji su vodili do nekog prostranog perivoja. Kad je nekoliko zeceva krenulo ovim putevima, pojavi se odmah četa mladića, te ih je potjerala uz glasnu buku i viku natrag, dok svi ne dospješe opet u onaj maleni prostor, u luku spasa. Kad su ovu vježbu nekoliko puta opetovali, znali su zecevi, da se mogu od svojih progonitelja tako spasiti u svoju luku, da brže pobjegnu jednim od ovih puteva.

Sada je započela druga vježba. Čitavu četu zeceva nagnali su jednim pokrajnim putem u dugačak drvored, koji je obuhvatao sa tri strane čitav perivoj. Taj je drvored vodio do neke pregrade na kraju perivoja, gdje je imala započeti utrka. Otvorili su vrata ograde, kroz koja se išlo k areni, t. j. k perivoju. Kroz ta vrata nahrupi sada čopor pasa i dječurlije uz silan lavež i ijujuškanje na uplašene životinje i potjeraše ih sada natrag prema otvorenom perivoju. Vojska zeceva poleti, preskakujući jedan preko drugoga. Mladi su zecevi prema svome običaju češće poskakivali u vis, ali su ipak trčali

takvim skokovima, da im se trbuh gotovo doticao zemlje. Svima je na čelu bio jedan čil, crnobijel zec. Noge su mu bile dobra soja, a oči bistre, pa je već u kavezu svratio na sebe pažnju. Sada na slobodi vodio je on svoje drugove lakim skokom prednjačeći, kad su bježali pred čoporom običnih pasa.

»Pogledajte samo ovoga! Gledajte ga samo — zar to nije trkač od zanata! Ta to je pravi zekan!« usklikne jedan od nazočnih i od tog časa zvali su svi toga zeca Zekanom. Kad su zecevi protrčali polovicu perivoja, sjetiše se svoje luke spasa i pohrle onamo, padajući u nju kao pahuljice snijega kad ih vjetar nosi.

Ta druga vježba imala je da poduči zeceve, da se oni odmah svrate u luku, kad prijeđu preko druge ograde. Nakon tjedan dana svi su zecevi to već naučili, pa su sada bili spremni, da sudjeluju kod velike utrke.

Mali je Zekan bio svima dobro poznat; lako se prepoznavao po svijetloj boji, pa nema sumnje, da je on bio vođa vojske dugoušaca. Osobito je on važio kod oklada, koje su običajne u onoj zemlji. Tih je oklada bivalo sve više i više, jer su svi smatrali našega junaka najvrsnijim trkačem, koji će vjerojatno i kod hajke hitrih hrtova u jednom trku dospjeti do luke spasa, a to bi bio vanredan prizor.

VI.

Osvanuo je dan utrke, koji su svi željno iščekivali. Jutro je bilo krasno. U prostrano gledalište natiskao se gradski svijet i razvio se poznat život na trkalištu. Tu i tamo pojavili se čuvari pasa, vodeći na uzici hrtove, bilo pojedince, bilo u skupinama. Psi su bili pokriti pokrivačem, no žilave njihove noge, zmijoliki vratovi i fino modelirane glave dugih njuški kao u kakvog plazavca, pa bistre oči, pokazivale su, da su to križanci puni snage i čovječje domišljatosti, da su to najčudnovatiji strojevi za trčanje, strojevi iz mesa i krvi, kakovih svijet

još nije vidio. Čuvari pazili na njih kao na oko u glavi, njegovali ih kao malu djecu i brižno pazili, da nebi ma što pograbili i pojeli, ili opet onjušili kakav neobičan predmet, a dobro su pazili i na to, da im se koji stranac ne približi. Velike su svote bile uložene kao oklade za ove pse. Lukavo postavljena meka, komadić prepariranoga mesa, ili domišljato pripravljen miris pretvorio je već često puta krasnog, mladog trkača u hladan kip, a to je za vlasnika bio nenadoknadiv gubitak. Pse, koji su bili jednaki, t. j. od prilike jednako brzi, pridružili su po dvoje, jer je svaka utrka imala da bude dvobojem; pobjednici se opet slože u dvoje. Kod svake utrke pusti se jedan zec na početku trkališta, a tik do njega nalaze se obadva hrta — suparnika na uzici, koju drži čuvar. Kad je zec preletio već dobar komad puta, mora čuvar dobro paziti, da istodobno pusti oba psa. Sprijeda, u kućici, na jednom otvorenom mjestu perivoja stoji sudija u skrletnoj odori na povišenom mjestu, odakle može da promatra čitavu utrku.

Izvježban zec trčat će preko tog otvorenog prostora ravno prama luci, a psi će ga slijediti. Ako bi se koji pas toliko približio zecu, da se on osjetio u stisci, skrenuo je zec sa svog pravca. Svaku okuku, što je zec tako načini, ubilježe onome psu kao jednu točku. Ako pas ujede zeca, onda mu i opet ubilježe jednu točku.

Katkada stignu psi bjegunca već nakon kojih sto metara, te ga usmrte — takav je zec kukavac. Redovno se tako što dogodi nešto kasnije, negdje u sredini trkališta, baš pred velikim gledalištem, a u rijetkim slučajevima dogodi se, da zecu uspije prevaliti i osam sto metara na trkalištu i tada, skrenuvši u pravi čas u luku, iznese živu glavu. Utrka se može različito svršiti: pas može dostići zeca; zec može brzim trkom stići u luku spasa; ako bi bijesna trka za omare trajala nekoliko minuta, tada se može prvi par pasa zamijeniti drugim kojim parom, jer

bi se lako dogodilo, da pri strašnom naporu i strelovitoj brzini udari psa kap; zeceve, koji lete neprestano amo tamo i varaju pse, a ipak ne dođu u luku, jednostavno ustrijele. Trkališne varke od iste su važnosti kod ovakovih utrka u Kaskadu, kao i kod običajnih utrka konja, pa sudija i onaj, što pušta zeceve i pse, mora da su uzvišeni nad svaku sumnju.

Dan prije utrke pasa susreo je Irca Mikey Doo-a neki bogat čovjek posve »slučajno«. Čini se da je ovaj onomu dao samo jednu cigaru, no ta je cigara bila zamotana u »papir«, a Mickey je taj »papir« oprezno odmotao i spravio prije, nego li je zapalio cigaru. Tada reče onaj bogataš: »Ako budete vi sutra kod puštanja zeceva i pasa, pa ako bi se dogodilo, da pobijedi Dignam-ova Minka, to ćete dobiti još jednu takovu cigaru.«

»Trice! Kad bih ja puštao zeceve i pse, tada bi ja lako mogao učiniti, da Minka ne dobije ni jedne točke, al' tada bi se to dogodilo i njegovom drugu.«

»Tako?« Čovjek, koji je imao iglu s alemom i puceta sa draguljima, zamišljeno je gledao preda se. »Dobro, dobro — učini tako, dobit ćeš još dvije cigare.«

Mnogo je godina puštao na utrku pse i zeceve neki Slyman. Većina je njemu vjerovala, ali je bilo i nezadovoljnika, pa kad je jedan ugledan bogataš iznio neke teške osvade protiv njega, morali su tomu iskusnom pazitelju oduzeti tu službu, dok se ne istraže osvade. I tako se zbilo, da je njegovo mjesto dobio Mickey Doo.

Mickey je bio siromah i ne baš osobito savjestan. Sada mu se pružila prilika, da u jednom času zasluži toliko, kolika mu je čitava godišnja plaća, a nije to ni nepošteno (tako je naime mislio Mickey), a nije to škodilo (to je mislio naime Mickey) ni psu ni zecu. Jedan je zec nalik drugomu, pa to svako zna. Valja samo pravoga zeca izabrati.

Utrka se lijepo razvijala. Već je pedeset zečeva zaglavilo na svom trku. Mickey je svoju službu vršio bez ikakvog prigovora; pse je puštao uvijek istodobno, držeći se točno pravila. Sad je imala doći odlučna utrka za pehar — za pehar i za golemo oklade.

VII.

Ovdje su stajale vitke i gipke životinje i nestrpljivo čekale čas, kad će one da dođu na red. Minka i njezin drug bili su prvi na redu. Dosad je utrka tekla posve u redu, pa tko bi mogao kazati, da to sada nije više tako? Mickey je mogao po svojoj volji pustiti zeca, kojeg je on htio.

»Otvori škrinju broj 3!« povikao je svom drugu i eto iz škrinje izađe mali Zekan sa svojim dugačkim, crnobijelim ušesima; poskakivao je lakim skokovima, koji su mjerili do 5 stopa. U čudu je promatrao sakupljeno mnoštvo ljudi i neobično je visoko poskočio u zrak, da razgleda okolicu.

»Brrrrr . . . !« zavikao je Mickey, a njegov je drug štapom povukao po drvenoj ogradi, da preplaši Zekana i zaista su Zekanovi skokovi bili osam do devet stopa dugački.

»Brrrrr . . . !« a skokovi Zekanovi produže se do kojih deset, dvanaest stopa. Kad se Zekan udaljio jedno tridesetak metara, pusti Mickey pse. Bio je to posvema nepristran pazitelj, ali su ipak neki mislili, da bi bilo dovoljno pustiti pse već nakon dvadeset metara.

»Brrrr . . . ! Brrrrr . . . !« Zekan je letio skokovima, koji su bili dugački četrnaest stopa, a nije nijednom poskočio u vis, da razgleda okolicu.

»Brrrr . . .!« Krasni psi! Kako samo lete, ali pred njima izmiče Zekan kao hitra ptica oluj-nica, ili brzi oblaci. Sada je projurio kraj gledališta. A psi? Jesu li li oni dostizavali Zekana? Ne, nipošto. Sve više i više odmicao im Zekan. Za kratak čas, brže no što bi to mogli i reći, nestala je crnobijela pahuljica na vratima u luku. Nazočni su pozdravili pse pogrdnim pozdravima i kliktali su u slavu malog Zekana.

Slijedećeg jutra donijele su sve novine vijest: »Vanredno djelo jednoga zeca.« Zec, koga zovu malim Zekanom potukao je na utrci dva najvrsnija hrta i t. d.«

Ljubitelji pasa bili su vanredno uzbuđeni. Ovako nije nastradao još nijedan hrt, kao što ona jučerašnja dvojica; Minka i njezin drug smjeli su još jednom pokušati svoju brzinu na utrci, ali kod prvih osam sto metara previše se uznojili — čini se, da ih više ne podražuje pehar.

Mickey je sastao slijedećeg jutra posve »slučajno« čovjeka sa dragim kamenjem u pucetima.

»Izvolite jednu cigaru, Mickey?«

»O, molim, zašto ne. Trice, dobre su cigare, ja ću i dvije uzeti — hvala lijepa.«

VIII.

Od tog doba bio je mali Zekan dika i ponos Mickey-ev. Pazitelj Slyman opet je obavljao svoju službu, jer se dokazalo, da nije ništa nepošteno učinio, a Mickey je opet imao da vrši službu kod zeceva. Ali to ga je samo još više potaknulo, da se njegove simpatije odvratile od pasa i da još više zavoli zeceve, a osobito maloga Zekana, koji je jedini između ono pet stotina ubrao lovorike. Nekim je zecevima uspjelo, da sretno projure kroz perivoj i da dođu u luku, ali jedini je Zekan prevalio taj put, a da nije nijednom skrenuo s pravca, učinivši okuku.

Dvaput na tjedan obdržavali su utrke. Svaki put je sudjelovalo četrdeset do pedeset zeceva, pa je već gotovo svih onih pet stotina uhvaćenih postalo žrtvom arene.

Zekan je svaki put bio na utrki i svaki je put sretno dobježao do luke. Mickey je bio ushićen

zbog tolike sposobnosti svoga miljenika. On je zaista osjećao neku sklonost prema ovom vanrednom trkaču i na sav je glas tvrdio, da je zaista čast za psa, ako ga pobjedi ovaki zec.

Rijetko se kada desi, da zec prođe čitavim trkalištem, pa kad je naš Zekan već po šesti put stigao u luku spasa, javile su to novine i poslije svake utrke pisali su u novinama: »Mali je Zekan i ovoga puta preletio duž cijeloga trkališta; ljudi drže, da je to dokazom, da pasja pasmina nazaduje.«

Poslije šeste utrke bili su čuvari zeceva upravo ushićeni, a Mickey, njihov vrhovni general sav je sjajio od sreće i zadovoljstva.

»Momci,« kliknuo je on, »taj je zaista vrijedan slobode! On je svoju slobodu isto tako zaslužio kao svaki Amerikanac.«

Posljednje je riječi primijetio lukavim posmjehom, smjerajući na zakupnika trkališta, koji je bio građanin Udruženih Država, t. j. pravi »Amerikanac«. Taj je zakupnik bio vlasnikom zeceva.

»Dobro, dobro, Mick, ako on trinaest puta sretno umakne hrtovima, možeš ga odnijeti u njegovu domovinu,« odvrati zakupnik.

»A zar ga ne biste htjeli odmah osloboditi?«

»Ne, ne. Trebam ga još, da pokažem, koji psi od nedavno nadošlih ne vrijede ništa. Trinaest puta i on je slobodan; to je riječ!«

U to doba nadošli su i novi zecevi, a među ovima bio je jedan po boji posve naličan Zekanu. On nije bio tako brz kao Zekan, ali da ne dođe do kakovih zabuna, stjera Mickey svoga miljenika u škrinjicu, koja je bila prostrta mekim dušecima i obilježi Zekana tako, da mu je oštrim željezom probušio u obliku zvijezdice tanko uho. Kad je on to radio, rekao je: »Eh, trice! Udarit ću taj žig svaki put, kad sretno preletiš trkalište.« Zato je odmah sada označio u uhu šest zvijezdica jednu do druge, rekavši: »Pazi sada, Zekane, kada dobiješ trinaestu zvijezdicu, bit ćeš slobodan zec. Kad smo mi došli

do slobode, dobili smo također barjak sa trinaest zvijezda.«

Nakon tjedan dana potukao je Zekan sve nove hrtove, postidio ih, osramotio ih. Dobio je već toliko zvijezdica, da je i drugo uho moralo dati mjesta zvijezdicama slave i slobode. Još tjedan dana, i Zekan je imao trinaest zvijezdica; šest su mu resile lijevo uho, a sedam desno. Novine su opet imale nešto da jave o Zekanu.

»Huraaa!« zaklikta Mickey pun ushita. »Sad si ti, Zekane, slobodan zec! Trinaest mi je uvijek sretan broj. Znao sam ja, da ćeš dotle dotjerati.«

IX.

»Jest ja sam pristao,« reče zakupnik. »Ali jedanput mora ipak da još protrči. Kladio sam se o njega protiv jednog hrta. Njemu ne će to ništa škoditi, on će već i to obaviti. Pa naravno. Čuj, Mickey, ne zanovjetaj! Još samo jedanput mora da trči, danas poslije podne. I psi trče u jednom danu i po dva i po tri puta, pa zašto ne bi i zec?«

Prispjelo je ponovno mnogo zeceva i sve su ih strpali u ogradu, a bilo je među njima velikih i malih, dobrčina i kavkadžija, a među kavkadžijama jedan pravi nakoljica. Kad je nakoljica vidio jutros Zekana, gdje je došao u luku, uhvati odmah priliku, da navali na našeg Zekana.

U svako doba skočio bi Zekan na glavu, kao što je ono jedanput skočio mačku na glavu i za čas bi se sve svršilo; ali sada je nekoliko minuta potrajalo, dok se riješio ovog kavkadžije, a i sam je u toj tučnjavi zadobio nekoliko modrica i

masnica, koje doduše nisu bile opasne, ali bi ipak mogle poslije podne da ometu njegovu brzinu.

Isprva je tekla utrka kao obično. Zekan je trčao, kao da ga vjetar nosi; nisko i lako je trčao; ušesa, svoj barjak, visoko je uspravio, a zrak je zviždao, prolazeći kroz onih trinaest zvijezdica. Minka i Fango, taj novi trkač, dadoše se za Zekanom i na čudo svim gledaocima oni su dostizavali Zekana. Zekanu je prijetila opasnost i baš pred velikim gledalištem prisili ga Minka, da zaokrene u okuki. Prijatelji pasa uskliknuše, što ih grlo nosi: huraaa! u Minkinu slavu. Pedeset metara dalje zasluži Fango jednu točku, pa je sada hajka jurila baš natrag odakle je i krenula. Ondje su stajali Slyman i Mickey. Zec je svaki čas zakretao sad desno, sad lijevo, hrtovi su sve više na njega navaljivali i Zekan im više nije mogao da umakne. Pa baš, kad se činilo, da će započeti zadnji čin, skoči naš mali junačina ravno na Mickey-a, koji u tili čas zagrli rukama svoga prijatelja. Mickey je žestoko odbijao nogama bijesne pse. Nije vjerojatno, da bi Zekan poznavao Mickey-a kao svog prijatelja; on je tek slijedio svoj nagon, koji mu je govorio, da pred opasnim neprijateljem valja naći zaklon kod nepristrana stvora, koji bi možda mogao da bude i prijatelj. Sreća mu se nasmijala i njegov mu je skok donio spas. Kad je Mickey sa svojim miljenikom dotrčao natrag, nastalo je među gledaocima silno odobravanje. No vlasnici se pasa bunili, jer da to nije nepristrana utrka. Oni se obratiše na zakupnika, koji se je i sam kladio o zeca protiv Fanga. Zakupnik je, prisiljen prigovorima, pristao, da se utrka ponovi.

Mickey je za svoga miljenika isposlovao tek jedan sat odmora. Tada je lov iznova započeo: sprijeda je trčao zec, a Fango i Minka za njim. Čini se, da je Zekan bio sada gipkiji i da je više trčao po svojoj staroj navici, ali tik iza velikog gledališta prisili ga Fango da zakrene. Čas zatim prisili ga

Minka da i opet zakrene i on je sada letio amo, tamo, napred, natrag bijesnim skokovima i samo se mukom uklanjao neprijateljima. Napeta igra trajala je nekoliko minuta i Mickey je već vidio, kako se ušesa Zekanova spuštaju. Fango je skočio na Zekana, ali se on provukao ispod njega i zakrenuo na stranu, no tu se namjeri na drugog psa. Sada je ušesa posvema spustio. No psi su bili izmoreni. Jezike su isplazili; laloke i bedra prekrila im bijela pjena. Zec opet uzdigne svoja ušesa, te se činilo, kao da mu iznemoglost neprijatelja podaje novu snagu. Udari ravno prema luci, no to je baš bilo ono, što je hrtovima bilo voda na mlin. Nakon sto metara morao je opet zakrenuti i opet je započelo ono očajno ganjanje amo, tamo.

No sada se vlasnici pasa pobojaše za svoje iznemogle pse, pa su radi tog pustili druga dva psa, koji će za cijelo dovršiti ovu utrku. Ali uzalud. Oni to nisu mogli učiniti. Zekan je baš ponovno izmakao izmorenom prvom paru pasa i bio već blizu svoga spasa, luke, kadno li dojuri drugi par hrtova. Mogao se samo spasiti brzim zakretajem. Njegova se ušesa spuštiše, srce mu je udaralo o rebra, ali još nije mislio na predaju. Bijesno je skakao amo, tamo, te su psi svaki čas nabasali jedan na drugoga, ili su se opet spotakli jedan o drugoga. Tko bi znao, koliko su puta oni mislili, da su Zekana već uhvatili! Jedan mu je već odgrizao komadić njegovog dugačkog crnog repića, ali on je ipak pobjegao, no nikako nije mogao zaći u luku. Sreća mu nije bila sklona. Došao je opet u blizinu gledališta, gdje su tisuće gospođa promatrale njegovu odvažnu borbu.

Prošlo je već propisano vrijeme i drugi je par hrtova bio izmoren. Sada je doletio Mickey, vikao je kao lud, sasuo na pse bujicu masnih psovki, kojima dobrano obiluje englesko-irsko narječje. Jamačno je htio, da na njih navali.

Činovnici su dotrčali i uklonili Mickey-a s trkališta, a on bijesan iskalio je svoj gnjev, zazivajući

Sreća mu nije bila sklona.

na njih kugu i pakao. On je vidio jedino još ona četiri zapjenjena psa, koji su mučno klipsali za izmorenim Zekanom, a vidio je i sudiju na konju, kako daje znak onomu čovjeku s puškom.

Vrata se za Mickey-em zatvore; on je čuo još prasak puške i viku ljudi, u koju se umiješao i lavež pasa, pa je sada znao, da je mali, junački Zekan platio glavom.

Mickey je oduvijek volio pse, ali ovo nije bila poštena igra. To je već prekoračilo svaku granicu. Na trkalište ga nisu pustili, a sa mjesta, gdje se sada nalazio, nije mogao ništa vidjeti. Tako je trčao sada drvoredom do luke, gdje je ipak mogao sve dobro promatrati. Došao je baš u pravi čas, te vidio, kako je mali Zekan spuštena barjaka doklipsao u luku. Mickey je odmah shvatio, što je na stvari; jamačno je srijelac promašio Zekana, jer je on ne-

prestano amo tamo skakao, pa je pogodio krivoga, jer eto pred gledalištem strčala se gomila ljudi; dvojica su nosila ranjenog hrta, a živinar se bavio oko nekog drugog hrta, koji je baš izdisao.

Mickey se ogleda, pograbi jednu škrinju, postavi je u kut luke, potjera u nj izmoreno stvorence i zatvori škrinju poklopcem. Škrinju je uzeo pod pazuho i odmagli prije, no što su ga zapazili.

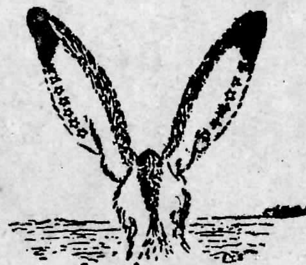
Ta njemu je to bilo posve svejedno, jer je svoje namještenje i onako izgubio. Ostavio je grad i odvezao se željeznicom do slijedeće postaje i pješice je pošao nekoliko sati, te stigao u domovinu

našega Zekana. Sunce je već davno zapalo, noć je vladala prerijom, osuvši nebo jatom zvijezda; Mickey je stigao u farmu, gdje su bile živice od osaga i bujna alfalfa[1]), otvorio je škrinju i oprezno izvukao Zekana.

Smješeći se reče on: »Jest, Irska mora da je opet ona, koja povraća slobodu barjaku sa trinaest zvijezda.«

Zekan je čas oklijevao, a onda se, još sumnjajući, okrene, tada je poskočio do dva, do tri puta, a zatim je povisoko skočio, da se razgleda po okolici. Sada je podigao barjak svoga roda i plemena, podigao ušesa sa časnim znakovima i odjurio u teško zasluženu slobodu, te ga nestade u tami njegove domaje.

U Kaskadu su ga još često puta vidjeli, pa su još mnogo puta priređivali hajke na zeceve, ali čini se, da on sada dobro poznaje način, kako da umakne ropstvu, jer među onim tisućama, koje su nagnali u ogradu, nikada više nisu vidjeli zvijezdama ukrašena maloga Zekana.

[1]) Alfa-alfa ili esparto (Stipa tenacissima L.) je trava, koja raste u sjev. Africi i u Španiji, te se u velike izvozi kao dobro i fino pletivo. Služi nadalje za proizvodnju papira, a pojedini uski dugi listovi ulažu se kao slamka u naše virđinke. Vrlo se srodne američke vrste jednako upotrebljuju.

